

PROTOKÓŁ NR VI/XXIX/21
z XXIX SESJI SEJMIKU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
VI KADENCJI

(11.03.2021 r. – Sala Sejmu Śląskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
w Katowicach, ul. Ligonia 46)

[sesja zwołana na wniosek grupy radnych w trybie art. 21 ust. 7
ustawy o samorządzie województwa]

1. Otwarcie sesji – [godz. 12⁰⁰ – radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku]

Porządek obrad przedłożony przez wnioskodawców:

1. Otwarcie nadzwyczajnej sesji Sejmiku Województwa Śląskiego.
2. Informacja Zarządu Województwa Śląskiego na temat stanu prac nad opracowaniem projektu Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego.
3. Dyskusja i zapytania radnych dotyczące przedstawionej informacji.
4. Zamknięcie nadzwyczajnej sesji Sejmiku Województwa Śląskiego.

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – Szanowni Państwo, serdecznie witam na naszej kolejnej, XXIX sesji Sejmiku Województwa Śląskiego. Przypominam Państwu, iż nasze obrady są utrwalane za pomocą urządzeń rejestrujących obraz i dźwięk, a nagranie to będzie udostępnione na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego. Ponadto, 23 września ubiegłego roku weszła w życie ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych, która nakłada m.in. obowiązek umieszczania napisów na publikowanych filmach. Proces przygotowania napisów jest bardzo czasochłonny i będzie wynosił w zależności od długości sesji, co najmniej 10 dni roboczych. Ponieważ sesje są numerowane kolejno, zatem dzisiejsza będzie miała nr XXIX, a sesja w najbliższy poniedziałek zwołana wcześniej, będzie miała nr XXX. Szanowni Państwo ! Sesja dzisiejsza została zwołana na wniosek grupy radnych w trybie opisanym w art. 21 ust. 7 ustawy o samorządzie województwa. Sesja będzie prowadzona w systemie wideokonferencji oraz za pomocą programu *e-sesja*. Zanim przejdę do tradycyjnego odczytania listy obecności, chciałbym tutaj kilka jeszcze takich komentarzy, ponieważ w korespondencji, która się pojawiła w sprawie sesji dzisiejszej, były pewne, że tak powiem, może niedociągnięcia i chciałbym, żeby to było wyjaśnione, bo część radnych tą informację ma, a część nie. Pierwszy wniosek o zwołanie tej sesji był z 24 lutego. Niestety, on jak gdyby nie zawierał podpisów radnych, był to wniosek złożony w imieniu Przewodniczącego Klubu Radnych. Tutaj niestety ustawa jest jednoznaczna, że wniosek o zwołanie dodatkowej sesji wymaga 1/4 ustawowego składu sejmiku. Po konsultacji tutaj z Departamentem Prawnym, dałem odpowiedź Panu Przewodniczącemu, że

niestety ten wniosek nie może być procedowany. Pojawiło się kolejne pismo, które troszeczkę chcę skomentować, ponieważ tutaj był taki zarzut pod moim adresem, że przyjąłem skrajnie formalistyczne podejście wobec sposobu składania wniosku. No, nie jest to ani skrajnie formalistyczne, jest to po prostu zgodnie z ustawą, że musi być te 12 podpisów radnych i to absolutnie nie muszą być z jednego klubu. Tak, że myślę, że moi poprzednicy tutaj na tym miejscu, również nie zwołaliby sesji w oparciu o nawet 11, czy 10 podpisów. Tak, że to tytułem wyjaśnienia. I oczywiście oprócz tego pisma, wpłynął już tym razem wniosek poprawny, podpisany przez 12 radnych, stąd sesja została zwołana, oczywiście w czasie określonym w ustawie do 7 dni i tutaj wszystkie, że tak powiem, elementy formalne i prawne zostały zachowane. Również chcę tu zasygnalizować, ponieważ jest rzeczą powszechnie znaną, że w sesji mogą uczestniczyć posłowie, senatorowie i do dnia wczorajszego dostałem cztery takie ... w sumie siedem osób zdecydowało się wystąpić. Dzisiaj jeszcze przyszła pełna lista długa, ale prosiłem Pana Przewodniczącego Mazura, żeby dostarczył nam maile, ponieważ żeby te osoby mogły się zdalnie połączyć, my musimy udostępnić łączność. Tutaj też przepraszam ewentualnie za jakieś uchybienia, ponieważ liczba łączności jest ograniczona i miejmy nadzieję, że przy takim tym dużym obciążeniu, bo jest nas relatywnie mało na sali, że mogą być kłopoty z łącznością, ale miejmy nadzieję, że to będzie wszystko do opanowania. Tutaj oczywiście apeluję, ale tu widzę, że wszyscy mają wyłączone mikrofony, co umożliwi, że tak powiem, skuteczne prowadzenie obrad i wszyscy będą się wzajemnie słyszeć. W tej chwili tak jak powiedziałem, przechodzę do odczytania listy obecności. Bardzo proszę o potwierdzanie listy obecności na sesji, czy to zdalny, czy na miejscu ...[sprawdzenie listy obecności]... Bardzo dziękuję ! Teraz proszę o potwierdzenie obecności na sesji poprzez naciśnięcie przycisku z napisem kworum w programie *e-sesja*. Bardzo dziękuję ! I poproszę tutaj obsługę o informację ... Pan Piotr Bańka niezalogowany do programu *e-sesja*, Pan Józef Kubica podobnie. No i Pani Marta Salwiera, którą słyszeliśmy, ale chyba nas nie słyszała....

- **radny Piotr Bańka** –...ja już się zalogowałem Panie Przewodniczący, Piotr Bańka...
- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję ! ... Tak, czyli jeszcze Pan Kubica jeżeliby można prosić *do e-sesji* ... czyli jeszcze na Pana Kubicę czekamy żeby potwierdził obecność, ponieważ chciałbym żeby to było zgodne listą z *e-sesji*, z listą papierową. Pan Józef Kubica, bo my Pana widzimy. Czy on nas widzi i słyszy? Bardzo proszę, żeby tam się obsługa skontaktowała z Panem Kubicą telefonicznie i ... Szanowni Państwo, ponieważ chyba są problemy techniczne, więc podaję ten wynik, który teraz mamy. Proszę podać wynik. Potwierdzonych w *e-sesji* mamy osób ... 41 radnych potwierdziło w programie *e-sesja* swój udział. Na podstawie danych z systemu stwierdzam, że

w obradach uczestniczy 41 radnych, a zatem obrady są prawomocne i w związku z tym, otwieram XXIX sesję Sejmiku Województwa Śląskiego VI kadencji. Witam wszystkich uczestników naszej sesji. Witam Posłów i Senatorów. Ja zacznę od tych osób, które na pewno są zalogowane, ponieważ potwierdzały wczoraj, czy wcześniej, więc serdecznie witam Pana Ministra Grzegorza Pude, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Pani Poseł Monika Rosa, Pan Poseł Mirosław Suchoń, Pan Poseł Michał Gramatyka, Pan Europeoseł Łukasz Kohut. Tutaj widzę na sali Pana Posła Wojciecha Saługę, Pana Posła Jerzego Polaczka. Widzę zdalnie Pana Posła Marka Plurę, Pana Posła Piechę. Oczywiście witam wszystkich, którzy są zalogowani, albo ich nie widzę albo po prostu jeszcze nie zdążyli, że tak powiem, podać swoich namiarów na dzisiejsze połączenie. Witam Zarząd Województwa Śląskiego na czele z Panem Marszałkiem Jakubem Chelstowskim. Jest Pan Marszałek oczywiście. Panie Marszałku ! Życzymy szybkiego powrotu do zdrowia. Witam Panią Skarbnik i witam Szanownych Państwa Radnych Sejmiku Województwa Śląskiego, jeszcze raz wszystkich tutaj obecnych, tych, którzy pracują zdalnie i którzy są na miejscu, zarówno radnych, jak i gości. Teraz przechodzimy do punktu drugiego naszej sesji...

2. Informacja Zarządu Województwa Śląskiego na temat stanu prac nad opracowaniem projektu Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego:

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** –...i bardzo proszę tutaj Pana Marszałka Kałużę ... Pan Marszałek Chelstowski, bardzo proszę Panie Marszałku !
- **Marszałek Jakub Chelstowski** – witam serdecznie Panie Przewodniczący ! Witam Szanownych Państwa Radnych ! Witam Państwa Parlamentarzystów ! Ja trzy krótkie refleksje, bo nie ukrywam, że ten wniosek, który wpłynął praktycznie po sesji, jest kuriozalny, bo myśmy na poprzedniej sesji, Szanowni Państwo Radni, powołali komisję na mój wniosek, wniosek Zarządu Województwa, Komisję ds. Transformacji, żeby omawiać wszystkie sprawy, które będą dotyczyły transformacji województwa śląskiego, tych przygotowań, nad którymi od dwóch lat pracujemy. Ale zgodnie z życzeniem Państwa Radnych, stanie się dzisiaj zadość uzyskania tych informacji, bo tutaj nie ma żadnej wiedzy tajemnej. Tym bardziej, że tutaj jest wielkie zaangażowanie Zarządu Województwa Śląskiego, wszystkich departamentów w cały proces transformacji, przygotowanie dokumentów. Pragnę przypomnieć, że jesteśmy częścią *Krajowego Programu Transformacji*, czyli opracowujemy regionalny program transformacji, regionalny projekt transformacji i można to odmieniać na wszystkie przypadki, ale wpisujemy się we współpracę tutaj ze stroną rządową, z Ministerstwem Klimatu, z Ministerstwem Funduszy. Jest tutaj też widzę

podpięty Pan Dyrektor, Pan Profesor Drobniak, nowy Dyrektor Instytutu Terenów Uprzemysłowionych, który de facto odpowiada za tworzenie tego ważnego dokumentu, który będzie powodował szereg innych działań w przyszłości. Bardzo tutaj apeluję od razu żeby jak są tu pytania, jak już jest sesja zwołana na Państwa życzenie, ażeby to była sesja merytoryczna, odnosząca się do założeń, do projektów, do spraw. Myślę, żeby tutaj nikt nie pomylił, z całym szacunkiem, Wiejskiej z Ligonią, bo myślę, że nie po to się tutaj spotykamy. My przestawimy to nad czym my pracujemy, jak pracujemy, z jakimi też specjalistami. Jest tutaj *PwC*, które temu procesowi bardzo ze strony ministerstwa mocno doradza. A więc od tej strony merytorycznej oczywiście jestem bardzo otwarty, ale pragnę od razu też przypomnieć Szanownym Państwu Radnym, żebyśmy się jednak trzymali swoich kompetencji i w tych kompetencjach się poruszali. Ja powiem też wprost, że środki na transformację to są środki na nowoczesny przemysł. To nie są środki związane stricte z sektorem górniczym, są to środki na to, żeby stworzyć nowy przemysł niskoemisyjny i to wynika z rozporządzenia Komisji Europejskiej, które jest powszechnie znane. I te wszystkie środki będą szły na wsparcie nowego niskoemisyjnego przemysłu w regionach, które zostały wskazane przez Komisję Europejską, które zostały wskazane przez nas, oczywiście we współpracy ze stroną rządową, na to, żeby stwarzać alternatywne szanse wzrostu w momencie odejścia od sektora górniczego. Wiem, że te negocjacje strony rządowej cały czas trwają, jeżeli chodzi o umowę społeczną. My chcemy być do tego bardzo dobrze przygotowani. Ta alokacja środków, która została przez Ministerstwo potwierdzona jest niezmienna i w tych aspektach możemy się poruszać i z tego miejsca gorąco zachęcam do merytorycznej dyskusji. I w tym momencie oddałbym odgłos Panu Marszałkowi Kałuży. Bardzo dziękuję !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – Panie Marszałku ! Bardzo dziękuję ! I bardzo proszę Pana Marszałka Wojciecha Kałużę.

- **Wicemarszałek Wojciech Kałuża** – Panie Przewodniczący ! Wysoki Sejmiku ! Szanowni Państwo Parlamentarzyści ! Pozwolę sobie do każdego tutaj z naszych etapów prezentacyjnych, zrobić krótkie wprowadzenie dla takiego chronologicznego uporządkowania całej Państwa wiedzy. Szanowni Państwo ! Województwo śląskie jako jeden z pierwszych regionów pilotażowych Unii Europejskiej, od początku jest aktywnie zaangażowane w działania transformacji regionu, to jest od października 2017 roku, kiedy przyłączyło się do inicjatywy DG ENER Komisji Europejskiej, platformy *Coal Regions in Transition*. W lipcu 2019 roku Województwo Śląskie opracowało *plan działań transformacji regionu*, zaktualizowany w październiku 2019 roku, i dla każdego Zarząd Województwa poszukiwał źródeł finansowania. W efekcie Województwo Śląskie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 oraz dla środków powracających z Inicjatywy *Jessica* w ramach Regionalnego Programu

Operacyjnego na lata 2007-2013, alokowało 120 mln euro na realizację projektów w ramach *platformy*. W marcu 2019 roku Zarząd Województwa Śląskiego powołał *Zespół Regionalny dla inicjatyw regionów górniczych w transformacji w województwie śląskim* z udziałem strony rządowej, samorządów gminnych, związków zawodowych, nauki i biznesu oraz partnerów społecznych. Zespół dotychczas odbył 6 posiedzeń. Celem powołania Zespołu było uspołecznienie procesu wyboru nowych projektów, projektów dla platformy oraz monitoring realizacji dotychczasowych przedsięwzięć. Aktualnie prace zespołu wspomagają pracę nad *Terytorialnym Planem Sprawiedliwej Transformacji* oraz złożonymi projektami. Dodatkowo w roku 2019 Zarząd Województwa rozpoczął współpracę międzynarodową i międzyregionalną w zakresie transformacji regionów górniczych. W ramach tej współpracy odbyły się spotkania w kilku europejskich regionach górniczych, w Hiszpanii, w Niemczech, Francji, czy na Węgrzech oraz w Republice Czeskiej. Zarząd Województwa przygotowuje obecnie projekt *Regionalnego Planu Sprawiedliwej Transformacji* dla siedmiu podregionów województwa planowanych do objęcia wsparciem, tj. podregionu katowickiego, gliwickiego, bytomskiego, tyskiego, sosnowieckiego, rybnickiego i bielskiego. Przyjeliśmy założenie aby punktem wyjścia do opracowania Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji, była matryca obrazująca logikę interwencji dla sprawiedliwej transformacji w województwie śląskim. W lutym zakończyliśmy szeroko zakrojoną debatę społeczną nad kierunkami transformacji. Zrealizowaliśmy do tej pory trzy warsztaty eksperckie, siedem seminariów partycypacyjnych oraz sześć spotkań konsultacyjnych. Zaprezentowaliśmy także założenia do Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji. Założenia te przedstawiliśmy na Radzie Działalności Pożytku Publicznego, Wojewódzkiej Radzie Dialogu Społecznego, Regionalnej Rady ds. Energii, Śląskiej Radzie ds. Seniorów i Sejmiku Młodzieżowego. Panie Przewodniczący ! Pragnąłbym teraz oddać głos Pani Małgorzacie Staś, Dyrektor Departamentu Rozwoju Regionalnego, w celu szczegółowego omówienia harmonogramu prac nad *Terytorialnym Planem Sprawiedliwej Transformacji*.

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję Panie Marszałku ! Proszę Pani Dyrektor !
- **Pani Małgorzata Staś, Dyrektor Departamentu Rozwoju Regionalnego** – witam Państwa bardzo serdecznie ! Pozwolę sobie zdjąć maskę, będzie mi prościej mówić. Tak jak już wspomniał Pan Marszałek, cały proces prac ... przepraszam ... muszę włączyć. Cały proces prac nad Planem Sprawiedliwej Transformacji, nad właściwie tematem transformacji naszego regionu, rozpoczyna się już w roku 2017, gdzie pierwsze są spotkania w Brukseli i pierwsze tematy poświęcone tematowi transformacji, gdzie w grudniu 2017 roku jest inauguracja *platformy dla regionów górniczych* na poziomie Brukseli – tu się uśmiecham w kierunku Pana Posła Saługi – to był start i to był początek.

Styczeń, maj 2018 roku, to są prace nad przygotowaniem wstępnych projektów, spotkania eksperckie na poziomie Komisji Europejskiej, spotkania zespołu roboczego, ustalenie listy projektów, ustalenie gotowości tych projektów. I listopad, grudzień 2018 rok, to już spotkania, które prowadzą do określania projektów, monitorowania prac samorządu województwa nad procesami transformacji regionu. Październik 2018 roku i styczeń 2019 roku, to już przygotowanie poszczególnych projektów, zgłaszanie, realizacja projektów i rozpoczęcie bardzo intensywnych prac nad planami transformacji, wstępnymi planami, jeszcze wtedy nie widać rozporządzenia, nie wiemy jakie będą wymogi, co do tych dokumentów po stronie Komisji Europejskiej. Luty, lipiec 2019 roku, to utworzenie zespołów eksperckich, zespołów regionalnych, włączenie nowych projektów i dalsze prace bilateralne i spotkania z Komisją. Następnie wchodzimy w 2020 rok, gdzie rozpoczynamy pracę nad Planem Sprawiedliwej Transformacji, pojawiają się pierwsze dokumenty na poziomie Komisji Europejskiej, pierwsze rozporządzenia, założenia. Wiemy, że jeżeli chodzi o województwo śląskie, tak jak Pan Marszałek Kałuża wspomniał, będzie to siedem podregionów. Powołujemy na naszym poziomie, tak jak wspomniałam, zespoły, grupy robocze i następują również prace na poziomie krajowym, gdzie z końcem 2020 roku zostaje powołany zespół, grupa robocza do przygotowania *Funduszu na Rzecz Sprawiedliwej Transformacji*, gdzie na poziomie ministerialnym zaczynają się przygotowania i dyskusja co do sposobu zarządzania *Funduszem Sprawiedliwej Transformacji*. Oczywiście regiony bardzo by chciały, żeby to zarządzanie było bliżej mieszkańca, żeby to było z poziomu regionalnego. Propozycja ze strony ministerialnej jeden poziom, jeden projekt, jeden program krajowy z kopertami regionalnymi, gdzie bardzo mocną rolę ma odegrać samorząd województwa jako instytucja pośrednicząca pierwszego stopnia, również wsparciu nad przygotowaniem Planu Sprawiedliwej Transformacji, mamy wsparcie z Komisji Europejskiej, ze strony rządowej i właśnie poprzez firmę PwC – dzisiaj tutaj mamy Pana Dyrektora Dionizego Smolenia, który z nami współpracuje. I od końca listopada 2020 roku, zaczynają się bardzo ostre prace nad pewnymi założeniami Planu Sprawiedliwej Transformacji, Terytorialnych Planów Sprawiedliwej Transformacji dla poszczególnych regionów. Później Pani Stefania Koczar-Sikora przybliży które regiony i jak to wygląda na poziomie krajowym. Jeżeli chodzi o nas, ważnym momentem dla nas było powołanie Zespołu regionalnego ds. inicjatywy. Pierwsze posiedzenie było 27 marca 2020 roku, on zostaje powołany 8 marca 2019 roku. W skład tego zespołu, tak jak Pan Marszałek wspomniał, wchodzi ministerstwa, które są zaangażowane w proces przygotowania dokumentów dla Planu Sprawiedliwej Transformacji, ważne spółki, czy przedsiębiorstwa ważne, które są związane z procesem transformacji, wchodzi Metropolia, wchodzi samorządy, które są przedstawicielami samorządów, czy związków, stowarzyszeń górniczych, bezpośrednio powiązanych z procesem sprawiedliwej transformacji, jak i również organizacje społeczne, gospodarcze, związki

zawodowe, czy też środowiska, my nazywamy *zielone*, czyli tutaj mówimy o WWF, czy *Polskiej Zielonej Sieci*. Ten zespół miał do tej pory siedem posiedzeń i poprzez ten zespół przechodziły propozycje projektowe, przechodziła dyskusja co do Planu Sprawiedliwej Transformacji, co do jego założeń. Przygotowując dokument, bardzo mocno opieramy się na dialogu i ważnym elementem to jest szereg warsztatów i konferencji, które przeprowadziliśmy, czyli nie występowaliśmy z dokumentem Terytorialnym Planem Sprawiedliwej Transformacji i nie dawaliśmy go pod konsultację, tylko tak naprawdę spotykaliśmy się z różnymi grupami eksperckimi, czy podregionami i w toku dyskusji i zapytania tak naprawdę oddolnego, zaczęliśmy tworzyć i przygotowywać dokument, dlatego, że ważkość tych tematów jest tak wielka, i tylko na dole tak naprawdę, poszczególne gminy, mieszkańcy wiedzą, jak ten proces najsprawniej przeprowadzić. Oprócz tego ważnym elementem tego procesu są wspólne projekty – projekty takie, jak realizowany projekt przez Katowicką Strefę Ekonomiczną, czy rozbudowa systemu terenów pogórnich Głównego Instytutu Górnictwa, który później w sposób bardziej dokładny i trafny, pozwoli wybierać projekty w ramach już przygotowanych dokumentów do Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Oczywiście cały czas prowadzimy bieżącą wymianę, przesyłamy pomiędzy sobą i udostępniamy różnego typu raporty powstające, różnego typu analizy, powstaje też strona internetowa. Rozpoczynamy od przyjętego w lipcu, tak jak Pan Marszałek wspomniał, w 2019 roku Planu Sprawiedliwej Transformacji. Ten dokument to jest pierwszy dokument, który ... jesteśmy pierwszym regionem, który przygotował dokument, który przedstawiał ten dokument na *platformie regionów górniczych*. Właśnie zmodyfikowany został on w październiku 2019 roku i ten dokument pokazuje te nasze wyzwania, wyzwania naszego regionu w trzech obszarach: ekonomii, jakości życia i w zakresie kapitału ludzkiego. Tutaj Państwo macie przedstawione te wszystkie wyzwania. Ja myślę, że tą prezentację udostępniemy, Panie Przewodniczący, więc ja może tak szczegółowo nie będę omawiać, ale chciałam pokazać, ile do tej pory udało nam się przekazać na cele zawarte w tym dokumencie już środków, bo to są środki w ramach programu 2007-2013, jak wspomniał Pan Marszałek, w ramach obecnego Regionalnego Programu Operacyjnego i środki, które nam powracają z różnych źródeł finansowania. I tutaj w kontekście wysokiej jakości życia mieszkańców, już przeznaczyliśmy na cel związany z transformacją 4 mld zł. Jeżeli chodzi o konkurencyjność gospodarki opartej na nowoczesnych technologiach środowiskowych, to około 900 mln zł. Jeżeli chodzi o rozwój przemysłów kreatywnych i czasu wolnego, to 1,6 mld zł przekazanych na ten cel. Ja tu mam bardzo szczegółowo określone poszczególne projekty, które są ważne, które właśnie w trakcie *platformy regionów górniczych* wymienialiśmy, które zostały, szukaliśmy źródeł finansowania – tu takim projektem jest promocja gospodarcza regionu *Global Silesia* realizowany przez Województwo Śląskie, bardzo ważny projekt na 20 ponad mln złotych, który ma na celu wzrost inwestycji na terenie województwa

śląskiego, wzrost wymiany handlowej firm działających w naszym regionie. Kolejnym bardzo ważnym projektem i uzupełniającym ten projekt jest *Inter Silesia*, realizowana przez Fundusz Górnośląski, też na prawie 20 mln zł, który ma na celu stworzenie nowych modeli biznesowych dla małych, średnich przedsiębiorstw i tworzenie też centrum internacjonalizacji, żeby było takie miejsce w regionie, gdzie przedsiębiorca dostaje kompleksową informację i wsparcie, jeżeli chodzi o internacjonalizację. Ważnym bardzo elementem rozpoczętym jeszcze za poprzedniej kadencji i dalej kontynuowanym to jest projekt modernizacji *Parku Śląskiego*, czyli projekt na kwotę 226 mln zł, związany z wypoczynkiem, rekreacją, edukacją naszych mieszkańców, ale bardzo ważne to jest *zielona perła*, nasze płuca i pokazujący, jak można wykorzystać i korzystać z przestrzeni zielonych. Następny projekt, to jest projekt *Infosmog*. To jest projekt, który ma na celu współpracę jednostek opieki zdrowotnej z oddziałami szpitalnymi, ratunkowymi i jest to mapowanie zdrowia naszych mieszkańców i przekazywanie informacji na temat w momencie, przekroczenia standardów jakości powietrza i jak się należy zachować. To jest projekt na prawie 5 mln zł. Kolejny projekt to jest *Śląskie. Zawodowcy*. To jest dostosowanie oferty edukacyjnej szkół zawodowych do potrzeb rynku, do potrzeb gospodarki i tu chodzi o poprawę współpracy między szkołami a pracodawcami. I ten projekt jest na 15,5 mln zł i bardzo ważny projekt, ja widzę, że tutaj się ... to jest *Rozbudowa* ... bardzo przepraszam, nazwa całego projektu tutaj zniknęła, przykleiła jakoś nie bardzo ładnie ... to jest *Rozbudowa Systemu Zagospodarowania Terenów Pogórnich w Województwie Śląskim OPI-TPP 2.0* na 5 mln zł – jeden z ważniejszych projektów bardzo pozytywnie ocenianych przez Komisję Europejską, który ma na celu zbiór wszystkich terenów zdegradowanych, w szczególności terenów pogórnich i wskazanie również formy ich i możliwości wykorzystania i nadania nowych funkcji. Kolejnym projektem to jest właściwie taki program *Stop Smog Czyste Powietrze*, tu z dwóch źródeł finansowania zarówno ze strony Urzędu Marszałkowskiego, z naszego Regionalnego Programu Operacyjnego, jak i ze strony ministerstwa wspólnie organizujemy wsparcie związane z czystym powietrzem. Już odbył się pierwszy nabór projektów, w tej chwili jesteśmy w toku drugiego naboru projektów. Całkowity koszt działania to 70 mln euro, zarówno po naszej stronie, jak i po stronie ministerialnej. Bardzo też pozytywnie oceniany projekt i właśnie to jest projekt pokazujący ten potencjał i wykorzystanie terenów pogórnich, miał być to nasz projekt pilotażowy, pozytywnie bardzo oceniany przez Komisję Europejską – *Akcelerator Biznesowy KSSNON*. Projekt, którego wartość to prawie 77 mln zł ponad, współfinansowanie ze strony Regionalnego Programu Operacyjnego to w 41 mln zł. Kolejnym takim projektem, też ważnym i też pozytywnie ocenianym przez Komisję Europejską jest *SPIN Place – Centrum Kreatywności i Coworkingu*. Jest to projekt przygotowany przez Uniwersytet Śląski, który ma na celu stworzenie Regionalnego Międzyuczelnianego Centrum Kreatywności, Coworkingu, Prototypowania i Animowania Projektów – 25 mln

dofinansowania. Nowe projekty, bo cały czas pracujemy nad projektami jeżeli chodzi o transformację naszego regionu i kolejną mamy zmianę Regionalnego Programu Operacyjnego, tego jeszcze na lata 2014-2020 i wprowadzamy kolejne nowe dwa elementy, to jest *Projekt Outplacementowy „Energia”*, przygotowany przez Wojewódzki Urząd Pracy. Ma on na celu kompleksowe wsparcie pracowników sektora górniczego i przełożenie tych pracowników sektora górniczego, okołogórniczego do pracy w innych branżach. Tak naprawdę tego pracownika jeszcze zatrudnionego w górnictwie przejmujemy, przekwalifikowujemy, ma on również wsparcie psychologiczne, i stwarzamy nowe miejsce jego pracy. Będzie wsparcie dedykowane do 310 osób, taką grupę docelową planujemy. Koszt projektu 10 mln zł. Kolejnym nowym projektem jest *Śląskie Obserwatorium Terenów [Procesu] Transformacji*, które ma na celu wsparcie i usprawnienie całego procesu transformacji, zaangażowanie dużej liczby grup. Tu mamy też zaangażowanie w tym projekcie związków zawodowych – projekt na ponad 1 mln zł. Kolejnym ważnym projektem to jest projekt *Gepard*, też stworzony poprzez dźwignię finansową razem z programem krajowym. Teraz nastąpiło w dniu wczorajszym podpisanie umów czterech, na zakup nieemisyjnego transportu i stacji ładowania. Jeżeli chodzi o dialog społeczny, rok 2020 to były prace nad przygotowaniem *Strategii Województwa Śląskiego*. Równoległe z przygotowaniem do Strategii Województwa Śląskiego mieliśmy prace warsztatowe, które były związane zarówno z przygotowaniem projektów do nowej perspektywy, jak i przygotowaniem projektów i prac nad procesem transformacji. Konsultacje społeczne zaczynamy w wrześniu 2020 roku, zaczynamy warsztatami eksperckimi w trzech obszarach: gospodarka, społeczeństwo i środowisko. Mamy 118 uczestników tych warsztatów. Następnie październik i listopad 2020 roku, to są indywidualne warsztaty dedykowane dla siedmiu podregionów, które mogą korzystać ze wsparcia w ramach Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Tutaj mamy prawie 500 osób uczestników. I następnie mamy seminaria w styczniu, w listopadzie już tego roku, dedykowane do poszczególnych grup i środowisk. Tak naprawdę w oddolnych pracach nad przygotowaniem dokumentu jakim będzie Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji brało udział 865 osób, do tego jeszcze należy doliczyć te wszystkie środowiska, które wymienił Pan Marszałek, jak i zespoły – sam nasz zespół liczy obecnie, do spraw transformacji, 55 osób i cały czas ulega zwiększeniu. Jeżeli chodzi o seminaria dla subregionów, to Państwo widzicie, udział poszczególnych osób w poszczególnych regionach. Zaczęliśmy w subregionie bytomskim, potem był gliwicki, katowicki, sosnowiecki, rybnicki, bielski i podregion tyski – 450 osób. Jeżeli chodzi o te dodatkowe seminaria dla grup środowisk, to byli to przedstawiciele ROPS, ośrodków pomocy społecznej, przedstawiciele środowisk naukowych, jednostek badawczych zaangażowanych w proces Regionalnej Strategii Innowacji, byli to agenci zmiany i dziennikarze. Będziemy jeszcze mieć jedno, w związku z postulatem żeby zorganizować jeszcze jedno takie spotkanie, będziemy mieć dodatkowe konsultacje dla tej grupy społecznej. Planowane są 12

kwietnia tego roku. Mieliśmy bardzo duży warsztat z przedstawicielami biznesu, aż 117 środowisk biznesowych, przedstawiciele środowisk biznesowych. Mieliśmy warsztat dedykowany bezpośrednio związkom zawodowym, no i bardzo ciekawy warsztat z młodymi mieszkańcami naszego regionu – to prawie 40 osób. Dodatkowe grupy, to już Pan Marszałek tutaj wspomniał, to Rada Pożytku Publicznego, to Śląski Związek Gmin i Powiatów, to Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego, Rada Seniorów, Śląska Rada Turystyki i Sejmik Młodzieżowy – to są te nasze spotkania. Patrząc na oś czasu to od lata 2020 roku do lutego 2021 roku to były formy warsztatów spotkań, które w dużej mierze przy okazji również przygotowywania dokumentu Strategii Województwa Śląskiego, która została przyjęta w październiku 2020 roku, też były właśnie poświęcone jakby przygotowaniom Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji. A tak naprawdę to zaczęliśmy w styczniu dużą konferencją *W kierunku zielonej gospodarki*, w styczniu w roku 2020, niestety sytuacja pandemiczna nie pozwoliła nam dalej kontynuować tak dużych wydarzeń na skalę europejską. Pan Marszałek wspomniał, żeby w celu łatwiejszej diagnostyki, jakby określenia interwencji w ramach Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji, a tak naprawdę, żeby określić jakie typy działań, do jakiego beneficjenta mogą być przygotowane, przygotowaliśmy matrycę, która w tej chwili jest na obradach regionalnego zespołu do spraw transformacji. Ona została tam przedstawiona. Członkowie naszego zespołu wnieśli uwagi do tej matrycy i na kanwie tej matrycy, ona będzie, Szanowni Państwo, upubliczniona po uwagach zespołu naniesionych z końcówką marca, będzie opracowana pierwsza wersja Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji. Zarówno matrycę, jak i pierwszą wersję wstępnego Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji będzie opiniowana na zewnątrz i będzie następnie konsultowana poprzez wszystkie zespoły i środowiska, jak i również na naszej stronie internetowej. Kwiecień, maj to opracowanie kolejnej, drugiej wersji Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji. Ja tu nie chcę wchodzić, bo Panowie z PwC opowiedzą, jak ich przebieg, ich raporty, ich prace mają wpływ na pracę i przygotowanie naszego Planu Sprawiedliwej Transformacji. Tak jak już Pan Marszałek wspomniał, Pan Marszałek Chelstowski, Pan Marszałek Kałuża, też trwają równoległe prace nad przygotowaniem z krajowego poziomu całej interwencji, więc te wszystkie prace muszą się zbiec w jednym czasie, więc planujemy z końcówką maja przyjęcie przez Zarząd kolejnej wersji, a tak naprawdę opracowanie planu i przyjęcie, przekazanie go stronie rządowej na przełomie maja, czerwca i przekazanie jej do Komisji w lipcu tego roku. Jest to zgodne z harmonogramami przyjętymi przez stronę rządową i przez Komisję Europejską i z pracami właśnie firmy doradczej, która nas wspiera, jak również na ten harmonogram i wpływ na nasze działania również miał moment przyjęcia, przedstawienia umowy partnerstwa do konsultacji poprzez stronę ministerialną. Ten moment też umożliwił nam już wyjście z pracami na zewnątrz, bo pokazuje całą interwencję ze strony środków europejskich po stronie rządowej, jak

i pokazuje ile i w jakiej dyspozycji, dla województwa śląskiego to ponad 2 mld zł, będzie Fundusz Sprawiedliwej Transformacji. W dobie COVID-u i sytuacji pandemicznej jest trudny kontakt z wszystkimi stronami, stąd pozwoliliśmy sobie otworzyć stronę internetową, która jest ogólnodostępna. Na tej stronie internetowej pokazujemy wszystkie nasze działania Zarządu Województwa, Samorządu Województwa Śląskiego, są podsumowane wszystkie warsztaty i również wszystkie dokumenty, które nam pozwalają strony upublicznić, upubliczniamy, więc bardzo zachęcamy do spojrzenia na naszą stronę internetową. Ja bardzo dziękuję !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję Pani Dyrektor ! Panie Marszałku, proszę bardzo !

- **Wicemarszałek Wojciech Kaluża** – Panie Przewodniczący ! Wysoki Sejmiku ! w październiku 2020 roku Sejmik Województwa przyjął zaktualizowaną *Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego do 2030 roku Zielone Śląskie*. Dokument został przyjęty jednogłośnie tu na tej sali Sejmiku. Dokument ten wyznacza dla województwa śląskiego kluczowe kierunki polityki rozwojowej na najbliższe 10 lat. Będą one miały przełożenie oczywiście na zakres Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji, obok m.in. Krajowego Planu na Rzecz Energii i Klimatu. W ramach prac nad strategią województwo wyodrębniło pięć *Obszarów Strategicznej Interwencji* (OSI), m.in. OSI gmin górniczych – 64 gminy, podzielone na trzy kategorie. To jest pierwsza, gminy akumulacji problemów przestrzennych, druga – gminy akumulacji problemów społecznych oraz trzecia – gminy, gdzie obydwie te zjawiska występują łącznie. Jest to dla Województwa istotny punkt odniesienia przy planowaniu wsparcia w perspektywie 2021-2027. W dniach od 18 stycznia do 22 lutego odbyły się konsultacje społeczne, umowy partnerstwa kluczowego dokumentu określającego zarówno zakres tematyczny, jak i finansowy dla środków europejskich dla Polski na lata 2021-2027, w tym dla tego celu polityki 6., dotyczącego Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Dla województwa śląskiego jest przeznaczona w ramach tego funduszu kwota 2,066 mld euro. Szanowni Państwo ! W celu przybliżenia kwestii założeń Funduszu Sprawiedliwej Transformacji oddam głos Pani Stefani Koczar, Zastępcy Dyrektora Departamentu Rozwoju Regionalnego.

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – dziękuję Panie Marszałku ! Pani Dyrektor, bardzo proszę !

- **Pani Stefania Koczar-Sikora, Zastępca Dyrektora Departamentu Rozwoju Regionalnego** – dzień dobry Państwu ! Jeśli Państwo pozwolicie, to zdejmę maseczkę żeby było lepiej słycać. Czy mogę prosić o włączanie drugiej prezentacji ? ... Ja może zapowiem tą prezentację. Pani Dyrektor Staś

przedstawiła aktywności działania Zarządu z perspektywy właśnie organizacyjnej i podjętych działań. Uzupełniająco moja prezentacja przedstawia aktualności działalności Zarządu z perspektywy właśnie dokumentu strategicznego ... Przechodząc do meritum. Jakie były uwarunkowania europejskie? Najważniejszym był dokument przyjęty w listopadzie 2019 roku na forum europejskim, dokument Komisji Europejskiej pod nazwą *Europejski Zielony Ład*, który postawił przed wszystkimi regionami Unii wyzwanie związane z transformacją gospodarki unijnej dla zrównoważonej przyszłości. Oczywiście, aby ten ambitny cel klimatyczny mógł być zrealizowany, Komisja równoległe zaprezentowała szereg mechanizmów, instrumentów, które mają ułatwić poszczególnym państwom członkowskim, regionom, społecznościom lokalnym przejście przez ten proces transformacji tak, aby nikogo nie pozostawić samemu sobie. I jednym z mechanizmów jest Mechanizm Sprawiedliwej Transformacji, a jego pierwszym filarem jest Fundusz Sprawiedliwej Transformacji, o którym właśnie dzisiaj rozmawiamy. Celem Funduszu Sprawiedliwej Transformacji jest umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia skutków społecznych, gospodarczych i środowiskowych transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu. I tak naprawdę fundusz koncentruje się na dwóch kierunkach. Po pierwsze, zorientowanym na gospodarkę, czyli zmierzającym ku dywersyfikacji, modernizacji gospodarki, a po drugie, zorientowanym na rynek pracy, czyli który oczywiście ma na celu łagodzenie negatywnego wpływu transformacji na rynek pracy. Fundusz Sprawiedliwej Transformacji jest częścią wieloletnich ram finansowych, czyli budżetowania unijnego, które Państwo zacie choćby z przykładu programów operacyjnych, dotyczy to regionalnego programu czy krajowych. Z drugiej strony ma swoją specyfikę i rządzi się trochę innymi prawami. Jest on, jak mówię ... nie jest to fundusz, który wspiera transformację energetyki, bo to się dzieje z innych instrumentów, tylko właśnie transformację społeczno-gospodarczą i jest, będzie wdrażany w formule zarządzania dzielonego, o którym była mowa. Nie ma jeszcze rozstrzygnięcia czy będzie zarządzane na poziomie kraju czy regionu. Komisja Europejska delegowała to zarządzanie na pewno co najmniej na poziom kraju. Budżet, którym dysponuje Polska w ramach FST, to jest 3,84 miliarda ze środków europejskich, do tego dołożone jest ponad 500 mln z *polityki spójności* i pierwotnie Komisja Europejska wskazała trzy regiony do objęcia wsparciem: Śląskie, Dolnośląskie i Wielkopolskie. Strona polska zaproponowała jeszcze Lubelskie, Łódzkie i Małopolskie, jest przedmiotem finalnych rozstrzygnięć ile regionów będzie w Polsce wspartych ze środków FST. O tym obszarze objętym interwencją była już mowa, Pan Marszałek mówił i Pani Dyrektor, więc tylko sygnalizuję to Państwu na mapie. Kolejny slajd, na trzech slajdach pokażę Państwu w bardzo syntetycznym skrócie ceniąc Państwa czas, bo prezentacja będzie dostępna, co Komisja wskazała w projekcie rozporządzenia jako zakres wsparcia dla FST i jak Zarząd Województwa we współpracy z interesariuszami w regionie interpretuje te zapisy na użytek Śląskiego. Ze strony komisji

w pierwszym komponencie związanym z gospodarką, zaplanowane jest wsparcie z jednej strony dla istniejących przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, które oczywiście ma zmierzać do ich dywersyfikacji, restrukturyzacji. Z drugiej strony ma to wsparcie zmierzać do tworzenia nowych miejsc pracy – i dla górników i dla regionu, aby ułatwić mu dywersyfikację. I po trzecie, oczywiście są to działania *B plus R*, które tą transformację mają wspierać. Drugi duży komponent działań ujętych w projekcie rozporządzenia dotyczy środowiska i energetyki. I po pierwsze są to dobrze znane Państwu z regionalnego programu i szalenie cieszące się ogromną popularnością i potrzebne na Śląsku projekty, związane z efektywnością energetyczną, czy energetyką prosumencką. Tutaj oczywiście intencją Komisji, Unii Europejskiej jest zapewnienie mieszkańcom Unii przystępnej cenowo czystej energii. Po drugie, mamy tutaj zrównoważoną mobilność miejską, cyfryzację. Szalenie ważne dla Śląskiego inwestycje związane z regeneracją, dekontaminacją, renaturalizacją terenów pogórnich i nadanie im nowych funkcji oraz projekty nowe, których jeszcze nie ćwiczyliśmy w regionalnym programie, związane z gospodarką o obiegu zamkniętym oraz przede wszystkim z gospodarką zasobami wodnymi na terenach pogórnich. Trzeci komponent ujęty w projekcie rozporządzenia dotyczy kwestii społecznych i są to kierunki związane z kwalifikacjami, zmianą kwalifikacji i ich podwyższaniem, wzmocnieniem zatrudnienia oraz włączaniem osób poszukujących pracy. Tak jak już tu było wspomniane przez Pana Marszałka i przez Panią Dyrektora, dokumentem, który jest niezbędny aby otrzymać środki z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji jest Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji, który opracowują regiony we współpracy właśnie z partnerami publicznymi, społeczno-gospodarczymi. Po stronie polskiej proces koordynuje Ministerstwo Finansów, Funduszy i Polityki Rozwoju we współpracy z Ministerstwem Środowiska, Ministerstwem Aktywów Państwowych, Ministerstwem Rozwoju i tak jak to było wspomniane, w tym procesie wspiera nas doradczą firmą PwC. Jest to wsparcie ze środków Komisji Europejskiej o które postulowało państwo członkowskie. Przypominam Państwu, oczywiście ten dokument był przyjęty na tym gremium, więc tylko sygnalizuję, że oczywiście tak jak wspomniał Pan Marszałek, szalenie ważnym dla nas dokumentem dla Zarządu Województwa jest Strategia Rozwoju *Zielone Śląskie 2030* i wyznaczone, tu mamy oczywiście cele strategii i ujęte w strategii obszary strategicznej interwencji, w szczególności gminy w transformacji górniczej, bo oczywiście to jest najważniejszy OSI z perspektywy Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. I teraz moja ostatnia, myślę najważniejsza część prezentacji, czyli to o czym mówiła Pani Dyrektora Staś w odniesieniu do matrycy dla Planu Sprawiedliwej Transformacji, to właśnie założenie jakie przyjęliśmy i które w tej szerokiej debacie dyskutowaliśmy w regionie. Decyzją Zarządu Województwa był to właśnie tak uspołeczniony proces i to pozwoli nam przygotować pierwszy projekt terytorialnego planu, który znowu będzie poddany debacie w regionie. Po pierwsze, są te projekty związane z badaniem i rozwojem i chcielibyśmy tutaj

wspierać kompleksowe inwestycje firmy i sektor *B plus R*, czyli infrastrukturę i badania i szkolenia. Po drugie, no szalenie istotne, jak nie najważniejsze, projekty związane z przedsiębiorczością i konkurencyjnością. Z jednej strony adresowane dla firm z branż, z branży górniczej, ale przede wszystkim dla firm z branży okołogórniczej, dla których, tak jak wspomniał Pan Marszałek Chelstowski, to wsparcie będzie szalenie istotne, bo one nic nie będą korzystały z wsparcia osłonowego, a więc planujemy dla nich wsparcie, aby mogły się zdywersyfikować. Po drugie chcemy wspierać cały sektor MŚP w regionie, żeby generował miejsca pracy dla osób odchodzących z górnictwa. Temu wszystkiemu oczywiście będą towarzyszyły działania, które też mają wspierać innowacyjność naszych przedsiębiorstw. Kolejny kierunek to będzie właśnie cyfryzacja, czyli automatyzacja procesów w przedsiębiorstwach. I ostatni, nowy kierunek, który w Polsce, można powiedzieć, w większej skali dopiero będzie ze środków europejskich wspierany w tej perspektywie, to gospodarka o obiegu zamkniętym. Drugi ważny komponent, który też wynikał z rozporządzenia, wynikał z naszego planu transformacji i który ujęliśmy w założeniach matrycy i który znajdzie się w finalnym dokumencie, to kwestie środowiskowe, energetyczne. No i tutaj przede wszystkim efektywność energetyczna i z jednej strony to będą projekty znane, czyli związane z efektywnością energetyczną i energetyką prosumencką, ale po raz pierwszy chcemy wspierać budowę instalacji OZE na terenach pogórniczych, czy mocniej chcemy wspierać energetyczne wykorzystanie odpadów. Kolejna kwestia to zrównoważona mobilność, tutaj już zostanie akcent położony na *transport zeroemisyjny*, nie *niskoemisyjny*. Następny typ projektów szalenie ważnych na Śląsku, które też ćwiczyliśmy, ale nie w tej skali, to zagospodarowanie terenów przemysłowych i rewitalizacja. Tutaj oczywiście optymalnie będziemy myśleć o zagospodarowaniu na cele gospodarcze, ale uzupełniające oczywiście cele środowiskowe, społeczne i drugi duży typ i ważny na Śląsku projektów, to oczywiście projekty rewitalizacyjne, które cały czas są szalenie ważne dla naszych gmin. I nowy typ, ostatni kierunek, nowy typ projektów, który dotychczas nie był wspierany w RPO, to kompleksowe rozwiązywanie problemów środowiskowych na terenach pogórniczych, zwłaszcza chodzi tutaj o zaburzoną gospodarkę wodną na tych terenach i to będzie wymagało naszych starań i wsparcia. Trzeci komponent związany z projektami miękkimi społecznymi, tu z jednej strony będziemy wspierać kwalifikacje, w pierwszej kolejności kwalifikacje pracowników zatrudnionych w górnictwie i branżach powiązanych, aby umożliwić im przekwalifikowanie na potrzeby tego nowego rynku pracy. Po drugie, chcemy wspierać kompetencje cyfrowe całej społeczności podregionów, bo uważamy to za istotne dla procesu transformacji. Chcemy też wspierać przedsiębiorstwa w outplacement, aby one się z kolei mogły przekwalifikowywać, nie tylko ich pracownicy, ale same przedsiębiorstwa. Kolejny kierunek, to po raz pierwszy chcielibyśmy w RPO wspierać szkolnictwo wyższe, które co do zasady nie jest przedmiotem wsparcia z regionu, raczej z kraju, w szczególności szkolnictwo wyższe branżowe,

oczywiście w tych branżach, które będą strategicznie ważne dla tego celu jaki sobie stawiamy, jaki stawia sobie Zarząd Województwa i który oddaje misja *Zielone Śląskie 2030*. No i ostatnie, to budowa infrastruktury, która będzie uzupełniać wszystkie projekty, które Państwu przedstawiałam. Drugi komponent to wsparcie w poszukiwaniu zatrudnienia. Oczywiście w pierwszej kolejności będą to projekty adresowane dla pracowników zatrudnionych w górnictwie i branżach powiązanych, aby ułatwić im znalezienie miejsca pracy w innych branżach, a po drugie, oczywiście wspierać będziemy doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy, organizację szkoleń zawodowych. I trzeci kierunek w ramach projektów społecznych dotyczy włączenia społecznego. Tutaj z jednej strony chcemy wspierać i rozwijać taki typ projektów, który dopiero pierwszy raz w RPO 2014-2020 można było realizować, czyli programy zdrowotne, profilaktyczne, diagnostyka, rehabilitacja adresowana w szczególności oczywiście dla osób zatrudnionych w branżach górniczych i pokrewnych, aby umożliwić im utrzymanie w dobrym zdrowiu i aby mogli być aktywni na rynku pracy, a z drugiej strony chcemy, tutaj drugi kierunek wskazuję, wspierać integrację społeczną. Nie tylko będą to projekty adresowane dla pracowników, ale dla ich rodzin, dla żon, dla dzieci, dla całej społeczności, dzielnic, miast, bo ten proces transformacji wymaga takiego przepracowania, również w tym wymiarze społecznym i tego wykreowania pomysłu na siebie jakby po transformacji, która nas czeka. Tyle z mojej strony. Dziękuję Państwu za uwagę !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – dziękuję Pani Dyrektor ! Panie Marszałku, proszę bardzo !

- **Wicemarszałek Wojciech Kałuża** – Szanowni Państwo ! Panie Przewodniczący ! Wysoki Sejmiku ! Nasze prace nad Regionalnym Planem Sprawiedliwej Transformacji wspiera także Komisja Europejska w ramach *Programu Wspierania Reform Strukturalnych*, mamy już za sobą cykl spotkań, warsztatów organizowanych przez firmę *PwC*, wspierających nas w opracowaniu Planu Sprawiedliwej Transformacji. Tak jak już zostało to wspomniane, obecnie przygotowujemy matrycę, skorygowaną w oparciu o uwagi zespołu do spraw transformacji, będzie przedmiotem dalszych prac programujących, a następnie w kwietniu zostanie skonsultowana w szerokiej debacie publicznej. To z kolei wraz z raportami *PwC* pozwoli przygotować projekt Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji, który będzie przedmiotem uzgodnień ze stroną rządową. Zakładamy zgodnie z harmonogramem prac przedstawionym przez Ministerstwo Funduszy, że Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji, wraz z programem operacyjnym trafi do Komisji Europejskiej w połowie 2021 roku. Dodatkowo w ramach wsparcia technicznego Sekretariatu Inicjatyw Regionów Górniczych w Transformacji, pracujemy nad modelem działań transformacyjnych w logice *miksu funkcjonalnego* dla terenów pogórnich. Zależy nam, aby uwzględnić w nim najlepsze praktyki europejskie

i międzynarodowe. Szczegóły tych prac prowadzonych po stronie firmy *PwC* przedstawi nam Pan Dyrektor Dionizy Smoleń, *PwC Polska*, bardzo proszę !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo proszę Panie Dyrektorze !

- **Pan Dionizy Smoleń, *PwC Polska*** – bardzo dziękuję Panie Przewodniczący ! bardzo dziękuję Panie Marszałku ! Szanowni Państwo ! Dziękujemy serdecznie za zaproszenie na dzisiejsze posiedzenie i za możliwość przedstawienia informacji o stanie prac w ramach wsparcia Województwa Śląskiego w przygotowaniu Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji. Przygotowaliśmy krótką prezentację, którą podzieliliśmy na trzy części. W pierwszej części pozwolę sobie przedstawić ogólnie przebieg prac projektowych i określić co już udało się nam wspólnie zrealizować, co jeszcze przed nami w ramach współpracy z Województwem Śląskim. W drugiej części chcielibyśmy nieco więcej miejsca poświęcić dwóm ostatnim produktom prac, wypracowanym we współpracy z Województwem Śląskim. Mam na myśli raport na temat mechanizmów zarządzania i tutaj będę prosił mojego współpracownika Jana Kowalczyka o poprowadzenie tej części, i następnie kolejny raport dotyczący procesu przejścia do neutralności klimatycznej, gdzie poproszę o zabranie głosu Jana Bednarskiego z naszego zespołu doradztwa energetycznego. Szanowni Państwo ! Tak jak już Pan Marszałek powiedział, nasza współpraca z Województwem Śląskim jest realizowana w ramach projektu Komisji Europejskiej, wygraliśmy przetarg ogłoszony przez Komisję Europejską, mamy przyjemność od listopada Państwa region wspierać. Tytuł projektu wsparcie – wsparcie przygotowania jest tu bardzo adekwatne, bo rozpoczynając z Państwem współpracę w listopadzie, odnotowaliśmy już bardzo, bardzo zaawansowany stan prac nad Terytorialnym Planem Sprawiedliwej Transformacji, więc to nasze wsparcie tutaj, no dotyczy takich wybranych newralgicznych elementów wzmacniając prace realizowane przez samorząd województwa we współpracy z wszystkimi interesariuszami. Nasze prace realizujemy także w ścisłym współdziałaniu z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej, z innymi ministerstwami, no i też muszę wspomnieć, że równolegle pracujemy także z Województwem Dolnośląskim i z Województwem Wielkopolskim. Aby z tej misji wsparcia samorządu województwa w przygotowaniu terytorialnego planu jak najlepiej się wywiązać mamy także ze sobą na pokładzie dwóch partnerów instytucjonalnych, a mianowicie Główny Instytut Górnictwa i Forum Energii oraz szereg ekspertów dziedzinowych. Szanowni Państwo ! Teraz na tym slajdzie widzicie Państwo te kluczowe kamienie milowe, nakreślone nam przez Komisję Europejską, jako zakres naszych prac. Każdy z tych etapów kończy się opracowaniem konkretnego raportu produktu, my oczywiście na samym początku projektu zadbaliśmy wspólnie o pełne zintegrowanie tych prac z toczącymi się pracami

w Województwie Śląskim, stąd codzienny kontakt z departamentem Pani Dyrektor Małgorzaty Staś i Pani Dyrektor Stefani Koczar-Sikory i udział ekspertów PwC w szeregu warsztatach, spotkaniach, wywiadach. Szanowni Państwo ! Co za nami ? Za nami raport wstępny, on był jeszcze przygotowany w grudniu ubiegłego roku, on tak naprawdę dookreślił metodę prac, określił rolę komitetu sterującego. Może warto wspomnieć, że ten komitet ścisły, w Komitecie sterującym projektu jest oczywiście przedstawiciel Samorządu Województwa Śląskiego, ale mamy także poszerzony komitet sterujący z udziałem partnerów lokalnych, a więc także przedstawiciele siedmiu podregionów kwalifikujących się do wsparcia w ramach FST z województwa śląskiego. Kolejny produkt, któremu za chwilę chcielibyśmy trochę więcej czasu poświęcić, to jest raport na temat mechanizmów zarządzania angażowania interesariuszy. Komisja Europejska chciała żebyśmy przedstawili różne możliwe warianty zarządzania Funduszem Sprawiedliwej Transformacji odpowiadając na pytanie kto powinien mechanizmem zarządzać i wywiązaliśmy się w tej roli w taki sposób, że przedstawiliśmy za i przeciw różnym wariantów, oczywiście stosowne decyzje będą na odpowiednich gremiach rządowych w tym względzie we współpracy z Komisją Europejską zapadały i za chwilę poproszę Jana Kowalczyka, żeby Państwu przybliżył szczegóły i efekty tych prac. Tutaj także oczywiście byliśmy w procesie konsultacji i warsztatów z udziałem także Samorządu Województwa Śląskiego rzecz jasna. Szanowni Państwo ! Po trzecie, kolejny bardzo ważny produkt prac, który również jest już bardzo zaawansowany – raport z procesu przejścia do neutralności klimatycznej. Zadaniem tego raportu jest określenie implikacji jakie wiążą się z transformacją energetyczną. Tak naprawdę wskazanie uwarunkowań implikacji, konsekwencji tego procesu, bo skoro w ramach Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji mamy łagodzić skutki tego procesu dochodzenia do neutralności klimatycznej, to musimy zmapować implikacje, konsekwencje i za parę chwil, Jan Bednarski z naszego zespołu doradztwa energetycznego też Państwu w sposób bardzo syntetyczny te kluczowe wnioski dotyczące województwa śląskiego przedstawi. Szanowni Państwo ! Co przed nami ? Przed nami opracowanie wydaje mi się absolutnie kluczowego raportu, na temat wyzwań, potrzeb i planów działań dla terytoriów dotkniętych transformacją. Tak naprawdę powinniśmy dla województwa śląskiego i dla poszczególnych siedmiu subregionów przygotować *mapę drogową* całego procesu łagodzenia skutków. W tej mapie drogowej powinna się mieścić, identyfikacja działań, inicjatyw, wiązek projektów, które są niezbędne do tego, żeby skutecznie, w sposób sprawiedliwy łagodzić skutki transformacji. Oczywiście tu i Pan Marszałek i Panie Dyrektor już mówiły o tych działaniach, które już się toczą, więc też chcę zapewnić o tym, że pracujemy w ścisłym współdziałaniu z Urzędem Marszałkowskim i dotychczasowe efekty prac zostaną także bardzo pieczołowicie w tych wspólnych pracach, chcę podkreślić, wykorzystane. Horyzont czasowy tego raportu to kwiecień – i maj to czas na opracowanie raportu finalnego z kluczowymi wnioskami, także to miejsce na

opracowanie i ocenę wskaźników monitorowania projektów. Szanowni Państwo ! Ten plan pracy tak naprawdę odzwierciedla to co jest w rozporządzeniu na temat sprawiedliwej transformacji wskazane jako zakres tego dokumentu. Maj to finisz naszych prac, jesteśmy w ścisłym współdziałaniu, a tych z Państwa, którzy mieli okazję z nami współpracować, chcę serdecznie za dotychczasową współpracę podziękować. Jeśli Państwo pozwolą, przejdziemy teraz do nieco bardziej precyzyjnego przedstawienia Państwu jednego z kluczowych produktów prac, gdzie jesteśmy już na absolutnych finiszu tych prac. Chodzi mianowicie o odpowiedź na pytanie, jak zarządzać Funduszem Sprawiedliwej Transformacji ? Jeśli Państwo pozwolicie, to poproszę Jana Kowalczyka naszego eksperta do spraw zarządzania, żeby tę część prezentacji poprowadził. Dziękuję !

- **Pan Jan Kowalczyk, PwC Polska** – dziękuję bardzo Dionizy ! Prosiłbym jeszcze tylko o potwierdzenie, że dobrze mnie słyhać ... Tak ! ... Super, bardzo dziękuję ! Dzień dobry ! Szanowni Państwo ! Chciałbym w telegraficznym skrócie przekazać Państwu główne założenia dotyczące proponowanego modelu zarządzania Funduszem Sprawiedliwej Transformacji oraz wnioski płynące z naszego raportu na ten temat. Jeżeli chodzi o samą metodykę opracowania analizy modelu zarządzania, rozpoczęliśmy ją od przeprowadzenia analizy tzw. *Forsythe*, to znaczy staraliśmy się wyznaczyć potencjalne scenariusze związane z modelem zarządzania w ten sposób konstruując listę potencjalnych wariantów w tym zakresie. Następnie te warianty podzieliliśmy na takie dwie kategorie, które zasadniczo odzwierciedlają różne punkty widzenia dotyczące sposobu zarządzania Funduszem Sprawiedliwej Transformacji. Pierwszy z tych punktów widzenia można nazwać podejściem centralistycznym, który co do zasady nadaje prymat instytucjom, podmiotom na poziomie centralnym. Drugi z kolei punkt widzenia, bardziej regionalny, czy też lokalny – w ramach tego punktu widzenia, tu kluczową rolę upatruje się we władzach regionalnych oraz władzach lokalnych i wskazuje te podmioty jako kluczowe w samym modelu zarządzania. Została przeprowadzona analiza pola sił, która pozwoliła na identyfikację głównych uwarunkowań każdego z tych dwóch podejść i łącznie na wyznaczenie aż siedmiu różnych wariantów implementacji Funduszu Sprawiedliwej Transformacji w Polsce. Te siedem wariantów, zanim zostało poddane analizie, zostało przedstawione szerokiemu gronu interesariuszy w trakcie indywidualnych wywiadów pogłębionych, a także warsztatów strategicznych związanych właśnie ze sferą zarządzania. W tych warsztatach, wywiadach pogłębionych udział brali zarówno przedstawiciele szczebla centralnego, ministerstw zaangażowanych w cały proces, jak również przedstawiciele władz regionalnych, lokalnych, a także inni interesariusze społeczni, czy też społeczno-gospodarczy, dla których temat sprawiedliwej transformacji jest niezwykle istotny. Następnie dokonana została wielokryterialna analiza opcji, te siedem wariantów zostało ze sobą porównane biorąc pod uwagę cztery kluczowe jakościowe kryteria oceny. Pierwszym z tych kryteriów była gotowość instytucjonalna poszczególnych podmiotów do

pełnienia określonych funkcji w ramach wariantu. Drugim była możliwość zaangażowania jak najszerszego grona różnych interesariuszy, zarówno na szczeblu centralnym, jak i bardzo lokalnie. Trzecim była wykonalność finansowa danego rozwiązania. I wreszcie czwartym, potencjał do tego aby działania z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji były komplementarne w stosunku do innych działań o charakterze rozwojowym w województwach, których sam fundusz dotyczy. W ten sposób powstało opracowanie, pierwsza wersja raportu, w której przedstawiono właśnie te siedem opcji. Od razu powiem, że ten początkowy raport stał się przyczynkiem do tego, żeby starać się tę listę skrócić pozostawiając jedynie te warianty, które zyskały największą aprobatę poszczególnych interesariuszy, i tak z tej długiej listy siedmiu wariantów dotarliśmy do trzech. Zanim jeszcze przedstawię same warianty, chciałbym powiedzieć dwa słowa o podstawowych założeniach, które towarzyszyły podczas ich sporządzania. Po pierwsze istotne było aby wszystkie warianty zaprezentowane w naszym opracowaniu były wykonalne i prowadziły do realizacji celów sprawiedliwej transformacji, jak również pozytywnie oddziaływały na realizację założeń *Zielonego Ładu*. Ponadto staraliśmy się, aby warianty uwzględniały przede wszystkim zaangażowanie tych podmiotów, które już podejmowały pewną aktywność związaną z fazą przygotowawczą do wdrożenia Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, to znaczy takich podmiotów, które powoływały grupy robocze, prowadziły pewne badania, czy też analizy. Ponadto chcieliśmy, aby poszczególne warianty odzwierciedlały różne punkty widzenia kluczowych interesariuszy sprawiedliwej transformacji, zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym, ale również tym lokalnym. Ponadto staraliśmy się, aby potencjalne warianty modelu zarządzania proponowały rozwiązania proste i potencjalnie nie generujące dużych kosztów związanych z obsługą samego funduszu. W związku z powyższym, w trakcie tworzenia wariantów modelu zarządzania, pod uwagę wzięliśmy jedynie instytucje pośredniczące pierwszego stopnia. Żaden z naszych wariantów nie zakładał istnienia instytucji pośredniczącej drugiego stopnia. I wreszcie, co bardzo istotne, chcieliśmy aby nasze warianty ułatwiały instytucji zarządzającej, bez względu na to, który podmiot będzie pełnił te rolę w ramach danego wariantu, na tworzenie ciał opiniotawczo-doradczych, w pracach których brać udział będą kluczowi interesariusze procesu transformacji z każdego szczebla, w tym szczebla lokalnego. Po tym wstępie chciałbym przedstawić pokrótce te siedem wariantów, które w pierwotnej wersji raportu się znalazły i były oceniane. Pierwsze trzy reprezentują podejście centralistyczne, to są wariant unitarny 1, wariant mieszany oraz wariant unitarny 2. Jeżeli chodzi o wariant unitarny 1 – jest to najprostszy wariant, w którym założono, że rolę instytucji zarządzającej pełnić będzie Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, które to będzie funduszem dysponować samodzielnie bez powoływania instytucji pośredniczących. W tym wariantcie takim ciałem doradczo-opiniotawczo-konsultacyjnym miał być komitet sterujący, w skład którego wchodzić mieli przedstawiciele Ministerstwa

Aktywów Państwowych, Ministerstwa Klimatu i Środowiska, a także poszczególnych regionów. Dosyć podobny do tego wariantu jest wariant unitarny 2, tutaj jednak rolę instytucji zarządzającej powierza się Ministerstwu Klimatu i Środowiska, jako temu podmiotowi, który koordynuje prace związane z Krajowym Planem Sprawiedliwej Transformacji. Biorąc pod uwagę pewne ograniczenia instytucjonalno-kadrowe zakłada się, że Ministerstwo Klimatu i Środowiska w ramach tego wariantu, powołałoby instytucję pośredniczącą, a rolę tę mogłaby pełnić agencja bądź instytut na szczeblu centralnym. Podobnie jak w wariacie unitarnym 1, przewidziano komitet sterujący. W ramach modeli centralistycznych jest również wariant mieszany, ten pośrodku slajdu, w którym instytucją zarządzającą ponownie jest Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, jednakże powołuje ono instytucje pośredniczące, którymi stają się właściwe miejscowo urzędy marszałkowskie. A zatem mamy do czynienia z modelem kopertowym, w którym mamy pewną kopertę centralną w dyspozycji instytucji zarządzającej oraz koperty regionalne, dedykowane poszczególnym województwom i tutaj w roli instytucji pośredniczącej pierwszego stopnia urzędy marszałkowskie. Jeżeli chodzi o warianty wynikające z podejścia regionalnego, one również były trzy. Wariant skoncentrowany, wariant dyfuzyjny oraz wariant lokalny. Pierwsze dwa spośród tych wariantów, czyli skoncentrowany i dyfuzyjny wyglądają bardzo podobnie, to znaczy rolę instytucji zarządzającej powierza się urzędowi marszałkowskiemu. Różnica pomiędzy tymi wariantami polegała na tym, że w ramach wariantu skoncentrowanego postulowano dedykowaną oś priorytetową w regionalnym programie operacyjnym, w całości poświęconą sprawiedliwej transformacji. Z kolei w wariacie dyfuzyjnym założono, że nie będzie jednej dedykowanej osi priorytetowej, natomiast środki z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji będą zasilać inne właściwe osie przygotowane merytorycznie. Pewną odmianą tego podejścia regionalnego jest również wariant lokalny, który oczywiście powierza funkcję instytucji zarządzającej urzędowi marszałkowskiemu, natomiast w roli instytucji pośredniczącej występują tu podmioty na szczeblu lokalnym, wybrane przez instytucje zarządzające. Mogą to być subregiony na przykład, bądź też innego rodzaju agencje regionalne. Pewnym kompromisem pomiędzy podejściem centralistycznym, regionalnym jest model hybrydowy. Zaproponowano dodatkowo model hybrydowy – jest to wariant dwupoziomowy, w którym zakłada się, że Fundusz Sprawiedliwej Transformacji już na samym wstępie zostanie podzielony na dwa odrębne strumienie, strumień centralny i strumień regionalny. W ten sposób strumień centralny przeobrazi się w program operacyjny na szczeblu centralnym, dla którego instytucją zarządzającą pozostanie oczywiście Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, natomiast ten strumień regionalny będzie zasilał regionalne programy operacyjne i tutaj również instytucją zarządzającą dla tej części będą urzędy marszałkowskie. Tak jak mówiłem, te siedem wariantów zostało poddanych analizie wielokryterialnej, a także opiniowaniu przez poszczególnych interesariuszy w ramach komitetu

sterującego naszego projektu. I tak dotarliśmy do listy trzech modeli, które zyskały największą aprobatę poszczególnych interesariuszy. Są to, po pierwsze, model mieszany – przypomina instytucja zarządzająca Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, instytucje pośredniczące to urzędy marszałkowskie, mamy program operacyjny na szczeblu krajowym oraz system kopertowy, czyli środki z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji zostają podzielone na koperty regionalne dla województw. Ponadto model hybrydowy, czyli ten, w którym oddzielamy strumień centralny od strumienia regionalnego i powołujemy instytucje zarządzające odrębnie dla tych dwóch strumieni, gdzie na szczeblu centralnym jest to Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, a na szczeblu regionalnym oczywiście właściwe miejscowo urzędy marszałkowskie. Oczywiście istnieje tutaj możliwość powołania instytucji zarządzającej, natomiast tę decyzję powierza się instytucji zarządzającej. I trzeci model – model samorządowy, który tak naprawdę czerpie ze wszystkich wariantów regionalnych, które zostały zaprezentowane wcześniej. Tutaj postuluje się, aby instytucją zarządzającą pozostały urzędy marszałkowskie, jeżeli chodzi o instytucję pośredniczącą pozostawia się dowolność, ile chce, w powołaniu takich instytucji, bądź niepowołaniu. Sam Fundusz Sprawiedliwej Transformacji przyjmuje formę odrębnej osi w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego, a jeśli chodzi o to w jaki sposób jest dzielony, fundusze są dzielone według algorytmu na części dedykowane poszczególnym województwom, którymi dysponują urzędy marszałkowskie jako instytucja zarządzająca. Szanowni Państwo ! To są trzy warianty, które zostały wskazane jako najbardziej optymalne i ten wkład, ten nasz raport stanowi pewien przegląd możliwych opcji wraz z ich jakościową oceną. Jest to materiał, który powinien pozwolić decydentowi na podjęcie ostatecznej decyzji w sprawie modelu, instytucjonalnego modelu zarządzania Funduszem Sprawiedliwej Transformacji i liczymy, że to dostarczy wiele informacji, które wpłyną na ostateczną decyzję, która zostanie podjęta w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej, oczywiście przy współpracy z Komisją Europejską. Przechodząc do kolejnej części naszego opracowania, czyli kluczowych informacji wynikających z raportu na temat procesu przejścia do neutralności klimatycznej, chciałbym oddać głos Janowi Biernackiemu z PwC.

- **Pan Jan Biernacki, PwC Polska** – OK. To proszę Państwa, w takim razie ja może dosyć krótko opowiem o tej części – myślimy o tym jako *Deliverable 3*, bo projekt, który realizujemy jest dosyć szeroki swoim zakresem, więc zasadniczo mieliśmy przytoczyć odbiorcom raportu jak Polska podchodzi do procesu dekarbonizacji, czyli to co jest znane już na stole, jak podchodzimy do tego procesu w wydaniu polskim i chyba coś takiego co jest bliższe sercu wszystkich tutaj uczestników, czyli odpowiedzieć na pytanie, czy faktycznie Śląsk jest jednym z najbardziej narażonych regionów. I to było przedmiotem naszej analizy. Nie ukrywamy, że na tym etapie, to my nie tworzymy żadnych rekomendacji, co do tego jak wdrażać transformacje i strategie, ani również nie odpowiadamy, jak

i gdzie kierować pomoc publiczną, więc tak tylko chciałem wyklarować żeby była jasność. To na razie nie jest ten fragment. Odpowiadamy na główne pytanie czy Śląsk jest po prostu zagrożony transformacją energetyczną. Czy mogę następny slajd prosić? Obszarem analiz, które przeprowadziliśmy są tzw. obszary NUTS, czyli jednostki terytorialne, takie na poziomie unijnym, czyli one nie są bezpośrednio zgodne z podziałem terytorialnym administracyjnym, jaki funkcjonuje w Polsce. To jest podział terytorialny unijny, do którego musieliśmy się dostosować. Oczywiście w naszym raporcie po spotkaniach z interesariuszami otrzymaliśmy feedback, że prezentowana przez nas analiza na poziom całego Śląska, powinna jednak prezentować się w podziale na poszczególne obszary NUTS, tak też ten raport poprawiliśmy i poprawiony będzie żył dalej. Mogę następny slajd prosić? ... No tu myślę, że jeżeli chodzi o transformację energetyczną, to my identyfikujemy takie pięć podstawowych rzeczy, które są związane z tym dlaczego Śląsk jest tym obszarem zagrożonym. Oczywiście na Śląsku jest po prostu dużo złóż węgla kamiennego, no to w oczywisty sposób, to naraża ten region, bo dekarbonizacja nie bez powodu jest nazywana odejściem od węgla i to ma szerokie implikacje dla regionu. W konsekwencji mamy co najmniej 175 tys. miejsc pracy narażonych w regionie, a to jest liczba duża, która będzie wymagała w przyszłości działań, więc myślę, że bezsprzecznie gdy Komisja zobaczy ten nasz dokument będzie mogła potwierdzić w swojej głowie, że tak, Śląsk to jest to obszar zagrożony i to będzie miało na poziomie Unii implikacje tak, aby skompensować ten negatywny wpływ. Identyfikujemy jeszcze takie dwa elementy, którymi trzeba będzie się mocno zająć przy okazji procesu dekarbonizacji, to znaczy budownictwo, no bo Śląsk czeka po prostu wielka akcja inwestycyjna z wymianą źródeł ciepła, wszyscy znamy wyzwania związane ze smogiem i wyzwania związane z tym, żeby przestawić się ze źródłami ciepła na alternatywne, czyli prawdopodobnie fotowoltaika, pompy ciepła, gaz i inne źródła, które mogą tutaj wziąć udział, no oczywiście transport. Dekarbonizacja również oznacza, że w tym regionie, w którym jest dosyć gęsto, posiada gęstą infrastrukturę drogową, to oznacza również, że umożliwienie jej dla elektromobilności, no również będzie dużym przedsięwzięciem inwestycyjnym i również procesowym. Oczywiście region posiada również swoje wyzwania już bieżąco związane z wydobyciem węgla, związane ze zdrowiem publicznym i uwzględnieniem tego w działaniach na poziomie Unii, dofinansowaniami, programami pomocowymi. Mogę przejść dalej? ... Myślę, że o kopalniach w regionie, no to Państwo wiedzą lepiej niż ja, gdzie są ulokowane i jakby jak prezentujemy tą sytuację dla Komisji. My oczywiście pokazujemy, gdzie są ulokowane kopalnie, dyskusja o tym czy i kiedy będą zamykane jest dosyć otwarta, jednak pokazujemy lokalizację kopalni w naszym raporcie i również wskazujemy, że ten zasięg działania jest trochę szerszy niż sama lokalizacja kopalni, no bo przecież to nie jedynie zlokalizowanie miejsca wydobycia wpływa na to, gdzie odciska się efekt ekonomiczny i społeczny procesu dekarbonizacji. Możemy dalej? ... No i oczywiście jeżeli chodzi o

zagrożone miejsca pracy, no to ten moment identyfikujemy zarówno w samym górnictwie, branży okołogórnictwa, w elektrowniach, elektrociepłowniach i w ciepłownictwie. Koksownictwo jest powiedzmy troszeczkę mniej zagrożone ze względu na to, że jest to przemysł, który jest bardzo chroniony na poziomie Unii pomimo dekarbonizacji. Jednakże, tutaj też wskazujemy, że pewne zagrożenia z tym związane istnieją, no i prezentujemy liczbę na poziomie 175 tys. narażonych miejsc pracy. No wydaje nam się, że komunikaty, które przedstawiamy w raporcie są silne, no i liczymy na to, że po prostu pomogą, unaoczniać jakby co dla Śląska znaczy dekarbonizacja i jak wielkim wyzwaniem to jest. To z mojej strony już tyle, więc możemy skończyć ze slajdami. Dziękuję !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję ! Pan Marszałek, tak ? Proszę bardzo !

- **Wicemarszałek Wojciech Kałuża** – Panie Przewodniczący ! Wysoki Sejmiku ! Podtrzymujemy według nas optymalny model zarządzania funduszem z poziomu regionu, ale jesteśmy gotowi być instytucją zarządzającą dla Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Jako drugi wariant dopuszczamy, aby Fundusz Sprawiedliwej Transformacji był wdrażany na poziomie krajowym w ramach programu krajowego z kopertami regionalnymi. W takim wariacie liczymy na szeroki udział w zarządzaniu i dużą samodzielność jako silnej instytucji pośredniczącej pierwszego stopnia. Szanowni Państwo ! Również na poziomie krajowym równoległe do procesu przygotowania Regionalnego Planu Sprawiedliwej Transformacji trwają prace nad przygotowaniem Krajowego Planu Transformacji i tu o ich przybliżeniu poproszę Pana Profesora Adama Drobnika, który również wspierał Zarząd Województwa w pracach nad przygotowaniem Strategii *Zielone Śląskie 2030*, jak i obecnie wspiera w pracach nad przygotowaniem naszego Planu Sprawiedliwej Transformacji.

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – Panie Marszałku bardzo dziękuję ! Panie Profesorze, udzielam głosu !

- **prof. dr hab. Adam Drobnik, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach** – dziękuję bardzo Panie Marszałku ! Witam Państwa bardzo serdecznie ! No, moja rola w ostatnich dwóch tygodniach uległa dość diametralnej zmianie poprzez właśnie proces doradzania Województwu nagle jak gdyby wyszedłem na ten poziom krajowy. Spróbuję w kilku takich bardzo żołnierskich słowach sprawozdać to co się dzieje na poziomie tzw. Krajowego Planu Sprawiedliwej Transformacji, czyli KPST, no i pewnych rzeczy, które tutaj się pojawiły, które spowodowały prawdopodobnie to, że znalazłem się w tym miejscu w jakim teraz jestem. I przechodząc do szczegółów. Generalnie rzecz biorąc, te prace dotyczące KPST, jak my to mówimy, czyli Krajowego Planu Sprawiedliwej Transformacji one rozpoczęły się tak na poważnie w czerwcu 2020 roku, kiedy to Ministerstwo

Klimatu ówczesne scedowało przygotowanie takiego dokumentu na jeden z naszych tutaj regionalnych instytutów, czyli Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych (IETU). Prace nabrały tutaj pewnego tempa w momencie, kiedy we wrześniu został wybrany wykonawca, czyli taka właśnie wspierająca firma, podobnie jak PwC dla województwa, tutaj z kolei wybrano firmę KPMG. W ramach tych prac prowadzono przede wszystkim, czy te prace szły w dwóch kierunkach – z jednej strony w kierunku takim bardzo diagnostycznym, policzenia tych wszystkich rzeczy związanych z przemysłem, jak ja to mówię, tradycyjnym, z efektami zamykania tej działalności, czy ograniczania tej działalności, itd., a z drugiej strony tutaj zarówno IETU, jak i KPMG poszły w kierunku gromadzenia informacji dotyczącej potencjalnych projektów, które mogły być realizowane w ramach Krajowego Planu Sprawiedliwej Transformacji. Wypada się przyznać i to trzeba zrobić, że w tym okresie właśnie sierpień – luty 2021, prace szczególnie związane z gromadzeniem tej informacji dotyczącej projektów, one powodowały taką trochę konfuzję dlatego, że te projekty czy zapytania dotyczące projektów, były kierowane zarówno do samorządów różnego tutaj szczebla itd., jak i też do tego poziomu sektorowego, czyli do przedsiębiorstw. Samorządy szczególnie, no poczuły się troszeczkę w takim dyskomforcie, ponieważ nie do końca jakby tutaj im wyjaśniono co to jest ten Krajowy Plan Sprawiedliwej Transformacji i dlaczego mają jakby sprawozdawać te projekty na dwie strony, czyli z jednej strony do tego terytorialnego naszego regionalnego, a z drugiej strony do krajowego. Pewne te zawilości spowodowały to, że 16 lutego, czyli zaledwie 14 dni temu nastąpiła zmiana tutaj na stanowisku dowodzącego IETU, 25. przekazano mi funkcję tutaj taką bardzo odpowiedzialną z bardzo dużym wyzwaniem, dotyczącą uporządkowania tutaj pewnych spraw i tak też odczytuję tą misję, mianowicie uporządkowania tak naprawdę relacji pomiędzy Krajowym Planem Sprawiedliwej Transformacji, a tymi terytorialnymi, czy też regionalnymi planami sprawiedliwej transformacji. Wziąłem tą funkcję na siebie z jednej strony przede wszystkim dlatego, że w okresie maj-kwiecień byłem zaangażowany w prowadzenie grupy eksperckiej związanej właśnie z przygotowaniem takich rekomendacji dla Ministerstwa Klimatu i dla innych ministerstw, dotyczących tego w jaki sposób zaprogramować właśnie tą sprawiedliwą transformację, biorąc pod uwagę bardzo różne konteksty i właśnie kontekst terytorialny, czyli taki regionalny, subregionalny i też kontekst krajowy. Wtedy w tych naszych rekomendacjach, gdzie pracowałem z moimi kolegami profesorami z innych dużych jednostek, tutaj właśnie z Wielkopolski i z Województwa Dolnośląskiego, Małopolskiego, no tam jakby gdyby pojawił się ten pomysł, że poza tą taką ramą, tymi rozwiązaniami terytorialnymi, potrzebna będzie jeszcze rama krajowa właśnie, która przede wszystkim dotyka pewnych kwestii regulacyjnych, czy też programowych dotyczących rynku pracy, czy też terenów poprzemysłowych, całego systemu edukacji, czy w ogóle programowania rozwoju i ujmowania tej sprawiedliwej transformacji, nie tylko i wyłącznie

w tych naszych TPST, jak my to mówimy czy KPST, ale szerzej. Do tego też powinny dojść pewne takie bardzo powiązane ze sobą źródła finansowania tej całej zmiany, itd., stąd też myślę, że takie były źródła tego, że ta zmiana tutaj przybrała taki, a nie inny obrót jeśli chodzi o IETU – więc, od tego 25 lutego co udało się zrobić ? Po pierwsze, przez te pierwsze dwa dni, kiedy zostałem mianowany czwartek-piątek, 25-26, po szybkim zapoznaniu się z dokumentami, których do tej pory nie znałem jeżeli chodzi o ten Krajowy Plan Sprawiedliwej Transformacji, a z drugiej strony znając to w jaki sposób programujemy w województwie Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji i jak to też robi się w innych regionach, szczególnie w Wielkopolsce, no podjąłem taką decyzję, żebyśmy jednak wstrzymali tutaj przynajmniej na parę tygodni szerszą konsultację Krajowego Planu dlatego, że to co jakby odnalazłem w tym dokumencie powodowało jak gdyby no wejście na taką linię konfliktu z regionami, co wydaje się, że powinniśmy tego uniknąć i w sposób taki bardzo precyzyjny we współpracy, między tym poziomem krajowym i poziomem regionalnym zapisać jak my to mówimy, tak zwaną *linią demarkacyjną* pomiędzy tymi programami, biorąc też pod uwagę to co mówili moi koledzy z PwC, że mamy tutaj cały czas w tle ten podział na kopertę krajową i koperty regionalne. Poprosiłem przede wszystkim w następny dzień po weekendzie, czyli 1 marca abyśmy zwołali międzyresortowe spotkanie, tzn. żeby brały w nim udział Ministerstwo Klimatu i Środowiska, Ministerstwo Funduszy i Rozwoju Regionalnego oraz Ministerstwo Aktywów Państwowych, gdzie przedstawiłem tą sytuację, ten taki tłący się powiedzmy konflikt celem jego wyciszczenia, załagodzenia, po to żeby właśnie dobrze tutaj przygotować tą transformację, zarówno od strony regionalnej, jak i od strony krajowej. Muszę powiedzieć, że było to niestety i z punktu widzenia Krajowego Planu Sprawiedliwej Transformacji pierwsze spotkanie tego typu, zostało bardzo dobrze odebrane, dostałem zielone światło na to, aby tutaj prostować ścieżki, jak ja to mówię. W tym tygodniu pomiędzy 1, a właściwie 9 marca, 8 marca, może tak powiem, podjąłem dalsze prace z firmą, która nas tutaj wspiera, czyli z KPMG. Odbyliśmy bardzo intensywny warsztat tutaj na miejscu, panowie z KPMG przyjechali i zaczęliśmy pracować również nad tą matrycą logiczną programu, mówiąc tak całkiem po ludzku, tą taką najbardziej istotną częścią tego programu krajowego, czyli wyzwaniem, celami, typami projektów jakie mają być realizowane, itd., także mając w głowie to jak daleko są już jakby posunięte w tym programowaniu regiony, m.in. nasz region. Generalnie stało na tym, że wstępnie oczywiście, dlatego nie chciałbym tego pokazywać, żeby to potem nie było brane, że to już tak jest zatwierdzone – wstępnie to, co jak gdyby pokazaliśmy, co powinno nas tutaj fajnie odróżniać, *fajnie* w sensie *użytecznie*, co powinno być też czytelne dla Komisji Europejskiej, to jest kwestia tego, że program krajowy powinien mieć taki charakter sektorowy, ale sektorowych rozwiązań, to znaczy takich, których my nie jesteśmy w stanie zrobić na poziomie regionu, sektorowych rozwiązań zarówno w wymiarze społecznym, idących w kierunku tych mechanizmów

dialogu społecznego, ale także projektów legislacyjnych i też na przykład instrumentów na rynku pracy, instrumentów edukacyjnych. Druga sprawa tej sektorowości, to jest taki wymiar gospodarczy, innowacyjny, technologiczny, który dotyczy budowania tej transformacji na potencjale istniejących przedsiębiorstw, albo przynajmniej tych, które jesteśmy w stanie tutaj zatrzymać, uratować, zdywersyfikować ich działalność w połączeniu z istniejącym potencjałem badawczo-rozwojowym, po to żeby niejako – używam takiego słowa, ale bardzo nieprecyzyjnie co proszę mi wybaczyć – *rewitalizować* niejako, czy odnawiać te nasze łańcuchy wartości, począwszy od wymyślania pewnych rzeczy i potem wdrażania. No i trzecia kwestia, to jest taki wymiar środowiskowy, który idzie w kierunku robienia, czy pokazywania takich projektów modelowych, pilotażowych, demonstracyjnych, które mają być takimi właśnie demonstratorami tej całej transformacji w wymiarze krajowym. I czwarty, ale taki bardziej wymiar no powiedzmy operacyjny, to jest wymiar, który w krajowym, w tzw. *krajówce*, czyli w krajowym programie powinien pokazać całą kompleksowość finansowania tej zmiany z poziomu krajowego, czyli nie tylko i wyłącznie przez Fundusz Sprawiedliwej Transformacji i dwa pozostałe mechanizmy, czyli InvestEU oraz EBI, ale także m.in. np. poprzez środki tutaj Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, czy też środki z KPO. Matryca, ta nasza logiczna programu, właściwie na dzień dzisiejszy roboczo jest wypracowana. Obiecałem tutaj naszemu Urzędowi Marszałkowskiemu, że po weekendzie również znajdzie się na stole u Państwa, tak żeby także tutaj władze regionalne mogły na to spojrzeć, żebyśmy mogli podjąć dyskusję. Tutaj moje podejście jest bardzo otwarte o wiele bardziej w relacji do tego co było wcześniej. Na poniedziałek 15 marca, czyli właściwie za parę dni także mam kolejne spotkanie międzyresortowe, które ma pochylić się, czy osoby tutaj na poziomie dyrektorów, ale z takim zielonym światłem ze strony ministrów, mają pochylić się nad tą propozycją właśnie tej matrycy. Z mojej strony to wszystko, postaram się odpowiedzieć na wszystkie pytania, jakie będą tutaj pod adresem Krajowego Planu Sprawiedliwej Transformacji kierowane. Dziękuję bardzo !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję ! Czy Pan Marszałek ? ... Proszę bardzo Pan Marszałek Chelstowski !

- **Marszałek Jakub Chelstowski** – Szanowni Państwo ! Myślę, że tutaj przez półtorej godziny ponad w sposób dość wyczerpujący przedstawiliśmy aktualną sytuację, czyli mówiąc krótko prace trwają, trwają konsultacje w różnych obszarach, po to została powołana komisja do tego, żeby pracować merytorycznie nad poszczególnymi etapami, bo cały czas jesteśmy na etapie programowania tych założeń konsultacji. To też Pan Profesor Drobniak, Pan Dyrektor Drobniak wskazał kierunki, które objął, jeżeli chodzi o Krajowy Plan [Sprawiedliwej] Transformacji, gdzie ten nasz regionalny będzie tutaj bardzo ważnym, istotnym

komponentem. Ja oczywiście jestem takiego zdania jak Pan Marszałek Kałuża, że jako samodzielny podmiot jesteśmy w stanie ten proces przeprowadzić, ale oczywiście tutaj współpraca ze stroną rządową jest bardzo ważna. Cieszę się, że mamy po drugiej stronie Pana Profesora Drobniaka, który bardzo metodycznie podchodzi do tych wszystkich założeń związanych z krajowym programem i też z naszym regionalnym. Przez dwa lata wykonaliśmy gigantyczną pracę w różnych obszarach jeżeli chodzi o też poszerzenie wiedzy na temat tego jak poszczególne regiony węglowe w momencie odejścia od węgla jakie miały sukcesy, a jakie miały porażki i prawda też jest taka, że wszystkie te regiony europejskie, te porażki w różnych obszarach przeżyły, czy to byli Niemcy, czy to byli Francuzi, czy to byli Węgrzy, czy to byli Czesi – mieli dobre projekty i złe projekty i tutaj nie ma żadnego mechanizmu skuteczności. Ja uważam, że my nie musimy szukać *świętego Graala*, my musimy rozszerzać te kompetencje, które mamy, w których jesteśmy jako gospodarka województwa śląskiego bardzo dobrze rozwinięci i wspierać te branże i te sektory, które będą chciały się przebranżowić, bo klucz tych pieniędzy będzie połączony i jest powiązany z tym, żeby stworzyć niskoemisyjną gospodarkę i o tym mówi wprost rozporządzenie Komisji Europejskiej. Dzięki temu, że nasza polityka spójności w dużej mierze pokrywa się z założeniami sprawiedliwej transformacji, z funduszem, mamy tych środków, możemy je łączyć, czyli politykę spójności i fundusz transformacji. Jeżeli chodzi o projekty, jeżeli chodzi o wyzwania, cały czas idą prace w kierunku umowy partnerstwa. Nawet jutro jest kolejne spotkanie w ministerstwie, negocjacje z Panem Ministrem Budą, jeżeli chodzi o umowę partnerstwa. Cały czas rozmawiamy z Panią Minister Jarosińską-Jedynak, z Panem Ministrem Kurtyką, jesteśmy w nieustannym dialogu i też jesteśmy w nieustannym dialogu z Komisją Europejską odnośnie naszych założeń i kierunków. I sygnały są takie, że te nasze założenia i projektowanie tego, jak to będzie wyglądało, one są póki co przyjmowane pozytywnie. Ta procedura jest bardzo transparentna, tutaj trzeba być bardzo cierpliwym i bardzo pracowitym i śledzić to na stronach internetowych Województwa Śląskiego, ale też tak jak powiedziałem na wstępie sesji, po to powołaliśmy komisję, żeby na komisji omawiać już tematycznie poszczególne poddziałania, poszczególne podregiony. Dużo wniosków, dużo uwag spłynęło. My też w ramach naszej platformy, którą powołałem dwa lata temu do życia, dużo projektów już powstało, niektóre bardziej dojrzałe, niektóre mniej dojrzałe, ale też musi być zrozumienie na czym polega fundusz transformacji. Oczywiście są kwestie poruszane, które dotyczą sektora górniczego no, ale tutaj, Szanowni Państwo, trzeba sobie zrobić dużą tamę, jeżeli chodzi o sektor górniczy, no bo jak ktoś myśli, że te pieniądze pójdą na transformację sektora górniczego, no to myślę, że pora wyprowadzić to sobie z błędu. Myśmy też na ostatnim spotkaniu z Panem Marszałkiem Kałużą bodajże miesiąc temu, zostaliśmy zaproszeni przez Pana Ministra Sobonia, przedstawiliśmy założenia funduszu transformacji, w jakim kierunku chcemy żeby on szedł i w jakim kierunku de facto procedujemy. Oczywiście wsparcie dla

sektora górnictwa, mówię tutaj o pracownikach, byłoby w ramach tego funduszu bardzo duże, te wsparcie osłonowe na przekwalifikowanie się i to jest na pewno klucz, no ale nasza perspektywa, Szanowni Państwo, jest 2030, bo w tych środkach unijnych możemy się poruszać, tych środkach budżetowych. Perspektywa *Zielone Śląskie*, która została przez Sejmik przyjęta, też definiuje nam jasno i klarownie kierunki rozwoju i ten harmonogram czasowy 2021-2027 plus dwa, trzy lata rozliczenia funduszy unijnych, no to u nas oscyluje w roku 2029-2030, gdzie te wszystkie fundusze i fundusze budżetowe i tutaj aktywne działania strony rządowej powodują, że mamy szereg finansów. Oczywiście zabiegamy o kolejne środki w ministerstwie na politykę spójności i na fundusz transformacji i będziemy cały czas zabiegać i cały czas rozmawiamy z jednym i z drugim ministerstwem tak, że uważam, że tych środków możemy przepracować więcej. Ja pragnę przypomnieć, że ten Zarząd Województwa przyspieszył wydatkowanie środków unijnych w sposób bezprecedensowy w historii. Na tą chwilę to już jest certyfikacja na poziomie 7 mld, kiedy obejmowaliśmy urząd to były 2 mld zł, więc Szanowni Państwo, no wiemy jak to się robi. Bardzo dobrze departamenty unijne, Rozwoju Regionalnego – EFRR, EFS – pracują i są sfocusowane na to żeby jak najwięcej projektów rozliczać, jak najwięcej środków trafiło do beneficjentów. I tak samo chcemy w tym podejściu programowym czynić i działać, żeby jak najwięcej tych środków jak najszybciej trafiło, ale to wymaga szerokich konsultacji i uzgodnień. Pojawia się wiele źródeł finansowania funduszu transformacji, więc będzie można te projekty lewarować w różnych obszarach, jestem o tym przekonany. Toczą się rozmowy strony rządowej ze stroną związkową odnośnie tzw. umowy społecznej, ale to jest bardziej pytanie tutaj do strony rządowej, to nie są tutaj nasze kompetencje i dlatego proszę mi tu wybaczyć, będę się trzymał swoich kompetencji jako Marszałka, jako samorządu regionalnego. W tym zakresie dużo projektów zostało zgłoszonych, ale też wyobrażenia niektórych samorządów co do funduszu transformacji są dość nie do końca realistyczne w mojej ocenie, bo jedna czy druga rozmowa z jednym czy drugim prezydentem, czy wiceprezydentem wskazała *najlepiej dajcie nam pieniądze, a my sobie uzbroimy teren i go sprzedamy*. Chyba nie na tym ma polegać transformacja województwa śląskiego, ma być transfer technologiczny, nowoczesnych technologii, żeby śląskie firmy mogły się rozwijać, szczególnie w obszarze *zielonych technologii*, które będą bardzo ważne i bardzo potrzebne w najbliższych latach i ten zastrzyk pieniędzy na poziomie regionalnym i na poziomie rządowym będzie bardzo duży i nie ma co ukrywać, że tutaj sukces Pana Premiera Mateusza Morawieckiego jest podstawą jakichkolwiek naszych dzisiaj rozmów, ponieważ te 770 mld trafiło i trafi do Polski w najbliższym czasie, trafi na Śląsk, trafi w różnych funduszach, w różnych działaniach rządowych, samorządowych na poziomie regionalnym i lokalnym. I to są wielkie fundusze do wydania, do przepracowania. Jestem przekonany, że sobie z tym spokojnie poradzimy. Jestem otwarty na rozmowy, na debatę, ale na merytoryczną. Myślę, że Śląsk potrzebuje spokoju, Śląsk

potrzebuje racjonalnej dyskusji na temat tego, jak mamy się zmieniać, ale myślę, że nasza strategia *Zielone Śląskie 2030* de facto wskazała nam ten kierunek, czyli region nowoczesnej gospodarki niskoemisyjnej, zachęcającej do tego żeby tutaj zamieszkać, żeby tutaj w dobrej jakości życia, ochrony środowiska i nie tylko, żyć, żeby przyciągać do miast coraz więcej osób i żeby przeciwdziałać tym trendom demograficznym. Taka jest istota. Chcemy być na tym samym poziomie co średniej wielkości miasta Unii Europejskiej, które przyciągają poprzez innowacje. Takich miast na mapie Śląska jest paręnaście, z pewnością stolica województwa Katowice pokazuje, że ta transformacja jest możliwa i w różnych obszarach, ale to wymaga dialogu, zrozumienia i ten dialog jest. My jesteśmy tutaj obudowani gamą ekspertów z różnych branż, jesteśmy cały czas otwarci na rozmowę, na uwagi. Myślę, że te projekty, które będą w przyszłości składane będą bardzo dojrzałe w różnych obszarach, od parków przemysłowych po środowisko akademickie i wymaga to, uważam zgody na Śląsku w tym zakresie, a te środki pozwolą nam zbudować w przeciągu najbliższych lat zupełnie inny charakter Województwa Śląskiego, gdzie gospodarka będzie innowacyjna, a jak dobrze Szanowni Państwo Radni wiecie, z tą innowacyjnością w latach poprzednich było zdecydowanie dużo problemów. Myślę, że teraz te wymagania, które stawia przed nami strona rządowa, czy Komisja Europejska, musimy im sprostać, czyli rozwinąć aspekt gospodarczy, naukowy małych i średnich firm, małych i średnich przedsiębiorstw, bo to będzie klucz na pewno tej zmiany i zabezpieczyć łańcuch dostaw w sektorze okołogórnictwa do tego, żeby ten łańcuch dostaw mógł się przetransformować na inny rodzaj gospodarki, na inny rodzaj usług, na inny rodzaj technologii, który spowoduje, że te miejsca pracy zostaną, nawet urosną w poszczególnych branżach. I to jest nasze główne zadanie, a te środki będą miały temu pomóc. Bardzo dziękuję !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – dziękuję Panie Marszałku ! Ponieważ tym wystąpieniem zakończyliśmy realizację punktu drugiego, *informacja Zarządu*, więc przechodzimy do punktu 3...

3. Dyskusja i zapytania radnych dotyczące przedstawionej informacji:

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – i również w tym punkcie po dyskusji radnych, będą występować posłowie, którzy, że tak powiem zgłaszali chęć. Tak, że bardzo proszę, otwieram dyskusję radnych ... Bardzo proszę Pan Radny Marek Gzik, udzielam głosu !
- **radny Marek Gzik** – Panie Przewodniczący ! Panie Marszałku ! Szanowni Goście ! Wysoki Sejmiku ! Dziękuję, że w ogóle mogliśmy się spotkać i podyskutować. Szanowni Państwo ! Perspektywa, przed którą stoimy, to dla nas wielka szansa dla całego naszego regionu. Środki, które są przyznane przez Unię

Europejską to dla nas wielka szansa na odejście od tradycyjnego przemysłu opartego na węglu i stali, który to przemysł przez wiele budował pozycję naszego regionu, ale także naszego kraju. I to musimy przy każdej okazji, myślę, podkreślać, bo Śląsk żywił niemalże cały kraj, a nam zostało zdewastowane środowisko i problemy, które z tego również wynikają. Środki niebagatelne, bo to są naprawdę bardzo duże pieniądze, które są przyznane dla naszego regionu, czy to w ramach Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, czy w ogóle Regionalny Program Operacyjny, to są środki z którymi wiążemy, myślę wszyscy, duże nadzieje, to są środki, które pozwolą nam odejść od tradycyjnego naszego przemysłu na Śląsku, ale które pozwolą zbudować silną gospodarkę, w co głęboko wierzę. Ale żeby tak się stało, Szanowni Państwo, to musimy przygotować program szczegółach tak, żeby inwestycje, które zostaną poczynione, żeby przyniosły jak najwięcej pozytywnych efektów w wymiarze gospodarczym, ale również społecznym. Cieszę się, że możemy, proszę Państwa, podyskutować w gronie tak wielu znakomitych gości, co podkreśla ważność tego spotkania. Przez co trochę mało rozumiem na początku wypowiedź Pana Marszałka o tym, że nasza prośba o zwołanie nadzwyczajnego Sejmiku, który miałby być właśnie dedykowany i poświęcony tej dyskusji, że Pan Marszałek odbiera to jako kuriozalne. Wydaje mi się, że jest to niezwykle ważne. I Panie Marszałku, może Pan liczyć na nasze wsparcie w wielu inicjatywach, które dotyczą chociażby to, co ja bardzo pozytywnie odbieram, że instytucją wdrażającą, odpowiedzialną za ten program chce Państwo żeby to był poziom samorządu województwa, co myślę jako Koalicja Obywatelska, będziemy bardzo wspierać. Panie Marszałku ! Kilka pytań. Pierwsze pytanie takie, a mianowicie wiemy doskonale o tym, że poziom środków zależy od decyzji i podpisu naszego premiera pod deklaracją o neutralności klimatycznej. Czy Pan Marszałek podjął w tym kierunku działania ? Co możemy wspólnie zrobić, bo dla nas to niebagatelne kolejne środki, które z chwilą podpisania mogą do nas wpłynąć. To jest pierwsze pytanie. Drugie pytanie, zresztą też taki komentarz do tego wszystkiego, ja dziękuję tu firmom, zacnym ekspertom, którzy włączyli się w przygotowanie tych wszystkich planów, to niezwykle ważne, bo to mam nadzieję, że rzeczywiście przyczyni się do tego, że te pieniądze po prostu zostaną ulokowane celowo i w jak najbardziej korzystne dla naszego regionu, dla całej przyszłości [chwilowe zakłócenie nagrania] – natomiast moje pytanie chodzi o pewny szczegóły, bo rozumiem, że do czerwca jak gdyby będą trwały analizy plany, później kierunki i będziemy wytyczać, natomiast moje pytanie jest o pakiet konkretnych projektów, chociażby w obszarze celowego, jednego z celów priorytetowych *Zdrowe życie*. Rozumiem, że w jakiejś perspektywie czasu, muszą się konkretne projekty pojawić na stole i mam nadzieję, że konsultować to będzie komisja, o której Pan Marszałek był przejmym wspomnieć, *Komisja doraźna ds. Sprawiedliwej Transformacji*, która, Panie Marszałku, jeszcze przez ten miesiąc nie miała okazji się spotkać, a mam taką głęboką nadzieję, że odegra ta komisja w procesie przygotowania założeń istotną rolę. Dziękuję bardzo !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję !
W kolejności zgłoszeń, Pan Radny ... Pani Radna Dorota Konieczny-Simela, udzielam głosu !

- **radna Dorota Konieczny-Simela** – Panie Przewodniczący ! Panie Marszałku ! Szanowni Państwo ! Szanowni Goście ! Ja mam takie pytanie do Pana Marszałka w świetle ostatniego punktu drugiej prezentacji, gdzie pojawił się zapis dotyczący wsparcia w przeciwdziałaniu wykluczenia społecznego, m.in. kobiet. Proszę Państwa ! Ja chciałbym poprosić Pana Marszałka albo zapytać, bo być może gdzieś to jeszcze jest zapisane, a jeśli nie, to rozważcie Państwo wprowadzenie zapisów dotyczących aktywizacji zawodowej kobiet. Dlaczego ? Wyjaśniam ! Otóż my sobie oczywiście zdajemy sprawę z faktu, że w jakiś sposób tradycyjna rola kobiety, szczególnie tej śląskiej kobiety, to bywa nadal rola kobiety pozostającej w domu, ale musimy mieć świadomość tego, że być może w ramach tej transformacji, przejściowe mogą nastąpić jakieś perturbacje finansowe w poszczególnych rodzinach. Możemy założyć, że jednak czasami, oby nie, ale taka sytuacja finansowa będzie się zmieniać na niekorzyść tychże rodzin i być może te kobiety będą chciały wrócić na rynek pracy, być może będą chciały po raz pierwszy na ten rynek wejść. I w tym momencie gdybyśmy takie zapisy wprowadzili, a wiemy, że na dziś nie ma zapisów wykluczających takie rozwiązania w traktatach, to może rzeczywiście też przeszlubyśmy nieco łagodniej przez ten proces transformacji, bo obawiam się, że on może być dla wszystkich w rodzinach rzeczywiście takim procesem trudnym. I my nie możemy koncentrować się wyłącznie na mężczyznach, trzeba też zwrócić uwagę na to, że w tej rodzinie będzie kobieta, która jak mówię, będzie chciała wrócić na rynek pracy, bądź na tym rynku zaistnieć po raz pierwszy. Ja sprawdziłam sobie ostatnie dane styczniowe dane z WUP-u, i proszę Państwa, mamy na Śląsku 100 tys. bezrobotnych, z czego ponad 55 % to są kobiety i warto przyjrzeć się mechanizmowi, który jeszcze jeden z tych statystyk wynika. Tam jest pokazanych 13 tys. miejsc pracy potencjalnych pracodawców i miejsc do aktywizacji pracy zawodowej. Natomiast nie ma zainteresowania tymi miejscami pracy. Dlaczego ? To jest mechanizm do przesłedzenia. I być może to będzie właśnie powodowało dzięki tym funduszom, że kobiety dostaną oferty, no nie takie, które będą musiały odrzucić różnych powodów, ale właśnie takie, które trafią w potrzeby. Tak, że bardzo Państwa proszę, żebyście Państwo zwrócili na to uwagę, nie wyłącznie w ramach wsparcia w przeciwdziałaniu wykluczenia, tylko właśnie wpisali w ten projekt aktywizacji także projekt aktywizacji kobiet. Dziękuję bardzo !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję Pani Radnej !
I Pan Mirosław Mazur, udzielam głosu !

- **radny Mirosław Mazur** – Szanowni Państwo ! Panie Marszałku ! Rozpoczął Pan swoje wystąpienie od tego, że wspólnie z Przewodniczącym zresztą, że jakby nie rozumiecie Panowie dlaczego poprosiliśmy o tą sesję i od kilku tam innych pouczeń. Ja już nie będę do tego specjalnie wracał, ale chcę wtórować tutaj mojemu poprzednikowi, Panu Markowi Gzikowi, i chcę podkreślić fakt, że do zwołania tej nadzwyczajnej sesji sprowokowaliście Państwo na nas przez to, że z chwilą powołania do życia komisji doraźnej dedykowanej sprawiedliwej transformacji, nie pojawiły się żadne ruchy z Państwa strony, żadne dotyczące prac tej komisji. Ta komisja, tak jak wspomniał Pan Marek Gzik, wiceprzewodniczący notabene tej komisji, nie zebrała się ani razu przez praktycznie miesiąc czasu. My chcielibyśmy po prostu usłyszeć, chcieliśmy usłyszeć o tym, jak są zaawansowane te prace, jak te prace postępują, jak te prace przebiegają, bo ten proces naszym zdaniem nie jest przejrzysty i nie powtarzamy to tylko my, ale różne gremia samorządowe, związane z organizacjami pozarządowymi, więc te sygnały były też spotykane w mediach, te sygnały nas bardzo zaniepokoiły, stąd była prośba po to, żeby w trakcie tej dzisiejszej sesji, móc na ten temat porozmawiać i od Państwa usłyszeć rzetelne informacje. Z pewnym ubolewaniem stwierdzam, że duży nacisk dzisiejszych wystąpień był skierowany na przeszłość. My się cieszymy, że Państwo dostrzegacie wreszcie to co do tej pory było zrobione, co było zrobione przed waszą kadencją jako Zarządu, bo do tej pory stawialiście to w oczach opinii publicznej jako niebyt, całkowity brak aktywności, itd. Tym bardziej dzisiaj się cieszymy, że Państwo jednak te rezultaty dostrzeżliście, nie tylko je potwierdzając, ale też bazując na rezultatach tych prac, m.in bazując na dokumentach strategicznych, założeniach, które wtedy powstały. Pan Marszałek i Pan Marszałek Kałuża, wspomnieliście Panowie o tym, że skłaniacie się do pewnego modelu zarządzania przyszłymi pracami, realizacją tego projektu. Ja mam nadzieję, że te Panów wystąpienia to był głos w dyskusji, którą dopiero rozpoczniemy i damy wspólną rekomendację, a nie wasze Panowie, za przeproszeniem, arbitralne stanowisko i jakby pokazanie swoich decyzji. Wydaje mi się, że mamy potencjał jako region, żeby tą rolę sprawować jako lider, z udziałem jednostek centralnych jako ich wsparcie, jako ich zaangażowanie, ale niekoniecznie musimy być tutaj udziałowcem centralistycznego przedsięwzięcia, bo nikt lepiej jak my tutaj lokalnie, nie znamy potrzeb tego regionu. Proszę Państwa ! Na koniec mam też kilka pytań związanych z planem, czy z Funduszem Sprawiedliwej Transformacji. Otóż proszę Państwa ! Na wniosek Parlamentu Europejskiego przyszłe rozporządzenie o Funduszu Sprawiedliwej Transformacji nakłada obowiązek przygotowania tzw. *terytorialnych planów sprawiedliwej transformacji*, wspólnie z właściwymi organami lokalnymi i regionalnymi danych terytoriów – i to o tym mówi art. 7.1. – w ramach dialogu społecznego, we współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami. To mówi fragment, który nazywa się *motyw 14*. Chcielibyśmy żeby Pan Marszałek przedstawił nam szczegółowy plan jak te prace zostaną rozpoczęte, jak te prace będą kontynuowane i w szczegółach, jak

to miało dokładnie, o ile miało, miejsce. Drugie pytanie jest takie – w lipcu ubiegłego roku budżet Funduszu Sprawiedliwej Transformacji miał wynosić 40 mld euro. Polska według założeń wtedy czynionych, miała otrzymać 8 mld euro. Zamiast walczyć wtedy o większe środki dla Polski, albo choćby utrzymanie tych środków na szczycie Rady Europejskiej, Premier Morawiecki – a przywołuję go tutaj nie tylko z racji tego, że jest premierem, ale też jest posłem ziemi śląskiej – zgodził się jednak na obcięcie całego Funduszu Sprawiedliwej Transformacji do kwoty niespełna 18 mld euro, ponad dwukrotnego zmniejszenia polskiej koperty w tym funduszu, do niespełna 4 mld euro. Panie Marszałku ! Ja mam pytanie do Pana jako do reprezentanta, było nie było, ugrupowania rządzącego dzisiaj – w ramach jakich, nie wiem, barterów(?), Premier Morawiecki, poseł tej naszej ziemi, można użyć słowa, *przehandlował* te środki ? W ramach jakich uzgodnień to się stało ? Kluczowa także dla naszych mieszkańców, dla naszego województwa jest też kwestia tych środków pod względem transformacji energetycznej. I wreszcie na tym samym lipcowym szczycie Rady Europejskiej Premier Morawiecki zgodził się na mechanizm zawierający de facto 50 % dostępnych z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji środków tym krajom, które nie będą brały udziału w dochodzeniu Unii Europejskiej do neutralności klimatycznej w 2050 roku. Jak mnie pamięć nie myli, to jesteśmy tutaj jedynym takim krajem. To by oznaczało, że zamiast 3,5 mld euro, czy niespełna 4 mld euro moglibyśmy dostawać mniejsze kwoty, to znaczyłoby de facto, gdybyśmy nie włączyli się w uzyskiwanie neutralności klimatycznej, niespełna 2 mld euro. I to prawdopodobnie było potwierdzone przez Pana Ministra Naimskiego. Ja chciałbym spytać też dlaczego na dzisiejszą sesję, ponieważ jest sporo parlamentarzystów obecnych, dlaczego nie zaproszono Pana Premiera, który jest tak jak powiedziałem, posłem ziemi śląskiej i miałby doskonałą okazję do tego, żeby usłyszeć te pytanie od nas i mam nadzieję na nie odpowiadać. Pytanie, czy Państwo zapraszaliście w ogóle Premiera na dzisiejszą sesję? To tyle. Dziękuję !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – ja dziękuję Panu Radnemu ! Ja się odniosę, ponieważ tutaj się pewne nieścisłości wkradły, trzeba to od razu prostować, ponieważ mamy bardzo dużo osób, gości dzisiaj. Szanowni Państwo ! Tutaj odnośnie komisji. 15 lutego została powołana komisja, z początkiem działalności 1 marca. I czytam fragment pisma. *Jako Radni Koalicji Obywatelskiej jesteśmy zaniepokojeni brakiem aktywności powołanej podczas ostatniej sesji komisji*, a pismo jest z 24 lutego, czyli pismo jest wpisane 7 dni przed rozpoczęciem działania tej komisji. Panie Przewodniczący Klubu ! Pan mi zarzuca, że jestem – bo tu jest takie fajne sformułowanie, które mi się strasznie spodobało – *skrajnym formalistą*. Ja będę formalistą. Jeżeli komisja nie mogła działać, to nie działała. Na dzień dzisiejszy mamy praktycznie tydzień, że ta komisja jest powołana od 1 marca. Zresztą Pan [Wice]przewodniczący tej komisji, Pan Profesor Gzik, na pewno to potwierdzi. I druga sprawa – znowu muszę tutaj się odnieść do sprawy wystąpienia Pana Premiera. To Pan

zapropował taki porządek obrad, a mnie nie wolno zmienić porządku obrad, który jest zwoływany na wniosek 1/4 rady. Tak, że tutaj są to po prostu sprawy, które ... nie lubię tego komentować w trakcie punktu, ale to są tak oczywiste sprawy, które musimy mówić, bo inaczej będziemy źle pracować jako Sejmik. Jeszcze raz powtarzam, komisja działa od 1 marca, więc zarzut, że w dniu 24 lutego nie działała jest jak najbardziej prawdziwy, bo nie mogła działać. I to tutaj byśmy proponowali, żeby jednak te sprawy ... ja się staram być przewodniczącym wszystkich radnych, ale ja muszę przestrzegać prawa. To nie jest formalizm jak na wniosku o zwołanie sesji nadzwyczajnej zamiast 12 podpisów, jest 1. Czy to jest formalizm ? Czy to jest po prostu podstawowy wymóg, który każdy radny, każdy poseł zna i jak gdyby respektuje. Udzielam głosu Panu Klaudiuszowi Komorowi !

- **radny Klaudiusz Komor** – dziękuję Panie Przewodniczący ! Ja nie ukrywam, z dużym zainteresowaniem wysłuchałem tych sprawozdań, tych wszystkich prezentacji, zresztą gratuluję twórcom tej prezentacji, bo naprawdę były przejrzyste i dosyć konkretne, natomiast zrodziła się we mnie jedna taka wątpliwość, z którą się chciałem z Państwem podzielić. A mianowicie ten proces trwa już dosyć długo, tak jak widzieliśmy na prezentacjach, tak naprawdę zaczął się w 2017 roku i obawiam się, bo co prawda dysponujemy w tej chwili, z tego co mówili przedstawiający, dużą wiedzą, natomiast nie dysponujemy konkretnym dokumentem. Czy nie zostanie za mało czasu do tego żeby pracować nad konkretnym dokumentem ? Bo jak Państwo pewnie wszyscy doświadczeni wiecie, tak naprawdę główna praca i główne zmiany dotyczą już tego etapu, w którym mamy jakiś taki wstępny plan, który później dopracowujemy, ale on już jest skonkretyzowany, jest po prostu jakimś dokumentem. I jak widzieliśmy na tych przedstawionych schematach działania, na to zostały już nam tylko miesiące. Obawiam się, czy będzie odpowiednio dużo czasu żeby taki przygotowany plan chociażby przedyskutować dogłębnie w komisjach, czy na sesji, czy będzie czas również na konsultacje społeczne ? Może się okazać, że będziemy po prostu to robić bardzo pośpiesznie i w ten sposób pewne rzeczy będą niedopracowane. Dziękuję !
- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję Panu Radnemu ! I w kolejności zgłoszeń Pan Grzegorz Wolnik, udzielam głosu !
- **radny Grzegorz Wolnik** – dziękuję uprzejmie ! Panie Przewodniczący ! Panie Marszałku ! Szanowni Goście ! Szanowni Radni Sejmiku ! Ja również podobnie jak Pan Radny Komor mam pewien niedosyt jeśli chodzi o właśnie stan zaawansowania tego dokumentu. Ja nie ukrywam, że liczyłem na to, że przynajmniej jakiś draft tego dokumentu zobaczymy, że usłyszymy coś więcej o konkretach jakie Państwo np. będą w tym momencie ... czy może nie Państwo, ale jakie nam np. z tych konsultacji wyszły preferowane projekty ? Państwo

przyjęliście tego typu harmonogram, proszę bardzo, ale tak jak mówię, ja mam pod tym względem niedosyt, bardzo chciałbym zobaczyć coś więcej. Dalej nie wiem jednej rzeczy, bo my tutaj z optymizmem godnym lepszej sprawy mówimy o tym, że mamy tutaj prawdopodobnie do wykorzystania pulę około 2 mld euro, ale z drugiej strony, jak sami Państwo powiedzieliście w trakcie prezentacji, do tych samych pieniędzy aspirują również kolejne regiony. W związku z tym, jeżeli dołączy Małopolska, dołączy Łódzkie, dołączy Lubelszczyzna, to ile nam faktycznie zostanie, abstrahując już od tego, co faktycznie pewnie wszyscy czytaliśmy, i to nie są wypowiedzi *Gazety Wyborczej*, tylko Pana Ministra Naimskiego, którego mam tutaj za autorytet w dziedzinie energetyki, który powiedział, że będzie połowa, bo nie skłaniamy się w tym momencie do teź neutralności klimatycznej w określonym momencie, więc bardzo bym prosił żebyśmy spróbowali również sobie powiedzieć, co się stanie jeżeli będzie 1 mld euro albo mniej ? Bo może być fakt, że nie osiągniemy neutralności, a jednocześnie dołączają, czy rząd dołączy kolejne regiony i się okaże, że naprawdę dostajemy jakieś, nazwę to może zbyt mocno, ale *ochłapy*. Przypominam, że jeśli chodzi o RPO, to to nasze RPO w nowej perspektywie jest znacznie niższe niż było w poprzedniej – 2014-2020 – bo mamy 2 mld euro z groszami i Państwo cały czas mówicie, że mamy ten Fundusz Sprawiedliwej Transformacji. To nie do końca jest tak, bo Fundusz Sprawiedliwej Transformacji powinien być bonusem właśnie dla tych regionów transformacji, a nie czymś co pozwoli po prostu *zasypać dziurę* w RPO. To nie jest chyba dobra logika i nie po to powstał Fundusz Sprawiedliwej Transformacji. I jeszcze mam jedno takie szczegółowe pytanie. Nie wiem czy ktoś będzie w stanie odpowiedzieć, ale my trochę, tutaj przynajmniej jeśli chodzi o mój subregion, mój okręg, mówię tu konkretnie o Jastrzębiu, idziemy troszkę jakby pod prąd, bo przecież mamy w planie w ciągu najbliższych lat otworzyć nową kopalnię. Czy w takim razie to nie jest jakąś przeszkodą dla uzyskiwania środków, bo z jednej strony tutaj redukujemy zatrudnienie, redukujemy wydobywanie, a z drugiej strony otwieramy nową kopalnię ? To tylko taka moja uwaga na marginesie. Dziękuję uprzejmie !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję Panie Radny ! W kolejności zgłoszeń Pani Urszula Koszutska, udzielam głosu !
- **radna Urszula Koszutska** – serdecznie dziękuję ! Panie Przewodniczący ! Szanowni Państwo Radni ! Szanowni Goście ! Z dużą uwagą wysłuchałam dzisiejsze wystąpienia zaproszonych na naszą sesję Sejmiku przedstawicieli, którzy zajmują się planem, założeniami Planu Sprawiedliwej Transformacji. Natomiast chciałam też wyrazić pewne zaniepokojenia, które pojawiają się, że tak powiem, w mojej duszy, osoby mieszkającej na Śląsku. Jak Pan Marszałek Chelstowski pewnie wie, bo dwukrotnie odpisywał na moje interpelacje, pierwszy raz zainteresowałam się planem i ewentualnymi formami wsparcia dla naszego regionu we wrześniu – 21 września skierowałam do Pana Marszałka

zapytanie co takiego dzieje się wokół tej trudnej sytuacji na Śląsku, która stoi przed nami ? Otrzymałam dwie odpowiedzi, za które serdecznie dziękuję, ale one nie były dla mnie wystarczające. Dlatego uważam, że dzisiejsza sesja ma znaczenie i dlatego uważam, że wniosek Radnych Koalicji Obywatelskiej o to, aby ta sesja powstała, jest zupełnie uzasadniony. Tym bardziej, że wszyscy widzimy, że terminy są naprawdę już krótkie, na które należy natychmiast odpowiedzieć, a my tak praktycznie nie wiemy, na czym polega matryca, tak konkretnie, jaka jest właściwie ilość pieniędzy, którą chcemy wykorzystać na ten Plan Sprawiedliwej Transformacji. Nie znamy też odpowiedzi rządu czy dostaniemy, czy podpisze tą neutralność klimatyczną. Tak, że pytań jest naprawdę bardzo wiele, a niestety odpowiedzi dotychczas nie mamy. A w mojej głowie pojawia się jeszcze jedno pytanie, ponieważ jak słuchałam Pana, który opowiadał o przeróżnych wariantach zarządzania planem transformacji – wymienił siedem – ja chciałam tutaj mocno podkreślić, że uważam, że ten wariant samorządowy, który pewnie wszyscy popieramy, jest najbardziej optymalny i bardzo prosiłabym żeby Zarząd jednak tak postarał się aby ten właśnie wariant pozostał wybrany i żebyśmy my mogli tutaj na Śląsku decydować o tym co dla nas jest ważne. A pytanie może bardziej szczegółowe to jest to, które dotyczy przyjmowania przygotowanego przez Marszałka programu. Czy on będzie przyjmowany uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego, czy będzie przyjmowany tylko i wyłącznie uchwałą Zarządu Urzędu Marszałkowskiego ? Bardzo proszę o odpowiedzi. Dziękuję serdecznie !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję Pani Radnej !
I w kolejności zgłoszeń Pani Radna Ewa Żak, udzielam głosu !

- **radna Ewa Żak** – dziękuję bardzo ! Panie Przewodniczący ! Panie Marszałku ! Szanowni Państwo Radni ! Szanowni Goście ! Dziękuję bardzo za przedstawienie ciekawych i merytorycznych prezentacji. Z wielką uwagą je obejrzałam. Na ostatniej sesji naszego Sejmiku Województwa Śląskiego została powołana Komisja ds. Transformacji. Jest to bardzo ważna komisja, o czym każdy kto się do tej komisji zapisał wie. Cieszę się także, że Pan Radny, Pan Profesor Marek Gzik został wiceprzewodniczącym tej komisji, bo myślę, że Pan Marek dużo wniesie do tej komisji. Prosiłabym, abyśmy współpracowali wszyscy, ale ponad podziałami. Skupmy się na naszym województwie, bo to jest bardzo ważne dla naszego województwa, aby transformacja przebiegła jak najlepiej. Środki są bardzo duże, więc wykorzystajmy je maksymalnie jak tylko możemy. Nie kłóćmy się przy tym wszystkim, nie mówmy, że to jest lepsze, a to jest gorsze. Po prostu razem pracujmy i dla naszego województwa po prostu wyjdzie to bardzo dobrze. Dziękuję bardzo za uwagę !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję Pani Radnej !
I w kolejności zgłoszeń, Pan Radny Maciej Kolon, udzielam głosu !

- **radny Maciej Kolon** – Szanowni Państwo ! Panie Marszałku ! Ja mam konkretne pytanie dotyczące mechanizmu sprawiedliwej transformacji. Wiem, że składa się on z trzech filarów, to jest pierwszy Fundusz Sprawiedliwej Transformacji. Drugi filar to specjalny system w ramach InvestEU i tam jest są środki przeznaczone na pożyczki dla sektora prywatnego, to jest około 1,8 mld euro oraz trzeci instrument pożyczkowy EBI, to jest około 1,5 mld euro – również pożyczki dla sektora publicznego. Moje pytanie brzmi: na co przeznaczone mogą być środki z drugiego i trzeciego filaru konkretnie i z jakiej procedury można po nie sięgać ?
Dziękuję !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję Panu Radnemu ! Ponieważ nie mam tutaj więcej zgłoszeń jeśli chodzi o radnych, więc zgodnie z ustaleniami telefonicznymi, teleinformatycznymi, pierwszą osobą, która prosiła o wystąpienie...

- **Marszałek Jakub Chelstowski** – Panie Przewodniczący ! Można ? Bo ja bym chciał się odnieść do tych słów, które tutaj padły ze strony radnych, bo tak to zrozumiałem w tej części...

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** –...czyli teraz, czy po wystąpieniu posłów ?...

- **Marszałek Jakub Chelstowski** – teraz, bo chciałbym to wszystko gdzieś tam uporządkować w tym przekazie, bo...

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – proszę bardzo Panie Marszałku....

- **Marszałek Jakub Chelstowski** – bo może nie będzie pewnych pytań. Ja najpierw zwrócę się tutaj po raz kolejny do Pana Radnego Mazura. Ja nie wiem, może to jakaś hermetyczna Pana rzeczywistość, że nie docierają do Pana pewne fakty. Myślę, że Pan Przewodniczący Kawulok świetnie to Panu wskazał, że komisja została powołana na ostatniej sesji, z dniem od 1 marca, a 24. Pan pisze pismo jeszcze samodzielnie się Pan podpisuje, bo nie zna Pan *Statutu*, o to żeby zwołać nadzwyczajną sesję. To jest kuriozalne, odsyłam do lektury naprawdę w tym charakterze. I też mam wrażenie, że Pan Przewodniczący, Pan Radny Mazur nie słuchał wypowiedzi Pani Dyrektor Staś, która dość klarownie wskazała harmonogram w postępowaniu nad Terytorialnym Planem Sprawiedliwej Transformacji. Ten Zarząd, tego województwa opracował dwa ważne dokumenty, nie te jakiś 2017 rok – 2017 rok to Komisja zaczęła się zajmować właśnie tym tematem, Komisja Europejska, czyli *Zielone Śląskie*, to jest raz. Myśmy w lipcu 2019 roku zawarli, przyjęliśmy jako Zarząd Województwa

uchwałę w zakresie naszego planu, wersja 1.012 – była później opracowana jako Regionalny Plan Sprawiedliwej Transformacji, kiedy jeszcze w ogóle o tym mowy nie było jeżeli chodzi o poziom komisyjny, czy poziom rządowy, więc w tych wszystkich sprawach byliśmy bardzo aktywni. Sami tworzyliśmy dokumenty, które na dzień dzisiejszy są dla nas punktem wyjścia do wielu kolejnych działań, więc to tak celem uśrednienia. I ja proszę Panie Radny, żeby Pan czytał to, nad czym Pan głosuje, bo jak sobie sprawdziłem wyniki głosowania, to Pan głosował za powołaniem tej komisji i słusznie, ale niech Pan przeczyta co tam jest napisane i zapamięta to. To tak na marginesie, żeby nie siać tutaj jakiegóż dezinformacji. To jest kwestia nr 3. Chciałbym się teraz odnieść do tej wypowiedzi Pana Radnego Gzika – kwestie zdrowotne, oczywiście polityka spójności, jeżeli chodzi o transformację, odnawialne źródła energii. Myślę, że to jest czytelne jeżeli chodzi o sprawy sektorowe. Jeżeli mówimy o zdrowiu bardzo mocno wspieramy te kwestie i będziemy wspierać dalej, szczególnie cały czas rozmawiamy o tworzeniu parków technologicznych w obszarze branż medycznych. Jak tylko się uda takie rozwiązanie przeforsować na poziomie komisyjnym, to z pewnością będziemy do niego dążyć, bo to nie jest tylko to co sobie wymyśli Marszałek, czy Zarząd Województwa, czy poszczególne departamenty, ale to, na co komisja, strona rządowa wyrazi w ramach negocjacji jeszcze zgodę, więc mamy tutaj ogromny potencjał w tym charakterze i to widzimy, dostrzegamy, jest to wpisane w Strategię Województwa Śląskiego *Zielone Śląskie 2030* jako nasza inteligentna specjalizacja i z pewnością będziemy wpisywać to do poszczególnych innych kierunkowych dokumentów, żeby jak najwięcej środków na zdrowie i na wsparcie tej branży szeroko pojętej trafiło. To jest kwestia zasadnicza. Pan Radny Komor – tutaj akurat kwestie harmonogramów. To Komisja Europejska opracowuje rozporządzenie w tym zakresie, które wskaże pewne daty graniczne, więc zasadniczo dostosujemy się do tego, co zostanie wrzucone na poziomie komisyjnym. To jest raz, a dwa, to jest kwestia, która została tutaj dzisiaj wskazana jeśli chodzi o nasz harmonogram. My oczywiście ten nasz dokument będziemy pokazywać. To też jest nawiązanie do Pani Radnej Koniecznej-Simeli, bardzo słuszny głos, ale pragnę Panią zapewnić, że kobiety i rodziny są kluczowe w polityce spójności i będą kluczowe w transformacji jako elementy wsparcia. Widzimy to i dostrzegamy i będziemy to dostrzegać bardzo, bardzo mocno. Tu do Pana Radnego Wolnika. Tak zwany katalog interwencji i matryca logiczna całego procesu, nad którą teraz pracujemy, wskaże nam jakie rodzaje projektów i kto może aplikować i jakiego rodzaju te projekty będą. I to Państwo zobaczycie na tym dokumencie, nad którym pracujemy. Mamy zapewnione ze strony ministerstwa gigantyczne środki i to zostało nam już zakomunikowane, więc nie ma tutaj, uważam, co siać defetyzmu w opinii publicznej, to jest raz, bo nam te środki zostały zapowiedziane, była przekazana informacja, że takimi środkami będziemy dysponować, przez Panią Minister i Pana Ministra, więc myślę, że tutaj nie ma co polemizować. Ja wiem, że jakieś tam strzępki w przekazie prasowym

się pokazały wypowiedzi, ale z całym szacunkiem, dla mnie zdanie ministra konstytucyjnego to jest jednak chyba ważniejsze w tym aspekcie niż pełnomocnika rządowego. To są dwie różne sprawy. I nie będę się odnosił do słów, do których nawet nie wiadomo jaki był kontekst wypowiedzi. To jest raz. Dwa, Pan Premier Mateusz Morawiecki tutaj słusznie przywołany, tak, jak najbardziej zrobił dla Polski, dla Śląska bardzo dużo, wywalczył największe środki w historii i rząd tymi środkami we współpracy z samorządami będzie zarządzał i będzie implementował je do gospodarki w różnych obszarach, więc mogę Państwa zapewnić, że w tych wszystkich kwestiach, które zostały podniesione, jesteśmy cały czas bardzo aktywni, współpracujemy z ekspertami. Po to została powołana na mój wniosek, Szanowni Państwo, komisja, bo ja zaproponowałem tą Komisję ds. Transformacji, żeby omawiać te rzeczy merytorycznie, metodycznie i żeby Państwo Radni mieli wgląd w to, co się dzieje i zgłaszali swoje uwagi do tych dokumentów, bo z całym szacunkiem, ale do dokumentów jak najbardziej Państwo mają prawo zgłosić uwagi, to jest Państwa kompetencja jeśli chodzi o strategię, jeżeli chodzi o kwestie planu, ale jeśli chodzi o kwestie wykonawcze, kwestie konkursowe, no to z całym szacunkiem, ale Szanowni Państwo Radni, to nikt nie ma takiego prawa, ani ja. To są kwestie niezależnych ekspertów, więc myślę, że to trzeba tutaj zrozumieć swoje kompetencje, które są wpisane dla komisji, dla radnych Sejmiku, a co innego dla Zarządu, który te kompetencje przekłada na dokumenty planistyczne, które potem musi wykonywać, więc trzymajmy się tego bardzo mocno i myślę, że uda nam się ten proces doprowadzić do właściwego etapu. Dlatego gorąco zachęcam do udziału i pracy w komisji, która została powołana. Myślę, że na dniach prezydium tej komisji powinno się spotkać i tutaj myślę, że tu nie ma co dyskutować nad tematem, ale to jest już, jakby to powiedzieć, niezależne ciało. Ja w to ciało nie ingeruję. Jeśli Państwo Radni sobie zażądacie takich, czy innych dokumentów, to oczywiście je udostępniemy i będziemy omawiać na komisjach, bo taki jest jej sens, więc naprawdę w tych wszystkich aspektach jesteśmy bardzo mocno rozpedzeni, cały czas rozmawiamy i negocjujemy i będziemy ten proces prowadzić zgodnie z harmonogramem, który został przyjęty, został przedstawiony. Myślę, że końcówka drugiego kwartału tego roku to zasadniczy czas, żeby pokazać ten dokument, który będzie omawiany, będzie dyskutowany. To jest kolejny element merytorycznej pracy Zarządu, Komisji, Sejmiku w tym zakresie. My cały czas negocjujemy, tak jak powiedziałem, umowę partnerstwa i poszczególne dokumenty. Cieszę się, że Profesor Drobniak nada tym negocjacjom nowy charakter. Jestem przekonany, że na końcówce tego kwartału drugiego będziemy w zupełnie innym miejscu już z dokumentem, który będzie realny, będzie racjonalny, będzie omówiony, przedyskutowany, skonsultowany i będziemy mogli nad nim dalej pracować, żeby go jak najszybciej przyjąć i po stronie regionalnej i po stronie rządowej. I oczywiście rozmawiając z komisją, żeby to wszystko co zapisane, mogło się zmaterializować. Bardzo dziękuję !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję Panu Marszałkowi ! ... Proszę bardzo Pan Marszałek !

- **Wicemarszałek Wojciech Kałuża** – Panie Przewodniczący ! Wysoki Sejmiku ! Jeszcze kilka kwestii, do których chciałem się odnieść i też jakby wesprzeć tutaj zdanie Pana Marszałka. Szanowni Państwo ! Oczywiście ten proces transformacji, pracy na tych dokumentach przebiega w sposób maksymalnie uspołeczniony i ten cel nam przyświeca od początku pracy nad Planem Sprawiedliwej Transformacji. Wszystkie kwestie związane z konsultacjami, odbywają się w sposób otwarty. Oczywiście w ramach tego, że dzisiaj jesteśmy w tym niestety nieszczęśliwym czasie związanym z pandemią, robimy to w formie elektronicznej i też spotyka się to z dużym odzewem uczestników tego spotkania. W kwestiach związanych, o które pytała Pani Radna, oczywiście, że programujemy temat związany z kobietami oraz również z młodzieżą, z dziećmi, ze stypendiami, bo to również są kwestie dla nas bardzo ważne. Jeszcze kwestia o którą pytał Pan Radny Kolon odnośnie tematu związanego z drugim, trzecim filarem, czyli kwestie związane z EBI. To tak, jak powiedział Pan Marszałek, tutaj w kwestii poznania tych interwencji później jesteśmy w stałym dialogu też z EBI i będziemy promować też te rozwiązania związane z pożyczkami, które proponuje Europejski Bank Inwestycyjny, więc tutaj jesteśmy również w dialogu i też będziemy to promować i prezentować tak naprawdę, bo kwestie pożyczkowe oczywiście dla przedsiębiorców również są ważne, aby sięgać po te pieniądze, po te środki. Chciałem się jeszcze, Szanowni Państwo, odnieść do terminów. Ja myślę, że mimo naszej gdzieś tam niecierpliwości, chyba jesteśmy w stanie wytrzymać te dwa tygodnie, kiedy przedstawimy ten pierwszy projekt Regionalnego Planu Sprawiedliwej Transformacji. Jest tak, Szanowni Państwo, że ... bo Państwo dużo pytacie o różne kompetencje, o tym też mówił Pan Marszałek – kwestia kompetencji, podziału odpowiedzialności tego co jest przypisane ministerstwu, jest odpowiednia delegacja. To co przypisane regionowi również jest odpowiednia delegacja. Oczywiście, że rozmowy toczą się, tak jak powiedziałem, w sposób maksymalnie uspołeczniony i otwarty. To nie jest, Szanowni Państwo, tak jak to, że tak powiem, drzewiej bywało, czyli jak u *Sowy i przyjaciół*. Dziękuję bardzo !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję Panie Marszałku ! Bardzo proszę ! Pan Radny Mazur po raz drugi w tym pakiecie.

- **radny Mirosław Mazur** – dziękuję Panie Przewodniczący ! W zasadzie miałem nie komentować Panów słów dotyczących zwoływania tej sesji, ale ponieważ jakby z jakimś upodobaniem Państwo to przywracacie, Pan Marszałek zarzuca mi tutaj brak znajomości statusu ... *Statutu*, przepraszam, i czytania ze zrozumieniem. Otóż Panie Marszałku ! Gdy mówimy o braku czytania ze zrozumieniem, to przypomnę, że pismo skierowałem do Państwa, do Pana

Przewodniczącego, było pismem kierowanym do Pana Przewodniczącego w formie elektronicznej w postaci maila. Oczywiście, tylko i wyłącznie z moim podpisem, lecz czyniłem to w imieniu wszystkich radnych naszego klubu Koalicji Obywatelskiej. Zrobiłem to w sposób świadomy z uwagi na pandemię i na sposób w jaki jest przyjęte procedowanie choćby dzisiejszej sesji, gdzie większość, zdecydowana większość i nas i gości jest w sposób zdalny, debatujemy używając środki elektroniczne. Taką też praktykę stosowaliśmy cały ubiegły rok, że materiały pojawiały się w sposób elektroniczny, podpisywane też przez reprezentanta, w tym przypadku mnie – przewodniczącego klubu w imieniu wszystkich radnych klubu, a co więcej, wniosek ten był wysłany nie tylko do Pana Przewodniczącego, ale był w kopii wiadomości jawnej, nie ukrytej, do wszystkich zainteresowanych, czyli do wszystkich Koleżanek i Kolegów w moim klubie, więc to nie jest tak, jak Pan mówi, że występowałem tylko i wyłącznie w swoim imieniu. Druga rzecz jest taka, że Pan Przewodniczący gdyby się wyrażał choć odrobiną dobrej woli, podjąłby jakąkolwiek próbę kontaktu, porozmawiania na ten temat, wskazania uchybień formalnych, itd. Z tej możliwości nie skorzystał, a co gorsza, wyczerpał swój czas do maksymalnego terminu, co pozwala nam odnieść wrażenie, że grał na czas, żebyście się Państwo mogli do tego spotkania dzisiejszego przygotować, bowiem to co Państwo dzisiaj zaprezentowaliście, nie rzuca na kolana. I to co powiedział mój przedmówca Grzegorz Wolnik np., że spodziewaliśmy się, że Państwo pokażecie jakiś choćby draft, choćby zarys gotowego planu, czy choćby jakieś jego mocno wstępnej wersji. Myśmy tej wstępnej wersji nie zobaczyli, a Państwo cały czas nam mówicie o tym, że za chwilę będziecie go mieli, w kwietniu go będziecie mieli, więc jeżeli od poprzedniej sesji, do połowy lutego, do dzisiaj nie pojawiły się żadne ruchy dotyczące aktywności wspomnianej komisji do spraw ... komisji doraźnej ds. przygotowania tego planu, to ja się pytam, co ta komisja ma robić ? Miała być papierkiem ... przepraszam, listkiem figowym dla przykrycia działań, które dzieją się bez naszego udziału, bez naszej wiedzy ? My jako radni opozycji, nie mieliśmy dostępu, ani informacji żadnych na ten temat. Jeszcze raz powtarzam, żadnych ! Jeżeli Państwo przez wszystkie przypadki odmieniacie dzisiaj udział czynnika społecznego, to oprócz tego szczegółowego harmonogramu, Panie Marszałku, ja prosiłem o szczegółowy harmonogram prac, dzisiaj na prezentacji mignęły, tylko po prostu, żebyście Państwo nam przesłali ten szczegółowy plan i dokładną informację [co do] instytucji, samorządów z którymi podjęliście dialog, a najchętniej byśmy zobaczyli kopie dokumentów, w których te informacje tak licznie i chętnie wyrażane przez te wszystkie instytucje do was wpływały, jakie one mają odzwierciedlenie w dokumencie, który na dzisiaj jest przygotowany, nie w tym, który będzie przygotowany za trzy tygodnie, tylko to co jest przygotowany na dzisiaj ! Jak Pan mówi o tym sukcesie Premiera, jeszcze raz mogę przytoczyć liczby, które dzisiaj tutaj podałem. Te kwoty, które mogły być dla Polski, są o połowę mniejsze. I nie wiemy ... kwoty pojawiły się w niejasnych dla nas okolicznościach. Chcielibyśmy wiedzieć jaki

był powód, że Premier poszedł na tak duże ustępstwa – Premier, który zaznaczam, jest posłem ziemi śląskiej. Dziękuję !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję ! Ja po prostu nic więcej nie poradzę. Myśmy się z Panem Przewodniczącym klubu nie rozumieli, nie rozumiemy się zupełnie. I tak zostanie ! Ja nie będę przekonywał. Ustawa w kilku miejscach, o samorządzie, mówi o pewnej procedurze, która wymaga indywidualnych działań, nie ma tu żadnego upoważnienia, itd. I między innymi art. 21 ust. 7.: *na wniosek co najmniej 1/4 ustawowego składu sejmiku województwa przewodniczący sejmiku zobowiązany jest zwołać sesję na dzień przypadający w ciągu 7 dni od dnia złożenia wniosku.* W swojej historii trzykrotnie organizowałem sesję dodatkową, zwaną potocznie *nadzwyczajną*. Oczywiście to wymaga objechania radnych, spotkania się, przedyskutowania. Nie wszyscy radni podpisują to, bo nawet tu widać, że tak samo niecały Pana klub podpisał ten wniosek w tej drugiej wersji. Tak, że to jest sprawa niezwykle trudna. Pan Piotr Czarnynoga też organizował na temat górnictwa taką sesję dodatkową trzy lata temu. My to znamy i to nie podlega żadnej wątpliwości. Oczywiście dla mnie sprawa była dosyć oczywista, ale ponieważ zdawałem sobie sprawę ze społecznego zainteresowania tematem, poprosiłem o opinię biuro prawne i Departament Prawny taką opinię mi wydał, która była zgodna z moim stanowiskiem i odesłaliśmy Panu informację. Oczywiście byłem zaskoczony, przecież Pan ma bardzo proste uprawnienia jako przewodniczący klubu, żeby wprowadzić punkt w sesji, bo wtedy już nie trzeba podpisów dwunastu, tylko wystarczy Pana podpis i nie ma z tym problemu. I to mogło być dopisane, przecież to jest zrozumiałe. Natomiast to, że Pan w tym piśmie, co jeszcze raz powtarzam, zarzuca niedziałanie komisji, brak aktywności, która jeszcze nie może działać, bo ona zaczyna działalność 1 marca, to nie jest tak całkiem poważne traktowanie Sejmiku. Komisja została powołana przez nas, bardzo zachęcałem, jest to komisja bardzo liczna, ponad podziałami powołana i miejmy nadzieję tylko, że ona zacznie działać w odpowiednim czasie na wniosek radnych. I tutaj nie ma żadnego problemu, ja nie widzę żeby w tym obszarze tutaj jakieś problemy ... Ja się bardzo cieszę, że ten temat jest umówiony dzisiaj, on również mógł być omówiony w poniedziałek jako kolejny punkt sesji jakby Pan taki wniosek w piątek złożył, bo to było możliwe. Nic, tylko i wyłącznie szukajmy plusów. Dzisiejsza sesja jest bardzo dobrą sesją, mamy wiele opinii, wielu Pana kolegów jak gdyby jednak potwierdziło, że materiały prezentowane są bardzo dobre, Marszałek jeden i drugi tutaj ... Marszałek Chelstowski chyba za dużo mówi, jak w tego typu schorzeniach, ale to już Panowie Pan Radny Komor i inni koledzy może jakby ... ale taka jest rola Marszałka. Tak, że ja naprawdę tutaj nie widzę jakichś problemów i naprawdę tą sesję prowadzimy według mnie właściwie. W tej chwili jeszcze mamy jedno zgłoszenie Pana Jarosława Szczęsnego i jeżeli Radni pozwolicie, to będę już realizował tą drugą część tego punktu, bo jeszcze mamy pięciu posłów, którzy uzgodnili z Kancelarią Sejmiku

i ze mną ich wystąpienie i mamy jeszcze trzynastu posłów, senatorów, które Pan Przewodniczący Mazur o wpół do dwunastej mi dostarczył, że oni też chcą wystąpić. Wszyscy będą mieli tą możliwość. Ja powiedziałem któremuś z posłów, że może to być koło 18⁰⁰ – ja nie wiem o której to będzie. Dzisiaj na tej sesji nie zabieram nikomu głosu, nie ograniczam wystąpień, ponieważ temat jest bardzo ważny i mam nadzieję, że tutaj Pan Jarosław Szczęsny będzie ostatnim z radnych ... Oczywiście też nie zamykam dyskusji, a potem w kolejności uzgodnień z Kancelarią Sejmiku, będzie Pani Posłanka Monika Rosa, będzie Pan Poseł Mirosław Suchoń, Pan Poseł Michał Gramatyka, Pan Europeoseł Łukasz Kohut i potem ta grupa, która została anonsowana przez Pana Przewodniczącego Mazura. My wyczerpiemy pełny porządek obrad. W tej chwili bardzo proszę, udzielam głosu Panu Szczęsnemu.

- **radny Jarosław Szczęsny** – Panie Przewodniczący ! Panie, Panowie Radni ! Zaproszeni Goście ! Ja tylko krótko, żeby nie przedłużać i *ad vocem* może do ostatniego wystąpienia Pana Radnego Mazura. Ja chciałem poinformować, to już też nie raz było na tej sesji powiedziane przez Pana Marszałka, przez Pana Przewodniczącego, że komisja rozpoczęła pracę od 1 marca, więc dopiero jest można powiedzieć drugi tydzień. Nie ukrywając, sam osobiście brałem, już uczestniczyłem w kilku spotkaniach na ten temat z samorządowcami województwa śląskiego, z przedstawicielami biznesu, ale myśmy tutaj po rozmowie, po konsultacji z Panią Dyrektorem Departamentu Rozwoju Regionalnego stwierdziliśmy, że pierwsze takie spotkanie naszej komisji odbędzie się po zakończeniu wprowadzenia uwag do matrycy, do tego nowego Planu Sprawiedliwej Transformacji. Zgodnie z informacją, którą otrzymałem od Pani Dyrektora, te uwagi wpływają do zespołu i one ostatecznie zostaną naniesione, jak Pani Dyrektorka mnie poinformowała, do 24 marca, więc wstępnie myśmy przyjęli, że takie spotkanie dla komisji, żeby się zapoznać z tymi uwagami wprowadzonymi, z tą matrycą, na dzień 26 marca. Jest to też dobry dzień ze względu na to, że ta matryca i te informacje na temat tej pracy nad nią, będą przedstawiane 29 marca podkomisji sejmowej, więc stwierdziliśmy, że to ten okres jest i ta data jest najlepsza. A jeżeli chodzi o inne uwagi – do mnie osobiście jako przewodniczącego komisji nie wpłynęły uwagi, czy zapytania, czy propozycje spotkania, czy tematyki. Jest Pan Wiceprzewodniczący z Pana klubu, mógł się skontaktować, mógł jakąś tematykę przestawić, czy członkowie waszego klubu są też w tej komisji, więc ja zapraszam chętnych do kontaktu, do współpracy i w tym momencie dla wspólnego dobra, realizujemy te nasze tutaj plany i nasze działania, które przed tą komisją wszyscy radni tutaj powierzyli. Dziękuję !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję ! Ponieważ nie widzę więcej zgłoszeń ze strony radnych, więc jeżeli jest Pani Posłanka Monika Rosa, to bardzo proszę. I tutaj bardzo dziękuję tym posłom, którzy właśnie w tym terminie jak gdyby uzgodnili z Kancelarią Sejmiku te wystąpienia,

bo to szczególnie w tym okresie pandemii bardzo nam ułatwia organizowanie pracy. Bardzo proszę Pani Poseł !

- **Pani Monika Rosa, poseł na Sejm RP** – bardzo dziękuję Panie Przewodniczący ! Szanowni Państwo ! Myślę, że wszyscy możemy się zgodzić co do tego, że województwo śląskie jest w punkcie zwrotnym w kwestii transformacji, a kluczowym dla sprawiedliwej transformacji jest postawienie, po pierwsze w centrum mieszkańców województwa, a po drugie to, aby oprócz przedsięwzięcia wszelkie związane z transformacją na dbałości o klimat, na rzetelnie ugruntowanych badaniach, na wiedzy naukowej i traktowanie inwestycji jako inwestycji długoterminowych, które docelowo zmieniają tkankę przemysłową regionu w roku 2030 i dalej. Stąd ogromnym zagrożeniem i błędem uważam jest, że Polska jako kraj jedyny w Unii Europejskiej nie zobowiązała się do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 roku. Koszty zaniechania zgody na taką neutralność będą wszelakie, środowiskowe, zdrowotne, ale także finansowe, ponieważ uniemożliwią otrzymanie dodatkowej puli pieniędzy ze środków Unii Europejskiej. Myślę, że korzystając z tego, że Państwo mają tak doskonały kontakt z Premierem Morawieckim, może warto jednak przekazać informację o tym, że neutralność klimatyczna roku 2050, to jest także kwestia przyszłości województwa śląskiego. Co do samej prezentacji, rzeczywiście była bardzo ciekawa, natomiast mam kilka pytań szczegółowych, bo pewnie co do haseł, czy założeń wszyscy możemy się zgodzić. Jeśli wykażę się u Państwa jakąś niewiedzą, to oczywiście bardzo proszę o sprostowanie, natomiast szczegóły bardzo mnie interesują. Po pierwsze kwestia wyludniania się województwa. Procesy migracyjne sprawiają, że województwo starzeje się, że młodzi ludzie nie chcą tutaj zakładać rodzin, uczyć się, rozwijać. I chciałabym poznać szczegółowe rozwiązania i kwestie finansowania, jakie Państwo przewidują oraz wskaźniki skuteczności programów, które Państwo prezentują jeśli chodzi o to w jaki sposób tą depopulację województwa śląskiego zatrzymać, w jaki sposób nasze województwo uatrakcyjnić dla młodych ludzi, bo jednak przyszłością oczywiście będzie z różnych względów to żeby jak najwięcej młodych osób w województwie śląskim zatrzymać. Bardzo ciekawie wyglądają kwestie dotyczące gospodarki w obiegu zamkniętym, ale także efektywności energetycznej OZE, czyli budowania instalacji na terenach pogórnicych. I stąd moje pytanie jakie dokładnie programy, jakie projekty, na jakie odnawialne źródła energii chcą Państwo stawiać i w jakich regionach, ewentualnie jaki wolumen energii Państwo przewidują, że będzie w związku z tymi instalacjami energetycznymi dostarczony ? Czy też przewidują Państwo jakiś ... jakie konkretnie finansowanie na organizację i na budowę takich instalacji OZE ? Bardzo ważnym elementem, który Państwo poruszaliście, z czym się oczywiście w pełni zgadzam, to jest walka ze smogiem w województwie śląskim. Wiemy, że ten program rządowy *Stop Smog* w różnym stopniu jest wykorzystywany, w mniejszym albo większym. Często samorzady jednak o wiele lepiej realizują programy przeciwdziałania

smogowi, termomodernizacji, czy wymiany piecy. Ale moje pytanie brzmi jakie finansowanie i też jakie wskaźniki, tzn. do kiedy Państwo szacują, że wszystkie stare piece zostaną wymienione? I albo będzie to przyłączenie do ciepła systemowego, albo odnawialne źródło energii, albo nowoczesnej klasy ogrzewanie. I kwestia modernizacji, kiedy jest taki okres, że Państwo uznają, że tak, spełniliśmy takie zobowiązanie, że wszystkie stare piece, że termomodernizacja została dokonana i jakie są to koszty, bo wskaźnik jakości powietrza będzie ważny jeśli chodzi o kwestie tego czy rzeczywiście ten program jest w pełni realizowany. Jak Państwo pewnie wiecie, tutaj tylko tak się przytoczę liczbami, że średnia wieku górników w Polsce, tutaj na Śląsku właściwie, to jest około 39 lat. Stąd moje pytanie, jak Państwo szacujecie grupę tych osób ? To znaczy część górników z tych 50 tys., którzy obecnie pracują w wydobywaniu węgla kamiennego w województwie śląskim, będzie przechodziła na emerytury, pomostowe, wcześniejsze, osłony socjalne. Państwo zapowiadają w programie wsparcie osób, które będą chciały się przekwalifikować, stąd pytanie, jak Państwo szacujecie tą grupę osób ? Jakie konkretnie programy, w jakie konkretnie branże będą Państwo chcieli zainteresować te młode osoby w przekwalifikowaniu ? Kwestia wykluczenia społecznego, również bardzo ważna i tutaj wspieram głos Pani Radnej, to jednak rzeczywiście kobiety najczęściej mają problem ze znalezieniem pracy, ich aktywność zawodowa jest dość niska z różnych powodów. Epidemia także mocno pokazała, że ten okres lockdownu bardzo mocno uderzył szczególnie w kobiety, które są albo na umowach cywilnoprawnych, albo łatwiej jest je zwolnić, albo niżej zarabiają niż mężczyźni, stąd też pytanie o konkretne programy wsparcia i finansowania właśnie na rzecz aktywizacji zawodowej kobiet. Bardzo ciekawe też brzmią programy dotyczące inwestycji, badań i rozwój w małe i średnie przedsiębiorstwa. Chciałam spytać o branżę okołogórnictwa, bo jak wiemy, na jeden etat w górnictwie przypada około 1,2÷1,4 etatu w firmach okołogórnictwa. Jakie konkretnie programy, ich finansowanie, jakie narzędzia Państwo skierują do firm okołogórnictwa albo żeby je przebranżowić, albo docelowo znaleźć inne miejsca pracy dla ich pracowników ? Też jakie regiony są jeśli chodzi o województwo śląskie najbardziej narażone na problem likwidacji albo przebranżowienia firm okołogórnictwa i z kim Państwo na ten temat rozmawialiście ? I oczywiście kwestia finansowania i rozłożenia w perspektywie czasowej jak taki harmonogram wsparcia albo przebranżowienia Państwo widziecie ? Kwestia kobiet oczywiście już była. I chyba rzecz taka dość ważna, to znaczy narzędzia oceny jakościowej, które pokażą nam w jaki sposób program został zrealizowany, tzn. przy każdym priorytecie, który Państwo będą realizować musimy mieć jakieś wskaźniki skuteczności. Wydawanie pieniędzy nie jest skutecznością, skutecznością jest to, w jaki sposób efektywnie te pieniądze wydać, stąd pytanie o wskaźniki monitorujące, kto będzie kontrolował skuteczność zainwestowanych pieniędzy, czy też z realizacji wszystkich poszczególnych filarów, czy programów funduszu transformacji ? Chyba na razie

to wszystko, czyli pytań jest bardzo dużo szczegółowych, pewnie większość będziemy też, mam nadzieję, że będziemy jako posłowie i posłanki zapraszani na komisję, która zajmie się transformacją, pewnie też możemy pomóc w realizacji, wesprzeć pomysłami, więc oczywiście służymy w tym aspekcie wsparciem. Jest to temat, który chyba wszystkim leży bardzo mocno na sercu. Dziękuję bardzo !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję Pani Poseł ! Poproszę w kolejności ustaleń, w kolejności zgłoszeń tych telefonicznych, Pan Poseł Mirosław Suchoń, bardzo proszę !

- **Pan Mirosław Suchoń, poseł na Sejm RP** – bardzo dziękuję ! Panie Przewodniczący ! Panie Marszałku ! Szanowni Państwo Radni ! Drodzy Goście ! Oczywiście ta transformacja energetyczna, ona trwa także w naszym regionie od wielu, wielu lat. Mam wrażenie, że gdyby nie ostatnie lata, które stanowiły takie *zawracanie kijem Wisły*, czyli dosyć duże środki wpompowane w utrzymanie całego sektora, być może część przynajmniej z tych środków mogłaby już służyć tej transformacji i ten problem, z którym mamy do czynienia i musimy się zmierzyć on byłby mniejszy. Ale oczywiście te środki to jest zarówno szansa, jak i wyzwanie, bo z jednej strony to o czym mówił Pan Marszałek, czyli nowoczesny przemysł niskoemisyjny, myślę, że jesteśmy jeszcze w takim momencie, gdzie odpowiednie ulokowanie ...[chwilowe zakłócenie wypowiedzi]... Dziękuję bardzo ! Tutaj ktoś się włączył ... ale wykorzystanie tego potencjału i dołączenie do tego światowego wyścigu może przynieść bardzo duże korzyści, zarówno przedsiębiorcom, całemu regionowi, ale również ludziom, którzy będą pracowali w tych nowych przemysłach. I już tutaj na początku pojawiają się pytania, ponieważ taka transformacja była prowadzona w wielu miejscach w Europie, ale również na świecie. Pan Marszałek już o tym wspominał, ale ja chciałem zapytać czy to będzie pogłębiona analiza, ponieważ odniosłem takie wrażenie, że tutaj Pan Marszałek postawił kropkę, czyli niektóre rzeczy się udały, inne się nie udały. Natomiast pytanie, czy tutaj Województwo będzie wykorzystywało tę wiedzę, czy ta wiedza zwłaszcza ukryta o powodach, dla których pewne programy się nie powiodły, ona będzie bardziej dogłębnie analizowana niż tylko i wyłącznie na takich powiedziałbym oficjalnych spotkaniach, które odbyły się już do tej pory ? Jednym słowem, czy te analizy będą pogłębione ? I drugie pytanie w tej części wstępnej do Pana Marszałka pozwolę sobie skierować, ponieważ był Pan uprzejmy stwierdzić, że Minister wie więcej w zakresie neutralności klimatycznej niż pełnomocnik, w związku z tym, Panie Marszałku, myślę, że dzisiaj najważniejsze pytanie, czyli czy będzie ta deklaracja osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 roku, bo wszyscy zdajemy sobie sprawę, że jednak od tego zależy to, czy to będzie pełna pula środków, czy też jej nie będzie, co oczywiście będzie miało znaczenie jeżeli chodzi o wygenerowanie wystarczająco silnego impulsu, żeby stał się znaczącym mechanizmem rozwoju naszego regionu. Zwróciłem uwagę podczas prezentacji na cele strategiczne. Jednym z tych

najważniejszych jest silna lokalna przedsiębiorczość. I chciałem prosić tutaj o przybliżenie tego obszaru. Otóż wydaje się, że gdy mówimy o silnej lokalnej przedsiębiorczości, to te działania powinny być ukierunkowane na tworzenie takiego łańcucha powiązań, gdzie wszystkie albo większość działań będzie realizowana przez firmy w regionie, czyli zarówno badania i rozwój, produkcja, dystrybucja, marketing, czy usługi finansowe. Ta wartość dodana wtedy będzie generowana tutaj w regionie. Oczywiście są to w związku z tym miejsca wysoko płatne, wymagające odpowiednich kwalifikacji i to oczywiście może przyczynić się do osiągnięcia bardzo silnego efektu synergii. Ale pytanie, jakie będą te, czy w ogóle przewidują Państwo, a jeżeli tak, to jakie będą te impulsy, które mają sprawić, że w ten proces będą zaangażowane w większości tutaj nasze regionalne firmy tak, żeby nie sprowadzało się to do powstania montowni w zakresie nowoczesnego przemysłu, a jednak obejmowało ten łańcuch od początku, od badań, od rozwoju, aż po te wszystkie usługi, które są wokół. Chciałem również prosić o wyjaśnienie kwestii szkolnictwa. To jest niezwykle ważne w naszym regionie, potrzebujemy tego przebranżowienia, potrzebujemy wysokiej klasy specjalistów. Ja mam wrażenie, że to troszeczkę stoi w sprzeczności z tym co mówi dzisiaj Ministerstwo Edukacji, czyli takim powrotem i położeniem nacisku na kwestie ideologiczne, a nie nauki praktycznej. W związku z tym pytanie w jaki sposób tutaj ten obszar szkolnictwa, który jest niezwykle ważny z punktu widzenia rozwoju technologii i nowoczesnych przemysłów, zostanie rozwiązany i właśnie jakie finansowanie na to szkolnictwo, jakie będą kierunki wsparcia ? I też chciałem prosić o kwestie tych mierników. Bardzo zainteresowała mnie kwestia jakości powietrza, o tym mówiła Szanowna Pani Posłanka Rosa, więc ja tylko dopytam o kwestie energetycznego wykorzystania odpadów. Otóż mamy problem generalnie z tym, że kwestia tego energetycznego wykorzystania odpadów nie jest rozwiązywana na poziomie krajowym, w związku z tym jak tutaj można to odnieść do choćby planów Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, czy też innych miejsc, w których takie pomysły są generowane ? Czy to Państwo zamierzają, czy to Urząd zamierza wziąć w jakiś sposób pod swoją, nazwę to *kuratę* i czy to będzie jakaś część tej gospodarki zamkniętej, o obiegu zamkniętym ? Czy tutaj ... jakie jednym słowem kierunki będzie to przybierało ? Chciałem również prosić o wyjaśnienie tego kierunku dotyczącego podziału środków instytucji zarządzającej. Czy to jest tak, że te koperty regionalne, gdyby rzeczywiście był taki mechanizm, one będą zawierały całość środków otrzymanych z Unii Europejskiej, a koperta krajowa będzie dodatkową pulą przez rząd niejako, czy na poziomie budżetu krajowego, określoną, czy też to będzie podział środków z Unii Europejskiej, czyli Województwo straci na tym, że pojawi się koperta krajowa ? To jest bardzo ważne pytanie, ponieważ może chodzić o niebagatelne środki. Jeżeli powstanie ta koperta krajowa, która zabierze część środków z Unii Europejskiej, a nie będzie to wkład własny z budżetu krajowego, to oczywiście to będzie niższa kwota do rozdysponowania w naszym województwie. I drugie pytanie, które się wiąże z tym obszarem. Jeżeli dołączą

kolejne województwa, a wiemy, że rząd prowadzi rozmowy, żeby dołączyć na przykład województwo małopolskie, czy tutaj będzie to oznaczało obniżenie tych środków właśnie dla województwa śląskiego ? Jesteśmy na etapie programowania i konsultacji, ale myślę, że musi się pojawić kwestia podziału tych środków, bo oczywiście to programowanie musi być transparentne i uwzględniać cały region, ale również na etapie programowania powinniśmy mieć wiedzę na temat tego w jaki sposób będzie realizowany dobór projektów, w jaki sposób będą rozdzielone środki. I prosiłbym właśnie o wyjaśnienie i przybliżenie, jak tutaj Zarząd planuje to rozwiązać, czy to będzie transparentny system, w oparciu o jakie wskaźniki, o jakie kryteria i w jaki sposób będzie to dystrybuowane ? Ponieważ jestem z subregionu południowego, gdzie mamy zarówno ziemię pszczyńską i część Śląska Cieszyńskiego, który jest powiedziałbym bezpośrednio zaangażowany w ten obszar górniczy, ale są też czy powiat bielski z Czechowicami-Dziedzicami, gdzie mamy *Silesię*, ale są też takie miejsca, które pośrednio są związane. W jaki sposób będzie właśnie czy Bielsko-Biała, powiat bielski, a nawet Żywiecczyzna, w jaki sposób te środki będą dzielone pomiędzy właśnie te regiony bardziej i takie [wyraz niezrozumiały] jeżeli chodzi o przemysł wydobywczy, a te pozostałe ? Myślę, że na ten ... Aha, jeszcze jedno pytanie. Mamy do czynienia tutaj z branżą, która wyspecjalizowała się w górnictwie, ale może stanowić bardzo istotny element jakby eksportu w zakresie wydobywczym. Czy tutaj Zarząd Województwa prowadzi jakieś rozmowy z rządem w zakresie wzmocnienia tego potencjału naszych firm, które stanowią sektor okołowydobywczy, produkują maszyny, urządzenia, tak żeby stał się to też jeden z elementów takiego silnego eksportu, czyli nowoczesne technologie wydobywcze. Czy tutaj jakiegokolwiek prace w ramach również tej transformacji będą prowadzone ? Dziękuję bardzo !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję ! I taka kwestia organizacyjna. Tak jak powiedziałem wcześniej, jeszcze w kolejności ustaleń tych wcześniejszych, to będzie Pan Michał Gramatyka, Pan Łukasz Kohut, Pan Jerzy Polaczek, a potem będzie lista Pana Przewodniczącego Mazura. I tu będę prosił, żeby Pan Mazur jakby wskazywał kolejność wystąpień, bo byłoby mi trudno te 13 osób jakoś różnicować, ale w tej chwili jeszcze realizujemy listę, która była uzgodniona wcześniej przed sesją, więc zapraszam Pana Posła Michała Gramatykę. Bardzo proszę !
- **Pan Michał Gramatyka, poseł na Sejm RP** – dzień dobry Panie Przewodniczący ! Dzień dobry Państwu ! Serdecznie wszystkich witam, ze szczególnym uwzględnieniem Pana Marszałka Województwa Śląskiego. Ja z dużą radością wysłuchałem tej informacji, którą przekazał Pan Marszałek, że to zdanie Ministra Klimatu, czyli Pana dr Michała Kurtyki przeważało i Polska jednak ogłosi w 2050 roku neutralność klimatyczną, czyli nasza gospodarka stanie się zeroemisyjna do 2050 roku. Ale chciałem spytać, czy jest to oficjalna

informacja, czy jest tylko taka informacja podana na zasadzie, że dobrze by było gdyby tak się stało ? Dlatego, że ta rozbieżność stanowisk w rządzie jest bardzo wyraźna, a Pan Minister Naimski to nie jest jakiś tam minister, tylko to jest osoba, która w rządzie odpowiada za całą strategiczną infrastrukturę energetyczną, więc głęboko wierzę, że ma w tym zakresie dużo do powiedzenia. Drugie moje pytanie dotyczy udziału członków Zarządu Województwa Śląskiego w procesach negocjacyjnych, które odbywały się na poziomie Komisji Europejskiej, na poziomie Komitetu Regionów, na poziomie dyrekcji generalnych. Będę bardzo wdzięczny jeżeli przekażą Państwo informacje w ilu tego typu spotkaniach wzięli Państwo udział ? Ile z tych spotkań to były spotkania otwarte, spotkania plenarne, takie, które miały na celu budowanie zrębów tego Transition Fund. Warto przypomnieć, że województwo śląskie ma tutaj dosyć duże zasługi dlatego, że ten fundusz jeszcze wcześniej, kiedy inaczej się nazywał, był m.in. bardzo mocno promowany przez członków poprzedniego Zarządu Województwa Śląskiego i wtedy w co najmniej kilku takich spotkaniach braliśmy udział. Nagrania z tych spotkań są zresztą publicznie dostępne na stronach Parlamentu Europejskiego. To drugie moje pytanie. Trzecie moje pytanie jest w pewnym sensie zbieżne z pytaniem Pana Posła Suchonia, mianowicie rad byłbym poznać pełną ścieżkę decyzyjną dla przyznawania finansowania takich projektów, jakie to będą kryteria, w oparciu o jakie wartości te kryteria będą badane, kto będzie dokonywał oceny, kto będzie tym ostatnim elementem przyznającym dofinansowanie dla projektu składających się na Fundusz Sprawiedliwej Transformacji ? A pozwolę sobie pytanie Pana Posła Suchonia uzupełnić jeszcze jedną sugestią, jeszcze jednym pytaniem – czy w tej ścieżce decyzyjnej dla wyłaniania projektów, które będą finansowane w ramach Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, zostanie uwzględniona Górnśląsko-Zagłębiowska Metropolia, ten jedyny w Polsce niejako poziom samorządu lokalnego, który jest pomiędzy poziomem powiatowym, a poziomem wojewódzkim ? Jestem głęboko przekonany, że uwzględnienie Górnśląsko-Zagłębiowskiej Metropolii w tej ścieżce decyzyjnej, byłoby tylko z korzyścią dla Województwa Śląskiego i dla odpowiedniego podziału środków z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Wracając do pytania pierwszego, byłbym też bardzo zobowiązany gdybym poznał informacje na temat, o jakiej kwocie mówimy ? Czy będzie to kwota pełna, czy będzie to kwota ta, którą zapowiadali Państwo w styczniu, czy będzie to kwota ta, którą Państwo zapowiadali podczas kampanii wyborczej ? Czy wreszcie będzie to kwota, o której ostatnio mówił Pan Minister Naimski, czyli kwota ograniczona o połowę ? Bardzo dziękuję ! Szczególnie dziękuję Panu Przewodniczącemu Kawulokowi za to, że doczekałem się wreszcie swojej kolejki w zabraniu głosu. Bardzo dziękuję !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardziej sprawiedliwej kolejki nie ma jak tutaj w kolejności zgłoszeń od kilku dni realizowanych. I w kolejności

właśnie tych zgłoszeń, które miały miejsce od kilku dni, Pan Poseł Łukasz Kohut. Zapraszam !

- **Pan Łukasz Kohut, poseł do Parlamentu Europejskiego** – dzień dobry ! Witam Państwa serdecznie ! Panie Marszałku ! Panie Przewodniczący ! Wysoki Sejmiku ! Ja chciałem tylko powiedzieć i chciałbym, żeby to wybrzmiało, że sam Fundusz Sprawiedliwej Transformacji, nad którym tutaj pracowaliśmy w Parlamencie Europejskim w Komisji Przemysłu Badań Naukowych i Energii, miał wynosić w sumie 44 mld euro. Taka była propozycja właśnie tej mojej komisji, propozycja Parlamentu Europejskiego. I z tego prawie 10 mld euro miało trafić na transformację Śląska i województwa śląskiego. Był tam taki zapis, że 27 % właśnie miało trafić do Polski, z tego większa część do województwa śląskiego, oczywiście gdyby Polska podpisała tę neutralność klimatyczną 2050 roku. Teraz mamy w sumie w skali całej Unii Europejskiej 17 mld euro, a dla województwa śląskiego 2 mld euro, jeżeli oczywiście podpiszemy neutralność klimatyczną. Mówi się, że ta ... nie mówi się tego wprost ze strony przedstawicieli rządu, że ta neutralność nie zostanie zaakceptowana. Oczywiście tam jest dwugłos. Ja kibicuję żeby tak było i żeby 2 mld euro wpłynęły. Natomiast jest to zdecydowanie mniej niż ten 10 mld euro, które miało być. Dlaczego tak się stało ? Co się co się stało w międzyczasie, że zamiast 10 mld dla województwa śląskiego, dla Śląska – bo w Unii Europejskiej jest duże zrozumienie dla naszego regionu dlatego, że ta transformacja jest dużym wyzwaniem – co się stało po drodze ? Niestety stało się tak, że Pan Premier Morawiecki – nie chcę być uszczypliwy, ale wybrany przecież z Katowic, nie walczył o te pieniądze w ramach spotkań Rady Europejskiej. O co walczył ? Walczył o ten brak zapisu powiązania funduszy europejskich z przestrzeganiem praworządności i można powiedzieć, że przegrał dwa razy, a najwięcej niestety przegrał Śląsk i województwo śląskie. Więc tyle z mojej strony, chciałem żeby ta wiedza do Państwa dotarła, żeby była przekazana, bo niestety w publicznych mediach tego nie usłyszycie. Pozdrawiam serdecznie z Brukseli i dziękuję serdecznie za głos !
- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękujemy ! Również pozdrawiamy Panie Pośle ! I w kolejności tutaj ustaleń wcześniejszych, Pan Poseł Jerzy Polaczek.
- **Pan Jerzy Polaczek, poseł na Sejm RP** – Panie Przewodniczący ! Panie Marszałku ! Panie, Panowie Radni ! Szanowni Panowie Posłowie ! Państwo pozwolicie, mogę zdjąć maskę na chwilę. Pierwsza najbardziej elementarna kwestia, która jest związana z tematyką dzisiejszej sesji, to kwestia Krajowego Planu Odbudowy i zwiększania odporności dokumentu, który jest konsultowany od lutego bieżącego roku, każdy może te uwagi wznosić, takie organy jak Sejmik, jak posłowie, jak radni. Ja oczywiście również jako parlamentarzysta śląski, wiceszef Komisji Infrastruktury pozwoliłem sobie również już w styczniu

inicjować taką korespondencję, która dotyczy tych wyzwań, przed którymi stoi nasz region, czy Polska w najbliższej perspektywie europejskiej i swoją wypowiedź dzisiaj chciałbym podzielić na te trzy elementy. Pierwsze to jest jakby przypomnienie tych ramowych kwestii związanych z algorytmem podziału środków, bo tak powinno to być podstawą, powiedziałbym taką merytoryczną, do wniosków. Po drugie, tutaj bym się również na chwilę skupił na tym Funduszu Sprawiedliwej Transformacji ...[chwilowe zakłócenie wypowiedzi]... Krajowym Planie Odbudowy. Jeśli w kilku zdaniach mógłbym powiedzieć o tym, jakie są te reguły dotyczące podziału środków w tym wymiarze minimalnym, które są związane z tymi kwotami, które zostały przeliczone i które również są w przestrzeni publicznej, to musiałbym tylko wspomnieć o tym, że województwo śląskie otrzyma najwyższą alokację środków ze wszystkich województw, to jest ponad 11,1 % całości, która jest dzielona algorytmem między programy regionalne, a to przekłada się na kwotę minimalną 2,365 mld euro. Oczywiście oprócz tego, mamy dodatkowe środki z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, gdzie procentowo Województwo Śląskie otrzyma nie mniej niż 53,7 % wszystkich środków z terenu całej Polski. Mówię o tym, na razie o tych kwotach minimalnych, a to się przekłada na sumę 2,066 mld euro, czyli tak jakby mówimy łącznie o tym, iż ta minimalna kwota z tych dwóch źródeł, wyjściowa, to jest 4,430 mld euro i to jest łącznie ponad 17,7 % licząc Fundusz Sprawiedliwej Transformacji oraz Program Regionalny. Mówimy tu o tych środkach, które nie obejmują tych rezerw, które rząd tutaj ma dodatkowo. I uwaga, myślę że ważna z punktu widzenia mieszkańca naszego regionu, która sprowadza się do konkluzji, iż województwo śląskie w przeliczeniu na jednego mieszkańca w tym programie, w tych kwotach wyjściowych ma największą alokację na mieszkańca ze wszystkich regionów w Polsce. Tak, że trudno by tutaj zgodzić się z jakimiś zarzutami, które formułuje na poziomie parlamentarnym np. opozycja, że państwo, Ministerstwo Rozwoju w szczególności, rząd nie zdaje sobie sprawy z tego jaki jest wysoki poziom tych potrzeb wojewódzkich, potrzeb rozwojowych województwa śląskiego i kosztów łagodzenia skutków transformacji energetycznej. Jak wiadomo te 75 %, które zostało na razie rozdysponowanych na programy regionalne, mamy obok tego te 7 mld euro rezerwy, które zostanie podzielone w taki sposób, iż tutaj będziemy prowadzili negocjacje kontraktów programowych i w tym będzie aktywny udział również Zarządu Województwa Śląskiego. Z satysfakcją odnotowuję te informacje, które prezentowali z upoważnienia Pana Marszałka przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego, dyrektorzy oraz sam Marszałek, Pan Wicemarszałek Kałuża. I oznacza to oczywiście, że te kwoty przedstawione minimalne i alokacje dla województwa śląskiego mają perspektywę znaczącego ich zwiększenia, ale po to aby to przeprowadzić w sposób skuteczny i prorozwojowy musimy tutaj uwzględnić konstruktywność, odpowiedzialność oraz dobre projekty, które będą tak jakby wkomponowane w te dodatkowe środki. Chciałbym tylko rekomendować tutaj Zarządowi Województwa Śląskiego, Paniom i Panom Radnym następujące, bym

powiedział tutaj, uwagi. Po pierwsze – myślę, że Ministerstwo Funduszy i Rozwoju Regionalnego będzie się kierowało w tym podziale środków takimi kwestiami jak dysproporcje rozwojowe, czy specyficzne potrzeby regionalne. To na Śląsku tak jakby jest to kwestia bym powiedział oczywista. Następnie skalą problemów, które będą zdefiniowane w obszarach strategicznej interwencji o znaczeniu krajowym, a tutaj również nasz region mieści się w tych ramach, przynajmniej ta część tutaj centralna, czy też inne takie uwarunkowania, jak miasta, które tracą swoje funkcje społeczno-gospodarcze, czy są obszarami zagrożonymi. To oczywiście kwestia jest szersza niż tylko punkt odniesienia w części naszego regionu. Istotnie jest również to, aby jakość planowanych przez samorządy przedsięwzięć, które będą przedmiotem negocjacji, była dobrze przygotowana i żeby ta koncentracja tematyczna była tutaj identyfikowana zgodnie z tymi celami Krajowego Programu Odbudowy. Ta alokacja zostanie, dodatkowa rezerwa dodana do tej pierwotnej, do poszczególnych programów najpóźniej przed przedłożeniem umowy partnerstwa to będzie rozpatrywane, myślę, że potem w stosunkowo nieodległym czasie przez Komitet Stały Rady Ministrów. Dlaczego ja o tym mówię? Dlatego, żeby również bardzo mocno tutaj podkreślić, że te środki nie będą dzielone równo, tylko będą podzielone sprawiedliwie w takich miejscach, w których ta ingerencja Państwa na te obszary zagrożone powinna w sposób jak najbardziej skuteczny odpowiadać na te potrzeby rozwojowe. I przechodząc teraz do drugiego elementu tej wypowiedzi, czyli tutaj niektórych uwag do Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji, bo ja tak identyfikuję tutaj ten wniosek o sesję nadzwyczajną, jaką złożył tutaj klub radnych opozycji z Platformy Obywatelskiej, myślę, że plan ten jest, po pierwsze, kontynuacją tego co zostało już wykreowane stosunkowo niedawno, jeszcze pod koniec poprzedniej perspektywy. Musimy oczywiście uwzględnić tutaj, że jesteśmy w nowej sytuacji po wyjściu Wielkiej Brytanii, czyli ta kwota wyjściowa minimalna jest na razie kwotowo mniejsza. Ona oczywiście będzie bardzo, że tak powiem, powiększona gdyby zsumować te środki z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji oraz Programu Regionalnego. I kolejna uwaga to taka, iż mówiłem o tym w jednym zdaniu chwilę wcześniej, że z kwoty Funduszu Sprawiedliwej Transformacji dla całej Polski nasz region otrzyma nie mniej jak 2,066 mld euro, co jest bym powiedział, kwotą tak jak powiedziałem wcześniej, ponad 53 %, prawie 54 % i również tutaj trzeba podkreślić to, że ten Fundusz Sprawiedliwej Transformacji w ramach województwa śląskiego jak sądzę będzie przede wszystkim wspierał te powiaty, które będą się zmagaly z problemami wynikłymi z wygaszania wydobycia węgla i oczywiście nie będzie ten fundusz rozdzielał, mówiąc kolokwialnie, środków dla wszystkich. Tak, że gdybym miał tutaj ze swojej strony, jako można powiedzieć sprawozdawca ustawy metropolitalnej w Sejmie, coś proponować jeśli chodzi o pewien model negocjacji, to myślę, że warto przede wszystkim w pozycji Zarządu Województwa Śląskiego i Sejmiku oczekiwać spójnych, kompleksowych proporcji ze strony tej organizacji jaką jest Związek

Metropolitalny w województwie śląskim, po to żeby po prostu nie negocjować z 41 gminami. Tam musi być również bardzo kompleksowa opinia, która powinna być włączona do tego procesu konsultacji i przede wszystkim później tak jakby w sposób oczywisty, powinna merytorycznie podlegać ocenie tutaj struktury Urzędu Marszałkowskiego i przede wszystkim Zarządu Województwa. I ostatnia kwestia to wspomniany tutaj dokument, który jest w konsultacjach, Krajowy Program Odbudowy i Zwiększania Odporności – to jest tak jakby przełożenie definicji europejskiej na ten dokument, który został wstępnie przyjęty w lutym bieżącego roku. To jest zupełnie nowy temat. Tutaj pojawił się on jako odpowiedź Komisji Europejskiej po wybuchu pandemii COVID-19 i ten dokument musi przygotować każdy kraj, aby uzyskać te środki z nowego funduszu, którego najważniejszym elementem jest to, iż Polska ma z niego zagwarantowane na razie nie mniej niż 24 mld euro dotacji i możliwość uzyskania dodatkowych pożyczek w wysokości chyba 36 mld euro – żeby Unia te środki pożyczkowe mogła pozyskać na rynkach i żeby to zrobić, wszystkie Państwa muszą ratyfikować ten dokument. Na razie według mojej wiedzy, zrobiło to 8 państw. Tutaj bym jako poseł zwrócił uwagę i zaapelował do posłanek i posłów Platformy Obywatelskiej, do radnych, koleżanek, kolegów z Platformy Obywatelskiej, aby w sposób spójny komunikować do opinii publicznej, bo ile ja pamiętam to na samym początku, po opublikowaniu tego dokumentu, były deklaracje wsparcia tego programu. Teraz są w sposób, uważam, niemądry formułowane tutaj wnioski, czy przekazywane komunikaty, że przeciwko temu Państwo będziecie głosowali, przeciwko i zwracam uwagę na to, że wszystkie Państwa Unii Europejskiej ten dokument muszą ratyfikować, żeby te środki przede wszystkim zewnętrzne, pożyczkowe, nie licząc tych 24 mld euro dotacji, mogły być pozyskane. Tak, że reasumując, bardzo tutaj dziękuję Zarządowi Województwa za tą aktywność na poziomie regionalnym, za kształtowanie jak sądzę bardzo w sposób rzeczowy praktyki, która jest związana z konsultowaniem tych najważniejszych dokumentów z partnerami zewnętrznymi. Zwróciłbym uwagę na to aby przede wszystkim w tych obszarach bardzo newralgicznych z punktu widzenia transformacji energetycznej regionu, gdzie te środki, jak sądzę, w sposób zdecydowanie większy będą przekazywane, żeby samorządy terytorialne, lokalne tworzyły również bardzo dobre i konstruktywne projekty, bo to będzie oceniane również indywidualnie. No i zachęcam tutaj również te struktury samorządowe, tutaj wspominałem o strukturze metropolitalnej, do tego aby były partnerem dla Zarządu Województwa Śląskiego i Urzędu Marszałkowskiego, żeby ostateczna opinia i to co będzie płynęło z naszego regionu było jak najbardziej dojrzałe i żeby stanowiło bardzo mocną podstawę do rozwoju tych obszarów, które są najbardziej, można powiedzieć, narażone na skutki tej transformacji energetycznej. I ostatnia uwaga, mówię to tutaj też jako osoba, która w Komisji Infrastruktury funkcjonuje od bardzo wielu lat, na przykład w sektorze kolejowym mamy bardzo ogromną lukę pokoleniową. Ostatnio była bardzo wyjątkowo ciekawa dyskusja na temat potrzeb rynku

zatrudnienia w sektorze kolejowym. I ten przykład niech będzie również pewnym kierunkiem myślenia i później decyzji Zarządu Województwa jeśli chodzi o włączenie w te dokumenty tych elementów, które są związane z udziałem szkół wyższych i kierunków kształcenia, czy wsparcia dodatkowo tych uczelni środkami, które będą płynąć z funduszy Unii Europejskiej. Dziękuję bardzo za uwagę i życzę, że tak powiem, tutaj bardzo ciekawej i owocnej dyskusji. Szkoda, bo mi się wydaje, że ta sesja nie jest związana z przyjęciem jakiegoś wyjściowego dokumentu, ale jak rozumiem, ta treść tego wniosku była taka jaką Pan Przewodniczący przedstawił. Też z punktu widzenia treści tego wniosku, z którym się zapoznałem, jednak jest troszkę absurdalne tak jakby krytykowanie komisji powołanej przez Sejmik w sytuacji takiej, w której w dniu złożenia wniosku ona jeszcze formalnie nie została powołana, funkcjonuje od dosłownie kilku tygodni. Tak, że to też proszę brać pod uwagę formułując tutaj, myślę bardzo w sposób bym powiedział mało treściwy, zarzuty pod adresem Zarządu Województwa. Dziękuję bardzo !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję Panie Pośle ! I w ten sposób jak gdyby wyczerpaliśmy listę chętnych do zabrania głosu ustaloną wcześniej, ponieważ jak wspomniałem, przed sesją o godzinie 11³⁰ otrzymałem kolejną listę tutaj przygotowaną przez Pana Przewodniczącego Mazura i byłoby z mojej strony bardzo trudno tutaj typować kolejność wystąpień, więc tak jak powiedziałem, bardzo proszę Panie Przewodniczący aby w tej chwili Pan, że tak powiem, wskazywał kolejność wystąpienia poszczególnych osób. Bardzo proszę !
- **radny Mirosław Mazur** – oczywiście, bardzo dziękuję Panie Przewodniczący. Proszę o głos Pana Posła Parlamentu, Pana Jana Olbrychta !
- **Pan Jan Olbrycht, poseł do Parlamentu Europejskiego** –...czy mnie widać w tej chwili ?...
- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – tak !...
- **Pan Jan Olbrycht, poseł do Parlamentu Europejskiego** –...bardzo dziękuję za zaproszenie ! Bardzo się cieszę, że mogę o tym porozmawiać i myślę każda możliwość obradowania na temat tak bardzo ważny jest tutaj korzystna, nawet jeżeli Państwo się wymieniacie uwagami krytycznymi co do terminu, kiedy komisja rozpoczyna pracę, kiedy będzie działała, kiedy nie. Ja z dużym zainteresowaniem słuchałem tego typu uwag, ale to dosyć charakterystyczny pejzaż polityczny jest żeby jakby wyraźnie jednak skrytykować kogoś, kto rzeczywiście chce jednak się zainteresować tym co się dzieje dalej. Jeżeli Państwo pozwolicie, ja chciałbym tylko dorzucić kilka rzeczy. Oczywiście nie wchodząc w szczegóły tego co się dzieje w tej chwili, ponieważ ja po prostu nie

jestem na co dzień obecny. Ja bym powiedział tak, że cała pierwsza część Państwa sesji jest bardzo ciekawa, bardzo interesująca, ale dla mnie, ona jakby obrazuje metodologię pracy – metodologię pracy i wcześniejszych działań i aktualnie podejmowanych i jakby sposobu podejścia do tematu, zarówno przez Zarząd Województwa, Urząd Marszałkowski, od kilku lat, który zresztą pokazuje na ile transformacja jest tutaj istotna, jak również przez firmę doradczą, która też ma bardzo określoną swoją metodologię. Ja muszę powiedzieć, że gdyby na tym miejscu, na którym ja tutaj siedzę, siedział mieszkaniec województwa śląskiego, to słuchając informacji na temat metodologicznych aspektów, to miałby pewne kłopoty ze zrozumieniem na czym to wszystko polega. Zresztą wszyscy my, którzy pracujemy w tym potrafimy się genialnie poruszać w sferze slangu takiego europejskiego, w związku z czym chciałem powiedzieć, że ta pierwsza część wyraźnie pokazuje metodologię. Ale to, co pojawiło się później, to są bardzo konkretne pytania i myślę, że one są ważne dla działania dalej komisji, która będzie się tym zajmowała. Mianowicie OK., z tej metodologii, z tych spotkań, z tych działań itd., co z tego wynika ? Jakie są na dziś bardzo konkretne propozycje, które będą przedłożone i które będą funkcjonowały ? Oczywiście to, o czym zresztą mówił przed chwilą mój Szanowny Przedmówca, zresztą mój kolega z wielu lat z działalności politycznej, Pan Poseł Polaczek, oczywiście trzeba analizować wszystko razem. Trzeba po pierwsze pokazać, na czym polega w ogóle tzw. Mechanizm Sprawiedliwej Transformacji, zresztą później Pan Marszałek mówił o tym, że tam nagle się pojawił ten filar 3. Przecież Mechanizm Sprawiedliwej Transformacji to jest to, co dla województwa śląskiego jest kluczowe i fundusz, ale również mechanizm, czyli ten 2 i 3 filar, to jest bardzo kluczowe. Pytanie jest jakiego typu działania będą przez Województwo preferowane w tym 2 i 3. Po drugie – ważna jest umowa partnerstwa, która dzisiaj jest negocjowana. Ja muszę powiedzieć, że w umowie partnerstwa jest dosyć widoczne, że po pierwsze zaskakująco dużo odłożono na tą rezerwę, kiedy zadziwienie jest nie tylko w Polsce wśród województw, ale również z tego co ja wiem jest w Komisji Europejskiej, jak w czasie negocjacji można odłożyć taką dużą kwotę do rozdzielenia, te słynne 7 mld. To naprawdę jest bardzo dużo, natomiast czym innym jest negocjowanie kształtów programów operacyjnych, a czym innym odłożenie takiej dużej kwoty. Ja tu się nie zgodzę z moim przedmówcą i kilkoma innymi mówcami, mianowicie ja mam głębokie wrażenie, że budując umowę partnerstwa de facto odliczono województwu śląskiemu to co może dostać z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Nie tylko zresztą województwu śląskiemu, również Dolnemu Śląskowi, również Wielkopolsce, czyli jakby *na dzień dobry* uznano, że Fundusz Sprawiedliwej Transformacji jest częścią takiego pakietu, kiedy moim zdaniem i tutaj by bardzo chciał wspierać Pana Marszałka o to, żeby walczyć o to, że Fundusz Sprawiedliwej Transformacji powinien być dodatkowy do działań jeżeli chodzi o umowę partnerską. Umowa partnerstwa powinna być w sposób właściwy skonstruowana. Właściwie to nie oznacza każdemu równo, ale oznacza tam, gdzie są największe potrzeby,

a potrzeby województwa śląskiego będą wyjątkowo duże, bo jesteśmy w przededniu ogromnej transformacji, w związku z czym moim zdaniem powinna być umowa partnerstwa bardzo silna, a dodatkowo do tego Fundusz Sprawiedliwej Transformacji, tym bardziej, że jest niepewny. W związku z czym, chciałbym to wyraźnie powiedzieć – to, że trzeba traktować razem, to tak, tylko, że to powinno być właśnie dodatkowo. Co do planu odbudowy Krajowego Planu Odbudowy, o czym Pan Poseł Polaczek mówił, to chciałem tylko sprostować – żadne Państwo jeszcze nie ma zatwierdzonego Krajowego Planu Odbudowy za to 19 ma przesłane już wstępne dokumenty do Komisji Europejskiej. Wśród tych 19. Polski nie ma, czyli Polska na dzisiaj nie przesłała żadnego dokumentu roboczego jeżeli chodzi o Krajowy Plan Odbudowy, w związku z czym, w stosunku do 19, to jest jednak trochę z opóźnieniem, mimo tego, że tzw. termin instruktażowy to jest koniec kwietnia. Im później się złoży ten plan, tym później ewentualnie będą pieniądze. I kończąc, jeszcze jedną rzecz z perspektywy europejskiej. Rzeczywiście pytania zadawane są tutaj istotne i to nie jest tylko i wyłącznie kwestia takiego politycznego ataku na rząd, czy na Pana Premiera, ale naprawdę jest to ważne z punktu widzenia planowania – z punktu planowania krajowego, czyli Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Naprawdę, planujący powinni wiedzieć czy mówimy o sumie 3,8 mld euro dla kraju, czy mówimy o sumie 4,4 mld euro z dodatkiem Funduszu Społecznego, czy Funduszu Rozwoju Regionalnego. To jest pierwsze pytanie. Po drugie – czy rzeczywiście będzie akceptacja neutralności klimatycznej. Ja bym na miejscu jednak Pana Marszałka nie mówił o tym, że jakiś Minister jest ważniejszy, jaki jest mniej ważny, bo to jest jednak z dwóch ministrów, w związku z tym, jeżeli jeden mówi, że zgadzamy się, a drugi nie, to ważne jest, żebyśmy wiedzieli, kto z nich tutaj jest bardziej bliski prawdy, bo tak naprawdę chodzi o sumę ogromną dla województwa śląskiego. Jeżeli będzie 50 %, to 50 % z czego ? Z 3,8, czy 50 % z 4,4 ? To też jest pytanie, na które powinniśmy bardzo dokładnie wiedzieć. Kolejny element i tu moim zdaniem jesteśmy w województwie śląskim, a nie jak słusznie zauważył Pan Marszałek, na Wiejskiej. Ja uważam, że powinno się walczyć o trzy województwa, nie o sześć, ponieważ chodzi o to, chodzi o województwa, w których następują zwolnienia, a w tamtym pozostałych trzech, jako żywo zwolnień nie będzie w najbliższym czasie, co oznacza, że w gruncie rzeczy, tych pieniędzy nie ma sensu dzielić na sześć, skoro one dzisiaj są na pewne określone działania. Myślę, że tutaj klub radnych Koalicji Obywatelskiej powinien bardzo wyraźnie wspierać Pana Marszałka w tym, że walczymy o to, żeby to jednak było na trzy regiony, a nie na sześć. Ja wiem, że sam się tu narażam posłom z mojej partii politycznej w Sejmie, którzy przecież także walczą o pieniądze. Tak, że chciałbym to wyraźnie powiedzieć, że dla planowania konkretnych działań, czyli inaczej mówiąc na proste pytanie, na co to właściwie pójdzie, jakiego typu działania będą realizowane, na to naprawdę jest potrzebna informacja, ile będzie tych pieniędzy, jak się to ma do umowy partnerstwa i jak się to ma do Krajowego Planu Odbudowy, który będzie musiał być w najbliższym

czasie realizowany ? Ja myślę, że tutaj jest naprawdę potrzebne zjednoczenie wszelkich sił. Kolory polityczne pod tytułem wzajemne uszczypliwości są czymś naturalnym, ale wydaje mi się, że powinniśmy wszyscy walczyć, żeby dla naszego województwa pieniędzy było jak najwięcej. Dziękuję bardzo !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję Panie Pośle ! Proszę Panie Przewodniczący, kolejną osobę.

- **radny Mirosław Mazur** – bardzo proszę o głos Panią Senator Halinę Biedę.

- **Pani Halina Bieda, Senator RP** – dziękuję bardzo ! ... Nie wiem, czy mnie widać i słyszać ? ... Ja powiem tak. Bardzo się cieszę, że ta sesja się odbyła. Po moim przedmówcy, to w zasadzie chciałam tylko zaapelować o to, abyśmy rzeczywiście mogli w tych pracach, czy konsultacjach uczestniczyć. W Senacie, jak Pan Marszałek wie i Pan Przewodniczący, mamy Zespół ds. Rozwoju Województwa Śląskiego, składający się z 13 senatorów i z mojego rozeznania wynika, że tak naprawdę chyba nikt z nas nie uczestniczył w żadnego rodzaju ani spotkaniach, ani konsultacjach. To co przed chwilą powiedział Pan Poseł Olbrycht, to jest bardzo ważne abyśmy razem o tym rozmawiali, wiedzieli, bo ja myślę, że często jakieś uszczypliwości, o których też tutaj była mowa, one wynikają przede wszystkim z niewiedzy, ponieważ i radni Koalicji z tego, co dopytywałam, też nie uczestniczyli w tych konsultacjach, mimo, że było ich, przynajmniej z tej pierwszej części prezentacyjnej wynikało, że było ich dosyć sporo i nie uczestniczyliśmy. A myślę, że nasze doświadczenie, wiedza i też chęć tego, aby nasze województwo rzeczywiście pozyskało dużo tych środków i wydało je sensownie jest bardzo ważne, stąd apeluję, abyśmy mogli w tym uczestniczyć. Wydaje mi się, że niczego złego nie ma w tym, że prosimy o takie informacje, że oczekujemy takich informacji i że chcemy w tych rozmowach i konsultacjach uczestniczyć, bo też jesteśmy mieszkańcami tego województwa i myślę, że zależy nam na jego rozwoju. Tak, że taki mój apel. Wiem, że Pan Przewodniczący Mazur zgłaszał taką prośbę żebyśmy te materiały z części pierwszej też mogli otrzymać. No i liczymy, że jest to pierwszy taki przykład i pierwsze działanie, że jesteśmy tutaj wszyscy razem i myślę, że deklarujemy, dopominamy się i oczekujemy abyśmy rzeczywiście mieli tą wiedzę i uczestniczyli w dalszych działaniach. Dziękuję !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję Pani Senator ! Oczywiście liczebność tej komisji powołanej na poprzedniej sesji chyba gwarantuje tego typu informacje i bardzo dziękuję. Proszę Panie Przewodniczący !

- **radny Mirosław Mazur** – poproszę o głos Pana Posła już będącego na sali, Pana Wojciecha Saługę.

- **Pan Wojciech Saluga, poseł na Sejm RP** – nie wiem Panie Przewodniczący komu dziękować za głos, ale dziękuję ! Pan Marszałek Chełstowski prosił żeby nie było polityki, a merytoryka, natomiast Pan Poseł Polaczek trochę tej polityki niestety wprowadził. No nie mamy złudzeń, że w poprzednim RPO było więcej, a teraz jest mniej. I chociażby Pan tu nie wiem jakie czary opowiadał, to 2,36 na razie przyznane województwu śląskiemu, a 3,47 to jest ponad miliard euro mniej i słusznie tu padają uwagi, że Fundusz Sprawiedliwej Transformacji to jest coś ekstra. Nie zamiast środków RPO, ale ekstra pieniądze, które tu do województwa śląskiego powinny trafiać z powodu tego, że to my przechodzimy już, a będziemy w najbliższych czasach przechodzić jeszcze większą transformację energetyczną. Sesja moim zdaniem bardzo potrzebna. Te wszystkie pytania, które tu padły, świadczą o tym, że my radni Sejmiku, posłowie, mamy absolutnie deficyt wiedzy. Wyobrażam sobie, jaki społeczeństwo ma ten deficyt, a dyskusja w mediach się toczy, więc dobrze w taką wiedzę być wyposażonym. Sam Pan Adam Drobnik powiedział, że trzeba uporządkować pewien przepływ informacji i uporządkować to, co komunikuje rząd, komunikuje samorząd, więc sesja jak najbardziej potrzebna. Te wyzwania oczywiście i tu też takie pytania padały, też mam pytania i w takiej dyskusji chcielibyśmy uczestniczyć – te wyzwania są znacznie większe niż tylko ten Fundusz Sprawiedliwej Transformacji, o którym dzisiaj mowa na sesji. Transformacja górnictwa, energetyki, tego co się wydarzy na Śląsku, to znacznie większe pieniądze i znacznie poważniejsze procesy niż tylko te, które w tych prezentacjach ... bardzo dobrych tu chcę podkreślić, bardzo dobrych, bardzo nam potrzebnych, przydatnych, zostały przedstawione. Jeżeli za tym stoją wydziały Urzędu Marszałkowskiego, wiem jak pracują, to jestem spokojny o to, że ten program zostanie przygotowany. Aczkolwiek dzisiaj poznaliśmy założenia, poznaliśmy technalia, trochę mało było o tym, jakie projekty możliwe będą do realizacji, więc o czym będziemy pewnie, jak będzie program, będziemy wiedzieć, ale już dzisiaj warto o tych projektach dyskutować, bo już pierwsze były zgłaszane w roku 2018. Jedną z ważniejszych kwestii, która tu została poruszona, o której i w prezentacji i mówił o tym Pan Marszałek, to kto będzie zarządzał tymi środkami ? Myślę, że tą sprawą honoru – tu się zwracam do Pana Posła Polaczka, jako tu, że siedzi na sali – ale myślę sprawą honoru wszystkich posłów województwa śląskiego byłoby to, żeby ten fundusz nam przynależny, był zarządzany z poziomu Samorządu Województwa Śląskiego. I tu deklaruje nasze pełne wsparcie wszędzie tam, gdzie to tylko będzie możliwe, żeby to Urząd Marszałkowski był tą instytucją zarządzającą. Tu Pan Marszałek powiedział ważne słowa, że nikt, żeby nam nie pisał tego programu poza jakby, poza nami. I tu pytanie, tak, ponieważ słyszymy też z przecieków prasowych, tam za ścianą trwają rozmowy górników, związkowców z Ministerstwem Aktywów Państwowych na temat umowy społecznej i z tych rozmów przeciekają do nas informacje, że to tam się toczy dyskusja na temat Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, że tam się pojawiają projekty, tam się pojawiają zapisy, że

Marszałek się na coś ma zgodzić, Marszałek coś ma uwzględnić. No też byśmy chcieli wspierać Pana Marszałka w tym, żeby to tu właśnie w województwie śląskim, Urząd Marszałkowski żeby to koordynował, żeby pisane były te projekty. Rząd ma pokusę centralizacji, to widzimy już właśnie jak się pierwsze rozmowy zaczęły, gdy jeszcze ja byłem marszałkiem, to my swoje projekty, już rząd swoje. Dzisiaj widzimy, że rząd nie jest gotowy na to, żeby przekazać te zadania Urzędowi Marszałkowskiemu. Obcinane RPO, jakaś rezerwa, jakieś zaufanie do samorządu dzisiaj ze strony rządzących zmałało. Dbajmy o to, żebyśmy my tu decydowali o rzeczach, które są dla nas najważniejsze, żeby to stąd wychodziły inicjatywy, pomysły i projekty, żebyśmy to my zarządzali tymi środkami. Dziękuję bardzo !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję Panie Pośle ! Proszę Panie Przewodniczący...

- **radny Mirosław Mazur** – Pan Poseł Krzysztof Gadowski !

- **Pan Krzysztof Gadowski, poseł na Sejm RP** – Szanowny Panie Marszałku ! Panie Przewodniczący ! Szanowni Państwo ! Rozmawiamy dzisiaj o bardzo ważnym elemencie tej naszej transformacji, o Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Mówimy o tym, że słyszeliśmy z ust Pani Dyrektor, jak i Pana Marszałka, że to są środki na likwidację skutków, negatywnych skutków transformacji. Taka jest tego formuła. Druga formuła mówi wyraźnie o tym, że ten program powinien być szeroko konsultowany. To skoro mówimy o skutkach transformacji, to przepraszam Państwa, ja nie słyszałem, jakie mamy rzeczywiście te skutki transformacji. Ile osób straci pracę, jakie kopalnie, czy elektrownie będą w przeciągu tych 10 lat do 2030 roku likwidowane ? Ani jedno słowo tutaj z tej trybuny nie padło, ani Pan Marszałek, ani Pani Dyrektor, no bo coś chcemy naprawiać, chcemy spisywać konkretne projekty. Proszę mi powiedzieć, ile w przyszłym roku straci pracę mieszkańców Śląska w tej elektroenergetyce związanej z górnictwem i związanej z energetyką, no i w oczywiście branży okołogórnicznej, bo tego żeśmy dzisiaj nie słyszeli. Co prawda króciutko gdzieś było wspomnienie przedstawicieli *PwC*, które wskazało tylko elementy i liczby, które się pojawiły, ale my dzisiaj nic nie mówimy. To co my chcemy naprawiać ? Gdzie te środki finansowe chcemy kierować ? Do kogo ? Do jakich branż ? Gdzie będziemy szukać dodatkowe miejsca pracy dla tych ludzi ? Tego dzisiaj na tej sesji nie było. Tutaj z tego miejsca oczywiście pada pytanie i słuszne z tego miejsca, jak i Pan Europeoseł Olbrycht pytał, mamy sześć regionów, ale z rozdania tylko rządowego, ale generalnie to trzy regiony węglowe zostały zapisane w rozporządzeniu – Śląskie, Dolnośląskie i Wielkopolska Wschodnia. Jeśli porównamy te regiony, to rzeczywiście to Śląskie jest najważniejsze. Jeżeli do tego dodamy nawet Lubelskie, dodamy Małopolskie, dodamy do tego Łódzkie, to my w tej transformacji najwięcej będziemy tracili. I to nie jest łaska,

że my połowę tych środków otrzymujemy. Tyle środków, ile tamte regiony mają otrzymywać od 500 do 300 mln euro powinny być skierowane do jednego, naszego subregionu. I ja powiem szczerze, że dzisiaj dobrze, że ta sesja jest. Dobrze, że ta dyskusja jest. Mam nadzieję, że ta dyskusja pójdzie jeszcze dalej, może nie dzisiaj, ale w kolejnych spotkaniach, bo ja bym chciał Panie Marszałku usłyszeć, jak to będzie, jakie będą skutki likwidacji w poszczególnych naszych subregionach na Śląsku ? Co my tam zaoferujemy ? W jakim kierunku idziemy ? Bo oczywiście, ten plan terenowej transformacji, sprawiedliwej, ma oczywiście swoje ramie w formie dokumentu, który przedstawimy Unii Europejskiej. On jest wyraźnie określony, strona po stronie, ilość znaków na tej stronie, to jest wyraźnie określone. Taki dokument *Terenowego Planu Sprawiedliwej Transformacji* z poszczególnych regionów ma taką samą pojemność, a porównajmy województwo śląskie z województwem wielkopolskim. Oni zapiszą w tylu samych znakach swój program. My zapiszemy w tylu samych znakach powiedzmy sobie, można by powiedzieć powinniśmy napisać siedem programów. Dlatego moje pytanie do Pana Marszałka: czy oprócz tego rzeczywiście dokumentu stricte pod dyktando Unii Europejskiej w zakresie, który tam jest wpisany w takich rygorach jaki został przedstawiony w rozporządzeniu, czy my będziemy mieli jeszcze inny dokument, nie wiem, jakąś taką propozycję, czy swoją koncepcję tej transformacji bardziej rozpisaną, bardziej merytoryczną, dostępną dla poszczególnych regionów naszego Województwa ? Tych siedmiu ! Bo przecież o to nam chodzi. Im bardziej dokładne, im bardziej precyzyjna diagnoza, tym bardziej powinniśmy to lekarstwo zastosować, którym są m.in te środki. W sumie jak popatrzymy, no to bardzo mało, jeśli nie daj Boże jeszcze stracimy połowę, to powiem szczerze tak, to jest około 5 mld zł byśmy mieli, gdy stracimy. To reforma związana z likwidacją do tej pory ośmiu kopalń i miejsc pracy, które zginęły, zniknęły w ostatniej kadencji przy likwidacji kopalń przez rząd Prawa i Sprawiedliwości wprowadzonej, to kosztowała 10 mld zł i to w ścisłej rozciągłości cyfrowej – w środkach na odprawę, na likwidację fizyczną tych kopalń, mimo, że one dzisiaj jeszcze nie zostały zlikwidowane. Pokazuję tu skalę tego zjawiska. I kolejne pytanie. Panie Marszałku ! Te środki rzeczywiście będą tam skierowane, gdzie będziemy likwidować kopalnie, gdzie te miejsca pracy będą spadać, ale np. słyszymy, że w województwie śląskim będą budowane dwie kopalnie. Może Pan byłby w stanie to potwierdzić jako gospodarz województwa śląskiego ? Mamy informacje, że będzie budowana kopalnia w Mysłowicach, że będzie w Orzeszu budowana – w tym momencie chciałbym Pana Wolnika uspokoić – Panie Radny Wolnik ! W Jastrzębiu kopalnię dwa lata temu otworzył już Pan Premier, przed wyborami, we wrześniu w 2019 roku, więc Jastrzębie już otworzyło kopalnię, nie będzie budowało i nie będzie otwierało kopalń, to jest potwierdzone w dokumentach rządowych i w wypowiedziach najwyższej osoby, najbardziej wiarygodnej w stosunku do hierarchii władzy, czyli Pana Premiera Morawieckiego. Kolejne pytanie. Mówimy o ważnym elemencie nazwy – Fundusz Sprawiedliwej – Sprawiedliwej Transformacji. Tą

sprawiedliwość rzeczywiście w różny sposób możemy rozpatrywać. Ja nie będę rozpatrywał na kilku płaszczyznach, skupię się na tym, co Unia Europejska w swoich dokumentach napisała. Sprawiedliwa dlatego, że ma odbyć szeroką konsultację, bardzo szeroką konsultację. Wybaczcie Państwo ! Jeśli ja tu słyszę, że tak 800 osób uczestniczyło, dodajecie do tego jeszcze 600 osób, czyli tych, którzy uczestniczyli w ramach spotkań z samorządowcami, bo na jednym spotkaniu było np. sześćdziesięciu kilku... no to uważam, że to żadna konsultacja, że Państwo dziś informujecie samorządy, a tu przedstawiciel oczywiście organów – PwC chyba, tak to zrozumiałem – mówi o tym, że samorządy nie do końca wiedzą i składały wnioski i nie wiedzą na czym ta transformacja ma polegać. To się pytam, to kto ma wiedzieć jak samorządowcy nie wiedzą ? To oni jak najlepiej powinni wiedzieć. Skąd tą wiedzę otrzymują ? No otrzymują z Samorządu Województwa Śląskiego, od Pana Marszałka. Dlatego apel do Państwa – zatrzymajcie się na chwilę na dole, nie u góry, nie idźmy tą drogą, że rząd będzie nam dzielił te pieniądze. Mamy Pana Marszałka, mamy Zarząd Województwa Śląskiego, który jest w stanie dojść do każdego człowieka, z każdym z nim rozmawiać, z każdym z nich przeprowadzić konsultacje. Pewno powiecie jak ? Wielomilionowe województwo i jak to jest możliwe ? No ale rząd Polski konsultuje umowę partnerską, ten plan odbudowy o którym mówił Pan Polaczek, konsultuje. Każdy Polak ma możliwość wejścia na tą stronę i złożenia uwag do tych dokumentów. Powiem szczerze, my byśmy też tak powinni zrobić. Tak powinno już to trwać, od samego początku. Pytam się, czy prezydenci, wójtowie, burmistrzowie naszych gmin, mają taką szczołkę, czy dokument związany choćby z ich subregionem, który zawieszają na stronie danego miasta, danej gminy, taki dokument, który aktualnie dyskutujemy, wnoszą do tego swoje uwagi, te uwagi zbiera Urząd Marszałkowski. To jest idealna sprawa. Ja myślę, że Marszałek naprawdę czułby się bardzo mocny. Miałby taką mocną delegację do tego, że to co położy na stole, jest przemyślane, że każdy mieszkaniec miał możliwość zerknięcia do tego, nie uprzywilejowana grupa, bo powiem szczerze, siedząc tu dzisiaj, wsłuchując się jeszcze w głosy Pani Marszałek, no to przecież my tu na Śląsku mamy 55 posłów, mamy 13 chyba senatorów, mamy na pewno kilku eurodeputowanych. Proszę mi powiedzieć, czy ktoś tą grupę osób zaprosił tu do tego Urzędu, czy może zdalnie, bo jest pandemia ? Czy kilka zdań na ten temat ci ludzie, którzy reprezentują Sejm, gdzie ? Tam w parlamencie, usłyszało coś na temat tego naszego dokumentu, na temat prowadzonej konsultacji ? Czy Pan Marszałek zwrócił się do nas: pilnujcie tego elementu, bo tu sobie daję świetnie radę, tu potrafię to zrobić, tu potrafię przekonać tego, czy tego Ministra, nawet Premiera, ale w tym mnie nie słuchają. To jest normalne. Inaczej się Premierowi, inaczej się Marszałkowi odnosić do swojego rządu, ale czasami opozycji wypada trochę więcej powiedzieć, trochę więcej uzmysłowić Marszałkowi, a my naprawdę o tym nie wiemy Panie Marszałku. Przykro, że my, którzy mamy kontakt z mieszkańcami tego regionu, bo przecież na co dzień się spotykamy, z kim ? No nie tylko z Premierem

w Sejmie, bo jego dzisiaj bardzo rzadko, ale spotykamy się w swoich biurach poselskich z konkretnymi osobami, które pytają, co to jest ta transformacja ? Powiem szczerze posłowie Platformy Obywatelskiej ubiegali się o to żeby pojawiła się w Sejmie podkomisja stała, stała ds. Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Mam przyjemność w tej podkomisji zasiadać, to jest komisja powołana w ramach komisji Unii Europejskiej. I wspólnie z Panem Bolesławem Piechą ja jako Przewodniczący, a on jako Wiceprzewodniczący prowadzimy tą podkomisję. I dziękuję za to, że Pan Marszałek nas przyjął z Panem Wicemarszałkiem w kontekście pracy w tej podkomisji i udało się nam uzgodnić, że coś więcej może usłyszymy na tej podkomisji 29 marca i możemy coś więcej Państwu przekazać, ale do tej pory jak słyszymy, konsultacje, że tak powiem rzetelne, trwały od końca ubiegłego roku. Jeśli my spojrzemy na ten kalendarz, który Państwo tam nam pokazujecie to my możemy powiedzieć, no tak, na Śląsku to ta transformacja to już nikt nie pamięta odkąd trwa, cały czas trwa, ale Fundusz Sprawiedliwej i Mechanizm Sprawiedliwej Transformacji pojawił się dopiero w tej perspektywie budżetowej. Mało tego ! My po środki z tej perspektywy budżetowej możemy sięgać już w 2021 roku. Ja nie wiem jakie mamy gotowe projekty jak położymy na szali, przyjmą nam te Terenowe Plany Sprawiedliwej Transformacji, które są podstawą sięgnięcia po te pieniądze. Nie wiem, jakie projekty będziemy mieli przygotowane ? Czy jesteśmy do końca przekonani, że to co złożymy, gminy, no bo oczywiście gminy składają Bogu ducha winne, czy na infrastrukturę drogową, czy inną, składają te projekty – składają, bo dokładnie nie wiedzą. Pani Dyrektor, Pan Marszałek słyszałem, mówili na ten temat, że to nie są środki na drogi. Tak ! To nie są środki na drogi, ale są inne instrumenty, z których te samorzady mogłyby skorzystać. Ja proszę Państwa kończąc, chcę powiedzieć jedno. Tu na tej sali, jak i w Sejmie, nawet jak się różnimy politycznie, to zawsze mamy jedno u góry, my jesteśmy ze Śląska. Musimy zadbać o ten Śląsk. Wspólnie musimy doprowadzić do tego, żeby jak najwięcej trafiło do Śląska. I proszę się na nas nie obrażać, żeby my czasami coś głośniej, mocniej powiemy, ale to tylko dlatego – czy mocniej będziemy dyskutować, ta retoryka będzie trochę może czasami, czy chwilami bardzo emocjonalna – ale tylko dlatego żeby wypracować wspólne stanowisko i zadbać o każdą złotówkę, która powinna do tego województwa trafić. Ja dziękuję pracownikom Urzędu Marszałkowskiego. Wiemy, że przez lata, które sięgaliśmy po środki Unii Europejskiej w poprzedniej, jeszcze wcześniejszej, były w miarę solidnie, rzetelnie przygotowane. Byliśmy wzorcem tego, że jesteśmy jednym z województw, które skutecznie, bardzo profesjonalnie sięga po te środki. Zostańmy tak dalej. Zróbmy ten program Sprawiedliwej Transformacji w szerokiej konsultacji, w szerokiej ! Namawiam do tego żeby, Panie Marszałku, odwagi, trafić do każdej gminy, zawiesić to na stronach internetowych każdego urzędu gminy, niech mieszkańcy dyskutują. Niech wpisują, niech się wypowiedzą, co my tam mamy. I proszę o jedno, żeby oprócz tego formalnego dokumentu, który będzie skrojony pod dyktando tego co jest zapisane

w rozporządzeniach, pojawił się dokument bardziej przyjazny, bardziej dostępny dla zwykłego mieszkańca Śląska, dla człowieka każdego, który będzie mógł sięgnąć i mógł zrozumieć to co tam jest zapisane. Dziękuję bardzo i z tego miejsca chciałem podziękować wszystkim radnym Platformy Obywatelskiej za to, że zostałem na to posiedzenie zaproszony.

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję ! Proszę Panie Przewodniczący, w kolejności...
- **radny Mirosław Mazur** – Panie Przewodniczący ! Dziękujemy, na tym zakończymy.
- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – Szanowni Państwo ! Tutaj było tyle słów odnośnie nieograniczania dyskusji. Myślę, że chyba zdaliśmy ten egzamin na piątkę. Ani jednej osobie dzisiaj nie przerwałem wystąpienia, wszyscy byli dopuszczeni do głosu, kolejność chyba najbardziej demokratyczna jaką można zrobić.
- **radny Mirosław Mazur** –...dostrzegamy to Panie Przewodniczący !
- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** –...bardzo dziękuję wszystkim za udział w tym spotkaniu. W tej chwili ponieważ Pan Marszałek prosił o ... chce się odnieść do punktów. Na pewno informacje, tylko takie gorące oceny osoby, która to słuchała – sprzeczne wiadomo są interesy choćby w wystąpieniu Pana Posła Suchonia, który zarzucił za wolną zmianę w górnictwie, choćby porównując z Panem tutaj, ostatnim mówcą, Panem Posłem Gadowskim. No ale tak to będzie, tak to będzie. To nie jest sprawa prosta. Pan też Poseł wspomniał, że w interesie Śląska – ja jednak skromnie dopominam, że województwo śląskie to nie tylko Śląsk i pamiętajcie o tym wszędzie ! Proszę Panie Marszałku !
- **Wicemarszałek Wojciech Kałuża** – Szanowni Państwo ! Panie Przewodniczący ! Wysoki Sejmiku ! Do niektórych spraw oczywiście się odniosę i też krótkie takie podsumowanie z pewnością zrobi Pan Marszałek Chełstowski. Szanowni Państwo ! Zarówno nasz Regionalny Program Operacyjny na lata 2021-2027, jak i JTF [*Just Transition Fund*] będzie miał działania skierowane na zatrzymanie młodych ludzi w naszym regionie. Oczywiście uzupełniająco trzeba traktować tą interwencję z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Działania związane z odnawialnymi źródłami energii, to działania bardzo ważne i priorytetowe, oczywiście związane z poprawą jakości powietrza i one też będą przygotowywane zarówno w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego, jak i ze środków JTF. Gros środków zostanie oczywiście przekazanych na kwestie środowiskowe i klimatyczne. Drugim co do wartości obszarem będzie wsparcie przedsiębiorców w zakresie JTF. Będzie oczywiście nastawione na tworzenie

miejsc pracy dla osób odchodzących z górnictwa, natomiast innowacyjne miejsca pracy to ewidentnie polityka spójności. Dziś przygotowujemy założenia, następnie ustalimy wskaźniki, później ewaluacja *ex ante* działań, negocjacje ze stroną rządową i Komisją Europejską. Potem procedury naboru i kryteria wyboru. Jest to, Szanowni Państwo, naturalny proces i tak to się zawsze odbywa. Ścieżka wyboru projektów w ramach Funduszu Sprawiedliwej Transformacji jest zbliżona do mechanizmów już znanych z polityki spójności. Wszyscy to potwierdzamy i czujemy, że Urząd Marszałkowski dysponuje odpowiednim doświadczeniem w tym zakresie. Natomiast projekty pozakonkursowe to, Szanowni Państwo, to przede wszystkim projekty publiczne, wspólnie uzgodnione z subregionami, z którymi mamy dobrą współpracę i bezpośrednio ich zaangażujemy w proces programowania. Do zespołu regionalnego, m.in. ze strony samorządów lokalnych i partnerów społeczno-gospodarczych, otrzymaliśmy ponad 200 propozycji projektów z różnych obszarów na kwotę około 21 mld zł. To dla nas punkt wyjścia do planowania kierunków działań transformacyjnych w najbliższych latach. Nie wszystkie propozycje oczywiście wpisują się w logikę interwencji Komisji Europejskiej, ale stanowią dobrą bazę dla przygotowania dokumentów programowych. Te projekty, które będą realizować założenia funduszu będą dalej oczywiście procedowane w celu ich realizacji. Jesteśmy oczywiście [w stanie] wszystkim zainteresowanym stronom, parlamentarzystom, czy innym udostępnić taką już komplementarną interwencję, bardzo, że tak powiem, detalicznie rozpisaną – myślę, że w miesiącu kwietniu będziemy gotowi już z takim konkretnym przedłożeniem tego programu. Szanowni Państwo, z mojej strony tyle ! Za tą sesję dzisiejszą również bardzo serdecznie dziękuję !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – Bardzo dziękuję ! Jeszcze Pan Marszałek Chelstowski, bardzo proszę !

- **Marszałek Jakub Chelstowski** – Szanowni Państwo ! Szanowny Panie Przewodniczący, Panie Marszałku, Państwo Parlamentarzyści ! Ja bym tutaj chciał się odnieść do tych paru kwestii na podsumowanie, wyjaśnić może pewien deficyt w zakresie informacji, ale on nie wynika ze strony Urzędu Marszałkowskiego. Wszystkie sprawy, o które Państwo pytacie, czy które dzisiaj dotyczyły przedmiotu sesji, znajdziecie Państwo na stronach Urzędu Marszałkowskiego. Wszystkie procedury, wszystkie konsultacje są jawne. Gorąco do nich zawsze zachęcam i zachęcał będę. I transformacja to, Panie Pośle Gadowski, to przede wszystkim *terytorialna*, nie *terenowa*, taka drobna uszczypliwość, ale nie patrzymy na to terenowo, patrzymy terytorialnie, patrzymy uczciwie na region, na to co wynika z dokumentów, wynika z analiz. Mówiąc wprost, tu też parę informacji trzeba sprostować, dzisiaj zostało to zaprezentowane – siedem regionów jest wskazanych jako te, do których te środki będą trafiały, to są trzy subregiony, czyli centralny, zachodni, południowy. Mamy

mapę, która też była dzisiaj zaprezentowana, ile osób w górnictwie pracuje, jest zatrudnionych i ten zasięg osób jest z podziałem na centralny, zachodni, południowy, czyli rejony górskie, Podbeskidzie, Żywiecczyzna. Bardzo dużo osób tam też mieszkających pracuje w sektorze górnictwa, więc mamy bardzo dobrze tą bazę zbadaną. Ja tutaj naprawdę nie zgodzę się z tym co powiedział Pan Poseł Saługa, kompletnie, że środki z Funduszu Transformacji będą lewarowały umowę społeczną – to wynika wprost z logiki interwencji, jeżeli chodzi o kwestie związane ze środkami unijnymi. Środki unijne idą na odejście od węgla, a nie na wspieranie. Jeżeli będą jakieś działania, to będą działania osłonowe dla osób pracujących w górnictwie, czy odchodzących z górnictwa. To jak najbardziej tak! A jeżeli mówimy o przekształceniu sektora górnictwa, czy okołogórnictwa, to tylko środki związane z sektorem okołogórnictwa, czyli te firmy, które będą chciały się przebranżowić, to przecież nikt nikogo nie zmusi, jak ktoś się nie chce przebranżowić, to nie musi się przebranżawiać i szukać swoich możliwości gdzie indziej. Może znajdzie rynki zbytu. Nie chodzi o wylewanie dziecka z kąpielą, absolutnie! Jest przygotowany katalog tych wszystkich działań, to co też Pan Marszałek Kałuża tutaj wspominał, który będzie dywersyfikował jakie podmioty i kiedy będą wpisane do całego planu regionalnego, które będą częścią planu krajowego. Oczywiście cały czas stoimy na stanowisku, będziemy o tym mówić, że uważamy, że regionalnie to jest jak najbardziej wykonalne w postaci Urzędu Marszałkowskiego, no ale oczywiście we współpracy ze stroną rządową musimy iść na pewne kompromisy, żeby zarządzać tymi projektami i zarządzać tymi programami. Czeka nas jeszcze rozmowy i z pewnością te rozmowy, tych rozmów będzie dużo na poziomie rządowym i na poziomie komisyjnym, to co pytał poseł Gramatyka, tych spotkań było arcydużo na poziomie Komitetu Regionów, na poziomie samej platformy. My co chwilę zgłaszaliśmy kolejne projekty, które uzyskiwały akceptację, które już teraz testujemy, jak choćby projekt KSSNON, który pokazuje, że jest duża absorpcja i potrzeba do tego, by tworzyć małe, średniej jakości tzw. *parki przemysłowe*, oczywiście jak ma się do tego dobrych partnerów, którzy są w stanie te projekty przeprowadzić. My cały czas zachęcamy, Szanowni Państwo, samorządy i nie zgodzę się tutaj z tym stwierdzeniem – na naszej platformie tych samorządów jest bardzo dużo, jest strona związkowa i strona samorządowa, jest strona organizacji pozarządowych. Ja nie chcę się tutaj wyzłośliwiać, ale moja rodzina na początku wieku doświadczyła tej transformacji Pana Premiera Buzka. Mój tata został wysłany na wcześniejszą *emeryturę* tak zwaną, czy urlop. Wiem jaka bieda była w regionie wtedy, więc wiem na czym polega sprawiedliwa i niesprawiedliwa transformacja, bo dobitnie moja rodzina się o tym przekonała. Dlatego wyzwanie jest wielkie, wyzwanie przed Zarządem Województwa, przed Sejmikiem, żeby wspólnymi siłami do tych procesów doprowadzić. Moje osobiste zdanie jest takie – osobiste, podkreślam – że jak najszybciej trzeba przyspieszać tą zmianę, jak najszybciej trzeba uruchamiać te środki, jak najszybciej trzeba iść w kierunku neutralności klimatycznej. Ja o tym powtarzam

i o tym mówię niejednokrotnie. My mamy zapewnienia ze strony Ministerstwa Klimatu, które nadzoruje ten program, a więc kompetencyjnie, jak to mówię zawsze trzymajmy się kompetencji i tutaj sytuacja jest dla nas jasna, środki są zadeklarowane. Proszę też, tutaj uwaga do Pana Posła Saługi, no nie wiem, jakbyście Szanowni Państwo zapomnieli, że był *Brexit*, tych środków jest mniej de facto w całej Unii Europejskiej na politykę spójności. Owszem, jest pewna pula, która po stronie rządowej została i my o tą pulę się ubiegamy i nikt nie powiedział, że ta pula jest zamknięta. Po to są negocjacje, po to jest umowa partnerstwa, którą negocjujemy ze stroną rządową, żeby tych jak najwięcej środków dla województwa śląskiego na politykę spójności przekierować. Oczywiście, ja nawet to powiedziałem na negocjacjach, na które byliśmy zaproszeni odnośnie umowy społecznej, że uważam, że cały Fundusz Transformacji powinien iść dla województwa śląskiego, to i tak będzie mało, a jesteśmy w stanie go przerobić. No, ale też są regiony jak Wielkopolska, czy Dolnośląski, który historycznie był poszkodowany jeżeli chodzi o transformację, bo to co się działo na początku dekady pokazało skalę zaniedbań. Jest Wielkopolska, która też aktywnie podchodzi do wielu działań i raczej się tutaj regionalnie wspieramy w podejściu do funduszu i na tą chwilę nie ma innego podziału, jak tylko trzy regiony. Ja o innym nie słyszałem, ale trzeba się poruszać w ramach kompetencji i środków, które się pojawiły. Ja też nie słyszałem nic o żadnych nowych kopalniach, lokalizacjach i tak samo mógłbym dzisiaj powiedzieć przekornie, że słyszałem, że w Wiśle będzie nowa kopalnia, czy na Czantorii, no i w kategoriach takich bym to chyba rozpatrywał. I tu nie chodzi o to, że rząd będzie jakieś kopalnie budował, bo nie będzie, o tym jestem przekonany, ale jak jakiś sektor prywatny będzie chciał zgodnie z prawem sięgać po koncesję, to Marszałek Województwa Śląskiego, z całym szacunkiem, nie ma nic do tego, bo koncesję wydaje odpowiednie ministerstwo i wynika to z przepisów prawa. Dlatego trzymajmy się tego prawa i trzymajmy się tych kompetencji. Nie wydaje mi się, że w tej sytuacji takich trudności, które pojawiają się w sektorze energetycznym jeżeli chodzi o węgiel, nagle znajdzie się inwestor, któremu się to będzie opłacać. Myślę, że przykład Czechów, Czechowic-Dziedzic jest tego najlepszym dowodem, że oni się z tego biznesu wycofali, ponosząc ogromne straty, więc podchodzimy do tego bardzo, bardzo spokojnie. My mamy szereg przepracowanych modeli, mi osobiście, mówię osobiście, nie jako marszałka, najbardziej odpowiada model francuski w Hauts-de-France, też w regionie węglowym, który przechodzi to zamykanie kopalń już od 30 lat i kiedy ostatnia była już wyłączona i szereg innych rzeczy, ale tam ten model od strony technologicznej najbardziej mi odpowiada, ale to moja prywatna opinia, od razu zastrzegam. Dużo było tych porażek, dużo było też sukcesów, ale jak chcemy mieć atrakcyjny gospodarczo region, to nie mamy innego wyjścia, jak tylko transformować się. Ta transformacja na Śląsku trwa przynajmniej od 30 lat, od '89 roku i będzie jeszcze trwała kolejne 20 lat i o tym jestem wręcz przekonany. My oczywiście nie zamykamy się tutaj w wąskim gronie, zachęcamy, ale z całym

szacunkiem, Szanowni Państwo, no też nikogo nie przyciągniemy do tych konsultacji na siłę. Wszystkie dokumenty są jawne, na wszystkich stronach internetowych można się z tymi dokumentami zapoznać. My zachęcamy poprzez nasze służby informacyjne do tego by brać udział. Myślę, że samorzady będą coraz bardziej aktywne, kiedy się pojawi ta matryca interwencji, która będzie dedykowała jakie wskaźniki będą brane pod uwagę przy pozyskiwaniu tych środków, jakie projekty będą wskaźnikowane. W większości chcemy się posługiwać już wypracowaną metodologią, która wynika z RPO, bo tu jest największe doświadczenie, jest to najbardziej transparentny proces wdrażania środków unijnych w mojej ocenie i z pewnością chcemy też lewarować środki z polityki spójności z funduszem transformacji, bo tutaj też nie zostało powiedziane ostatnie zdanie i na tą chwilę jak zsumujemy te finanse, no to Szanowni Państwo, ja wiem, że może to politycznie Państwa boleć, ale to jest ponad 4,4 mld i to nie jest ostatnie jeszcze słowo, jestem o tym przekonany. W ramach negocjacji te pieniądze trzeba przepracować. Nam się przez dwa ostatnie lata udało zwiększyć kontraktację i wypłacanie beneficjentom, to co jest najważniejsze i de facto najistotniejsze, z 2 mld, jak zastaliśmy sytuację, do 7 mld, więc naprawdę gigantyczna praca i nadzór nad departamentami odpowiedzialnymi za wdrażanie tych środków. Po to została powołana z inicjatywy Zarządu, mojej inicjatywy, komisja, żeby Państwo Radni mieliście też wgląd właśnie w to co się dzieje. Też Pana Wiceprzewodniczącego Gzika zaakceptowaliśmy, ja poparłem sam osobiście też tą kandydaturę, więc to też pokazuje naprawdę Szanowni Państwo zupełnie inne podejście do tego procesu. Możecie tutaj próbować co niektórzy uprawiać jakąś politykę, ale jak popatrzymy na to od strony merytorycznej, to sytuacja jest jak najbardziej klarowna, jasna i transparentna. Dużo projektów jest przeciwiczonych, jak choćby *Śląskie Zawodowcy*, które cieszą się bardzo dobrym wzięciem, do tego będę zachęcać jak najwięcej osób do pozostania na Śląsku, żeby wyposażyć w poszczególne dobre kompetencje i kwalifikacje, żeby mogli w miejscach, gdzie pracują zarabiać więcej i tu się rozwijać. Jesteśmy teraz na domknięciu jednej perspektywy finansowej i otwarciu nowej i zawsze to jest okres, który wymaga dużego wkładu intelektualnego w przygotowanie wszystkich osi, wszystkich poddziałań i też dobrze Państwo o tym wiecie, ale mówię tak jak mówię, jest komisja odpowiednia do tych działań. Trzymajmy się swoich kompetencji, transformacja sektora górniczego to jest kompetencja strony rządowej. Ja nie jestem właścicielem, ani Zarząd Województwa, żadnej kopalni, żadnego terenu, żadnego skrawka. Oczywiście rozumiemy te procesy społeczne, będziemy je wspierać jeżeli zostanie wypracowana umowa społeczna, którą strona rządowa na dzień dzisiejszy negocjuje. Co do samorządów, my jesteśmy otwarci i te samorzady składają projekty różne, mniej dojrzałe, bardziej dojrzałe. Oceniamy te projekty i z pewnością to co będzie klasyfikowalne i po stronie Komisji i po stronie strony rządowej i po stronie naszych dokumentów, będziemy w sposób transparentny wspierać. To nie będzie tak, że ktoś przyjdzie i te pieniądze rzuci na stół i powie,

nie wiem, Ruda Śląska, wy macie teraz, nie wiem, 100 mln i sobie musicie tą transformację zrobić. Nie ! To musi być połączone z innymi branżami, musi być połączone z tym co już jest zapisane w poszczególnych strategiach, ale też samorządy lokalne muszą przygotować swoje miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, bo jakbyśmy teraz przyłożyli lupę do tej mapy, no to się okaże, że na tych terenach, które niby są inwestycyjne, to nie ma tych planów. Jakoś samorząd to przespał. No ja też nie będę wchodził w buty prezydentów i burmistrzów i zmuszał ich do tego, żeby opracowali te plany, bo to jest ich inicjatywa. Dobry samorząd wie, że powinien mieć takie plany przynajmniej w 80 % już przyjęte, żeby mógł przedkładać te miejsca pod różnego rodzaju inwestycje, czy działania. Jeżeli tak nie ma, no to pytanie jest do prezydenta, czy burmistrza, dlaczego w jego mieście nie ma miejscowego planu, czy studium, który by wskazywało tereny inwestycyjne, tereny projektowe. Oczywiście łatwiej jest mówić niż pokazać co się przepracowało, czy jest teren gotowy, czy on się nadaje pod daną inwestycję. Dlatego ten projekt, mapa terenów poprzemysłowych jest bardzo ważny, z GIG-iem który opracowujemy, no ale pierwsze wnioski są takie, że tych planów za dużo samorządy lokalne nie przygotowały, to jest kompetencja prezydenta – no proszę mi tu też nie kazać naciskać na pana prezydenta, czy pana burmistrza, że on ma nagle jakiś plan robić. Ja uważam, że to w jego interesie jest żeby dany miejscowy plan był dawno przyjęty z sensownymi funkcjami, który mógłby przyciągnąć inwestorów, czy mógłby przyciągnąć projekty samorządowe, regionalne, lokalne, czy w miksie rządowo- samorządowo- naukowym, więc tych tematów jest bardzo dużo, czy wątków, które można by rozwinąć, ale na pewno ze strony samorządu jest wielka otwartość, jesteśmy do tego dobrze przygotowani, cały czas procedujemy. Na stronie transformacjaslaskie.pl są wszystkie informacje. Bierzemy cały czas udział we wszystkich możliwych naradach. Wszystko ma oczywiście z uwagi na COVID wersję online, no ale taka jest rzeczywistość. Minął rok od pierwszego przypadku COVID-u w roku w Polsce, no i ta nasza rzeczywistość, Szanowni Państwo, też się zmieniła, więc działamy w takim harmonogramie, w takim horyzoncie zdarzeń jaka jest rzeczywistość, w innym nie będziemy. Jestem przekonany, że Pan Przewodniczący Szczęsny przygotowuje dobry plan pracy komisji, no i będziemy wspólnymi siłami te kwestie transformacyjne, bardzo dla mnie ważne i bardzo istotne dla całego Zarządu Województwa, dalej procedować, żeby jak najszybciej w tym roku te wszystkie procesy zamknąć i żeby te środki mogły zacząć od przyszłego roku pracować dla regionu, bo nasza perspektywa, to nie jest 2040, 2050, to jest 2030 rok. Dlatego wielka motywacja i osobiście *Zielone Śląskie* i jakość życia w regionie dla mnie będzie kluczowym elementem i neutralność klimatyczna, jakby były to nasze kompetencje, to jak najbardziej tak z uwagi na to co województwo śląskie przeszło przez dekady ciężkiego przemysłu. Ja bardzo dziękuję !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję Panu Marszałkowi za to obszernie wyjaśnienie i jeszcze raz prosił o głos, po raz drugi Pan Poseł Krzysztof Gadowski. Bardzo proszę Panie Pośle ! Bardzo proszę w miarę krótko, ponieważ w poprzednie wystąpienie było półgodzinne, w tej chwili jeżeli by można z szacunku dla uczestników krócej.

- **Pan Krzysztof Gadowski, poseł na Sejm RP** – dziękuję Panie Przewodniczący ! Jeśli Pan pozwoli, to tylko jedno pytanie, bo być może Pan Marszałek mnie nie zrozumiał, o co mi chodziło. Panie Marszałku ! Ja bym prosił o odpowiedź jednoznaczną – oczywiście *terytorialne plany sprawiedliwej transformacji*, stanowią otwarcie furtki, otwarcie drzwi do sięgnięcia po środki z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, ale chciałbym usłyszeć od Pana jednoznacznie, czy gminy, czy instytucje, które w danej jednostce samorządu terytorialnego są, z chwilą budowy kopalni tracą możliwość sięgnięcia po te środki, czy nie ? Czy Mysłowice nie dostaną ani złotówki w ramach tych środków ? Czy Orzesze, jeśli w ich mieście będzie budowana kopalnia, też nie dostaną ani złotówki ? Chciałbym, żeby to jednoznacznie Pan powiedział. Ja rozumiem, że ma Pan rację, Pan nie decyduje o wydaniu koncesji, o budowie itd., czy rząd będzie budował, to nie ma znaczenia, czy podmiot prywatny. Pytanie jest jednoznaczne, czy w tym dokumencie, w tym rozporządzeniu i w tym Funduszu Sprawiedliwej Transformacji te gminy dostaną *figę* jeśli na ich terenie się wybuduje kopalnia ? Dziękuję !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – czy Pan Marszałek ... Pan Marszałek, tak ?...

- **Marszałek Jakub Chelstowski** – tak ! Panie Pośle, ja króciutko. Ten temat jest jakby to powiedzieć, nie jest zero-jedynkowy, jak się tak Panu wydaje. Pytanie, kto jest inwestorem, bo jak jest teren prywatny i przyjdzie inwestor, który ten teren kupi, uzyska odpowiednią koncesję, no prawo polskie tak jest skonstruowane od dekad, że będzie mógł eksploatować ten teren, to jest raz. Myślę, że choćby te ostatnie napięcia, które były w mieście Imielin, jeśli chodzi o poszerzenie działalności kopalni pokazały, że to nie jest biznes, który jest na Śląsku na dzień dzisiejszy akceptowany społecznie. To jest raz. Dwa – uzyskanie takiej koncesji, to też jest skomplikowana droga. Trzy – tutaj Komisja Europejska jednoznacznie się nie wypowiedziała, bo zakładam, że to dotyczy bardziej sfery rządowej niż prywatnego biznesu. To jest chyba kwestia dla wszystkich oczywista. Z tego co słyszałem, to strona rządowa nie ma planów uruchomienia kolejnych kopalń, wręcz przeciwnie optymalizuje posiadane zasoby i będzie je optymalizowała, o to są te rozmowy, które się toczą dzisiaj równoległe w Sali bodajże Żółtej Urzędu Wojewódzkiego. I z pewnością te rozmowy toczyć się będą i myślę, że tutaj Pan Poseł powinien patrzeć ze swoich kompetencji i zwrócić się do ministerstwa, które wydaje takie decyzje, jakie będzie

stanowisko, bo my takich kompetencji nie mamy, ale my będziemy się musieli podporządkować pod rozporządzenie Komisji Europejskiej. Jeżeli tam to wybrzmi jednoznacznie, to wybrzmi jednoznacznie. To nie jest nasza kompetencja. Są pewne rzeczy, które zapadają na poziomie parlamentu, na poziomie Komisji Europejskiej, bo te środki jak wszystkie są obwarowane pewnymi zadaniami, pewnymi założeniami, więc to jest bardziej pytanie do strony rządowej niż tutaj do mnie, bo ja w tym procesie nie biorę żadnego udziału, ale będę musiał się dostosować do tego, co będzie na ustalone między Komisją a stroną rządową w tym zakresie. Ale chyba oczywiste jest to, że jeżeli Komisja Europejska daje środki na transformację, na odejście od tzw. sektora górniczego, okołogórniczego, to nie będzie pozwalała na tworzenie podobnych gałęzi na tym terenie, gdzie to się dzieje, więc my takiej regulacji wprost nie mamy i takich informacji, ale, co Komisja zadecyduje, to już jest pytanie bardziej w kierunku Komisji i w kierunku strony rządowej niż do mnie, bo to nie są rzeczy, które zależą od Województwa Śląskiego. Bardzo dziękuję !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – bardzo dziękuję Panu Marszałkowi ! Ponieważ porządek został wyczerpany, lista mówców również, ja chciałbym bardzo serdecznie podziękować, szczególnie tutaj osobom, które prezentowały te informacje. Mam nadzieję, że informacja była przekazana w sposób przejrzysty i tutaj na pewno chyba ważne jest to, że zmieniają się jak gdyby koalicje rządzące w Sejmiku, ale jednak pewne osoby, jest tu kontynuacja – przecież Pani Dyrektor znana jest wszystkim. Merytoryczne przygotowanie materiału, zawsze to podkreślam, i również dzisiejsza dyskusja bardzo merytoryczna. Na pewno czego mi dzisiaj zabrakło w tej dyskusji, [to] takiego troszeczkę większego zaufania do radnych Sejmiku. Tutaj w kilku wystąpieniach była informacja o pewnej deklaracji prezydentów, itd., jakby się zapominało, że jest tu jeszcze 45 radnych wybranych i my też chcemy decydować i będziemy to robić bardzo skutecznie, czyli oprócz samorządu oczywiście, typu prezydenci, gminy, powiaty, również samorząd województwa, gdzie miałem przyjemność dziś tą sesję prowadzić. I również to co już powiedziałem raz, no nasze województwo śląskie bardzo szeroko rozumiane w granicach administracyjnych to nie tylko Śląsk, to również ziemia żywiecka, częstochowska, cieszyńska – skromna – Jaworzno oczywiście. Bardzo się cieszę, że musimy to tak widzieć w tych ... oczywiście jeszcze jest Jastrzębie, Tarnowskie Góry, Racibórz, także wszystkich serdecznie pozdrawiam. Na szczęście mamy tutaj w Sejmiku Województwa Śląskiego reprezentantów wszystkich tych ziem i w ramach współpracy realizujemy to. Co jest ciekawe i co jest bardzo ważne, to padło w przypadku wystąpienia Pana Marszałka, że program właśnie strategia rozwoju została przyjmowana jednogłośnie. To jest istotne, że te różnice, które się pojawiają, one zawsze będą polityczne, to powiedział Pan Europeoseł Olbrycht, to jest normalna rzecz, a jednak ta generalna zasada współpracy nas łączy, tak, że bardzo dziękuję wszystkim posłom za udział, za zabranie głosu. Dziękuję

oczywiście jeszcze raz tutaj Panu Marszałkowi, który mimo choroby uczestniczy w sesji, Panu Marszałkowi Kałuży, no i wszystkim radnym, którzy wytrwali, a szczególnie tym, którzy wytrwali na sali Sejmiku Województwa Śląskiego. Bardzo dziękuję ! I porządek sesji został wyczerpany, zamykam XXIX sesję Sejmiku Województwa Śląskiego VI kadencji ! [godz. 16²⁵].